

POLITIIKKATIETEET
LAPIN YLIOPISTO
YHTEISKUNTATIETEIDEN TIEDEKUNTA

Antiryhmät Vasemmisto–Oikeisto-ristiriitaulottuvuuden määrittäjinä

Klaus Unkuri (0307732)
Pro Gradu -tutkielma
VALO1306 Pro gradu -tutkielma
Suorituksen ajankohta: Kevät 2025

Sisällysluettelo

1. Johdanto	3
1.1 Katsaus vasemmisto–oikeisto-ulottuvuuden kehitykseen Suomessa	4
2. VO-ulottuvuus 2000-luvun Suomen puoluekentällä.....	8
2.1. VO-ulottuvuus suhteessa GAL–TAN -ulottuvuuteen	8
2.2 VO-ulottuvuus sijoittautumiskysymyksenä.....	15
2.3 Westisen cleavaget eli railot	18
2.4 Synteesi VO-ulottuvuuden määritelmälle	24
3. Teoria vasemmisto–oikeisto-ulottuvuuden antiryhmien merkityksestä.....	26
3.1 Viiteryhmä, proryhmä ja antiryhmä	26
3.2 VO-ulottuvuuden antiryhmät, SMD-ulottuvuus ja vastaajien luokittelu.....	27
4. Metodologia	30
5. VO-ulottuvuuden antiryhmät	34
5.1 Laiska työntekijä.....	36
5.1.1 Ei tarvetta työlle	36
5.1.2 Aktiivinen työn välttely.....	40
5.1.3 Haluttomuus muuttua	44
5.2 Paha rikas.....	47
5.2.2 Pahan rikkaan suuri rahamäärä	47
5.2.3 Väärät keinot	52
5.2.4 Itsekkyys.....	57
5.3 Rikas perijä	58
5.3.1 Limittäisyydet muihin antiryhmiin.....	58
5.3.2 Eläen perinnöllä tekemättä töitä.....	59
5.3.3 Työn tekemättömyys suurena tuhlauksena	64
5.3.4 Ylpeys ja leventely	65
6. Antiryhmien motivoima politiikka eduskuntavaalitutkimuskysymyksissä.....	68

6.1 Tulonjako ja -jakamattomuus	68
6.1.1 Suomi, jossa on pienemmät tuloerot	69
6.1.2 Julkisen sektorin koko	70
6.2 Talouden ja ihmisten sääntely	73
6.2.1 Suomi, jossa on enemmän yksityisyrittäjyyttä ja markkinataloutta	73
6.2.2 Työehdot ja palkat pitäisi sopia paikallisesti ilman keskusjärjestöjä	76
6.2.3 Poliitiikan ja hallinnon rajoittaminen niin, että ihmiset voivat vapaammin itse päättää omista asioistaan	77
7. SMD-ulottuvuus ja aikaisempi kirjallisuus	79
7.1 Westinen	79
7.1.1 Taloudellinen oikeus ja auktoriteetti	79
7.1.2 Alueellinen ja sosioekonominen tasa-arvo	81
7.1.3 Vanhat vakiintuneet railot	82
7.1.4 Potentiaaliset ja heikot railot	84
7.2 Suomalainen äänestäjäkunta	84
7.2.1 Dextrae	85
7.2.2 Sinistrae	86
7.2.4 Mediae	89
8. Yhteenveto	93
9. Viitteet	100
9.1 Lähteet	100
9.2 Lomakkeet	105
9.2.1 Nettilomake	105
9.2.2 Etähaastattelu	107

1. Johdanto

Tämän tutkimuksen laaja viitekehys on vasemmisto–oikeisto-ulottuvuuden (VO-ulottuvuus) poliittisen merkityksen tutkiminen. Vasemmistolle ja oikeistolle on kirjallisuudessa monia eri määritelmiä, mutta tässä tutkimuksessa keskityn VO-ulottuvuuden talouspoliittiseen merkitykseen. Tämän ulottuvuuden ristiriidat keskittyvät sosioekonomisiin kysymyksiin kuten verotukseen, julkisen sektorin rooliin, tulonsiirtoihin ja valtion omistukseen.

Työtä motivoinut suuri kysymys on ”mikä on vasemmisto–oikeisto-ulottuvuus?”. Kirjallisuudesta on voitu saada vastauksia kysymyksiin ”milloin VO-ulottuvuus syntyi”, ”miksi se heikkeni”, ”miksi se palasi” (luku 1.1), ”miten suomalaiset puolueet sijoittuvat VO-ulottuvuudelle” (luvut 2.1 ja 2.2), ”miten VO-ulottuvuutta on Suomessa tutkittu” (2.3) ja lopulta ”mitä VO-ulottuvuus tarkoittaa tässä tutkimuksessa” (luku 2.4). Kirjallisuuden perusteella merkittävin syy VO-ulottuvuuden olemassaololle on, että kenen asiaa halutaan politiikassa ajaa. Suomalaista puoluepolitiikkaa seurattessani huomasin, että kirjallisuudesta poiketen toisinaan politiikassa pyritään toimimaan jotain tiettyä ryhmää vastaan. Tutkimusongelmaksi muodostui, että mikä on VO-ulottuvuudella oleva ilmiö, jossa halutaan toimia jotakin ihmisryhmää vastaan. Vastaukseksi tähän tutkimusongelmaan kehitin **antiryhmien** konseptin, jolla annan vaihtoehdoisen uuden selityksen VO-ulottuvuuden muodostumiselle, jossa oleellista ei ole se, kenen etuja ollaan parantamassa, vaan **kenen etuja halutaan huonontaa**.

Työn tutkimustehtävä on tiivistettynä: onko **antiryhmillä yhteys** politiikassa toimivien henkilöiden **puoluevalintoihin** ja **sijoittumiseen vasemmisto–oikeisto-akselilla**? Käsittelen tutkimustehtävää kolmella tutkimuskysymyksellä, jotka ovat induktiivisessa, eli aineistosta teoriaan nousevassa järjestyksessä. Millaiseksi **haastateltavat kuvailevat** antiryhmiään? (Luku 5.) Miten **antiryhmät** näkyvät **eduskuntavaalitutkimuskysymyksissä**? (Luku 6.) Kuinka **SMD-teoria** antiryhmistä vertautuu **Westisen railoteoriaan** suomalaisista ristiriitaulottuvuuksista? (Luku 7.)

Keskustelen tutkimuksessani erityisesti suomalaisen vaalitutkimusperinteen kanssa. Sen yhtenä keskeisenä lähteenä ovat olleet vuodesta 2003 asti tehdyt vaaleja koskevat tutkimukset (Paloheimo 2005; Borg & Paloheimo 2009; Borg 2012; Grönlund & Wass 2016; Borg, Kestilä-Kekkonen & Wass 2020; Kestilä-Kekkonen, Rapeli & Söderlund 2024). Yhtenä tavoitteenani on, että antiryhmiä koskeva kysymyssarja otettaisiin osaksi säännöllisten vaalitutkimusten suullista haastatteluosiota.

Ajatus yksittäisistä antiryhmistä ja niiden vaikutuksesta politiikkaan ei ole poliittiselle kirjallisuudelle uusi (esim. Karl Marx, Vladimir Lenin, Thomas More, Thomas Robert Malthus, Santeri Alkio, John Rawls ja Hannah Arendt viittaavat eri teksteissään antiryhmien poliittiseen vaikutukseen). Konservatismiin, liberalismiin ja sosialismiin lisäksi antiryhmät ovat löydettävissä monipuolisesti erilaisista aatteista eri aikakausina (esim. Martin Luther, Jeesus ja Platon hyödyntävät antiryhmiä). Uutta tutkimuksessani on antiryhmien yhdistäminen talouspoliittiseen VO-ulottuvuuteen ja näkemys poliittisen ristiriitaisuuden muodostumisesta nimenomaan antiryhmien kautta. Annan ilmiölle ylihistorialliset käsitteet *sinistrae*, *mediae* ja *dextrae*, joilla antiryhmiin pohjautuvaa poliittista analyysiä voi tehdä riippumatta kulttuurillisesta ja historiallisesta kontekstista.

1.1 Katsaus vasemmisto–oikeisto-ulottuvuuden kehitykseen Suomessa

Usein kirjallisuudessa todetaan rituaalinomaisesti Vasemmisto–oikeisto–jaottelun syntyneen Ranskan suuren vallankumouksen aikoihin. Tätä toteamusta ei juuri koskaan seuraa mikään viittaus tarkempaan lähteeseen. (Gauchet 1992, 241) Tavallisesti ajatellaan, että vallankumouksen kansalliskokouksessa puhemiehestä katsoen vasemmalla istuvat vaativat suuria muutoksia, keskellä istuvat maltillisia uudistuksia ja oikealla istuvat vastustivat muutoksia. Tuohon aikaan liberalismina myöhemmin mielletyn ajattelun kannattajat edustivat poliittista vasemmistoa ja konservatiivisen ajattelun kannattajat poliittista oikeistoa. Ranskan vallankumouksessa porvaristo kasvatti poliittista valtaansa aateliston ja papiston kustannuksella. Mikä määriteltiin oikeistona ja mikä vasemmistona tosin muuttui useaan kertaan Ranskan suuren vallankumouksen aikana ja vasemmistossa yhdessä vaiheessa ollut ryhmittymä saattoi vuotta myöhemmin löytää itsensä oikeistosta. VO-käsite ei ollut samaan aikaan käytössä Yhdysvalloissa ja Isossa-Britanniassa, joissa oli jo parlamentaariset järjestelmät. (ks. esim. Zetterberg 2006, 319, 510–516, 646–699 ja Richard & Colin 1988, 12–13, 46, 110.) Tarkempaan ja kyseenalaistavampaan analyysiin vasemmiston ja oikeiston käsitteiden syntymisestä Ranskan suuren vallankumouksen yhteydessä on hyvä lähde Marcel Gauchetin artikkeli ”Right and Left” (Gauchet 1992). 1800-luvulta eteenpäin sosialistisia aatteita kannattaneet puolueet on eurooppalaisessa politiikassa sijoitettu vasemmistoon, liberaalit puolueet poliittiseen keskustaan tai keskusta–oikeistoon ja konservatiiviset puolueet selvimmin oikeistoon. (Paloheimo & Raunio 2008, 15).

Suomessa vasemmisto–oikeisto-jaottelu modernissa merkityksessä politisoitui poliittiselle sektorille Suurlakon yhteydessä ja Eduskunnan perustamisen myötä (ks. Zetterberg toim. 2003,

553–565; Mickelsson 2007, 71–83). Vahvistuva kaksinapainen vastakkainasettelu vasemmiston ja oikeiston välillä kulminoitui vasemmiston vallankumousyritykseen oikeiston eliminoinemiseksi ja sisällissotaan (ks. Zetterberg toim. 2003; 579–580, 559–610), joka johti vastakkainasettelun vakinaistumiseen ja leiri-Suomen syntyyn, mutta sisällissodan jälkimainingeissa leirit hajosivat sisäisesti. Leiri-Suomessa vasemmistolla ja oikeistolla oli omat toisensa poissulkevat luokkaperusteiset sosiaaliset verkostonsa hyvin monilla elämän osa-alueilla. Leiri-Suomen katsotaan purkautuneen 1980-luvulla. (Mickelsson 2007, 83–102, 244–252.)

Jos vielä sisällissodassa vasemmisto ja oikeisto kokivat toisensa poissulkeviksi poliittisina yhteistyökumppaneina, niin tämä asenne muuttui hiljalleen 1900-luvun aikana. Tärkeinä virsitylväinä nähdään ensimmäinen punamultahallitus 1937, kommunistien ottaminen hallitukseen 1945, sinipunahallitus 1987 ja Lipposen sateenkaarihallitus 1995 (ks. Zetterberg toim. 2006; 653–658, 751–752, 900, 902–903).

Kansainvälisessä tutkimuksessa 2. maailmansodan tuottamaa yhteishenkeä pidetään vahvana vaikuttimena hyvinvointivaltion rakentamiselle. Sodan aikana monissa maissa saavutettiin täystyöllisyys, joka kannusti täystyöllisyyden tavoitteluun rauhankin aikana. Sodanaikainen täystyöllisyys mursi perustelut työttömyydestä geneettisenä tai yksilön valintaan perustuvana kohtalona (Morris 1994, 24–31) ja nosti Yhdysvallat lopullisesti taantumasta (Zetterberg 2006; 929).

Toimihenkilöiden ja korkeasti koulutettujen määrän lisääntyminen on selkein syy Kokoomuksen kasvulle yhdeksi suurista puolueista. Kasvu ei kuitenkaan ole ollut yksi yhteen väestörakenteen muutoksen kanssa, vaan muut puolueet, kuten SDP ja Keskusta, ovat alkaneet kilpailla toimihenkilöiden äänistä (Paloheimo 1988, 65; Paloheimo 2008, 33–34; Paloheimo & Sundberg 2005, 177) ja perinteinen luokkaäänestäminen on vähentynyt (Paloheimo 2008, 34). Siirtymä nähdään puolueiden ohjelmissa sekä puolueiden politiikan ja kannattajien siirtymisenä kohti poliittista keskustaa, erityisesti SDP:n siirtymä on hyvin merkittävä (Paloheimo & Sundberg 2005, 190–191). (Sosiaalidemokratian heikentymisestä Paloheimo & Tiihonen 2020.)

Puolueiden arvot ja niiden ajamat tavoitteet ovat muuttuneet lähemmäs toisiaan. Edistyspuolueen kaltaisen liberaalia politiikkaa ajaneen puolueen kysyntä on kadonnut, kun lähes kaikki puolueet ovat omaksuneet liberaaleja linjoja ja käsityksiä (Paloheimo 2008, 29, 56–57). Liberaalius konkreettisesti esimerkiksi siinä, että vasemmistopuolueista SDP on omaksunut New Labour Party–linjan (Mickelsson 2007, 298–301). Toisaalta Kokoomuskaan ei samalla tavalla vastusta hyvinvointivaltiota kuin sitä rakennettaessa (Paloheimo 2008, 41–42, 56).

Neuvostoliiton romahtaminen tarkoitti markkinataloudelle konkreettisen vaihtoehdon eli reaalisosialismin katoamista ja johti vasemmiston piirissä perinteisen sosialistisen teorian merkittävään kyseenalaistamiseen. Vasemmiston käsitys sosialismista muuttui tarkoittamaan tietynlaista arvopohjaa tietynlaisten tavoiteltavien asiointilojen sijaan. (Mickelsson 2007, 298–301.) Neuvostoliiton romahdus sai jotkut näkemään historian loppumisen ja länsimaiden voitto merkitsi nimenomaan oikeiston politiikan voittoa (Fukuyama 1992). Myöhemmin Fukuyama on muuttanut käsitystään demokratian väistämättömästä etenemisestä (Fukuyama & Fastling 2021).

Vasemmisto ei vaadi enää tuotantovälineiden sosialisointia valtiolle. Vasemmisto kannattaa markkinataloutta sekä hyväksyy edustuksellisen demokratian (Paloheimo 2008, 28, 32, 55–56) ja on tässä mielessä omaksunut perinteisesti oikeiston ajaman linjan, jos poliittisia linjoja verrataan poliittiseen tilanteeseen sata vuotta sitten.

VO-ulottuus menetti merkittävyyttään suomalaisessa politiikassa 90-luvulta eteenpäin. Ensin sinipunahallituksen myötä, jossa SDP ja Kokoomus muodostivat yhdessä hallituksen jättäen Keskustan oppositioon. Kehitys jatkui vielä SDP:n Paavo Lipposen sateenkaarihallituksissa, joihin kerättiin puolueilta sen eri laidoilta. Vihreiden ja etenkin Perussuomalaisten kannatuksen nousu nähtiin vähentävän VO-ulottuvuuden merkitystä. Vuoden 2007-2008 -finanssikriisi muutti kuitenkin merkittävästi suomalaista poliittista keskustelua ja talouspoliittista pelivaraa, kun talouden kasvua ei otettu enää annettuna eikä budjetissa ollut automaattisesti jaettavaa kaikille. Vanhasen ja Kataisen hallituksen jatkoivat vielä maltillisella konsensuslinjalla, vaikka Vasemmistoliiton vasemmistolaistumisesta alkoi näkyä merkkejä, kun Arhinmäki veti Vasemmistoliiton hallituksesta.

Perussuomalaisten nousu suureksi puolueeksi 2015 ei vastoin monien odotuksia vähentänyt VO-ulottuvuuden merkitystä, vaan palautti sen suomalaisen politiikan keskiöön. Kolmen suuren puolueen järjestelmässä Keskusta hillitsi SDP:n ja Kokoomuksen toivomaa politiikkaa. Perussuomalaisten tultua neljänneksi puolueeksi tasapaino muuttui Kokoomuksen eduksi, koska Keskustan vasemmistosiiven painoarvo surkastui ja Perussuomalaisille on sopinut oikeistolainen talouspolitiikka. Oikeistolaisempi talouspolitiikka taas on herätellyt klassisia vasemmistolaisia tunteita ja tavoitteita uudelleen eloon.

Sipilän, Marinin ja Orpon hallitusten aikana VO-ulottuvuus palasi merkittäväksi poliittiseksi jakolinjaksi. Sipilän perusporvarihallituksen ajama yhteiskuntasopimus ajoi hallituksen ja elin-

keinoelämän johdon vanhanaikaiselta tuntuvaan konfliktiin Ay-liikkeen ja vasemmistopuolueiden kanssa ja palkkoja laskettiin. Marinin kriisihallitus ajoi selkeästi erilaista politiikkaa, mitä voitiin pitää vasemmistolaisena. Palkkoja nostettiin merkittävästi Marinin hallituskaudella ja monia yhteiskuntasopimuksen toimenpiteitä kumottiin. Ukrainan sodasta käynnistynyt inflaatio söi merkittävästi ostovoimaa, mikä loi talouspoliittisen paineen päättää, mitkä ryhmät kärsivät enemmän leikkauksista ja veronkorotuksista. Vuoden 2023 eduskuntavaalit käytiin oletuksella, että voittajapuolueesta riippuen hallituksesta tulee joko vasemmistolainen tai oikeistolainen. Orpon hallitusohjelman oikeistolaisuus on omaa luokkaansa, koska siinä pyritään rajoittamaan lakko-oikeutta ja asettamaan kattoja palkankorotuksille sekä mahdollistamaan palkkojen alen- tamiset paikallisella sopimisella.

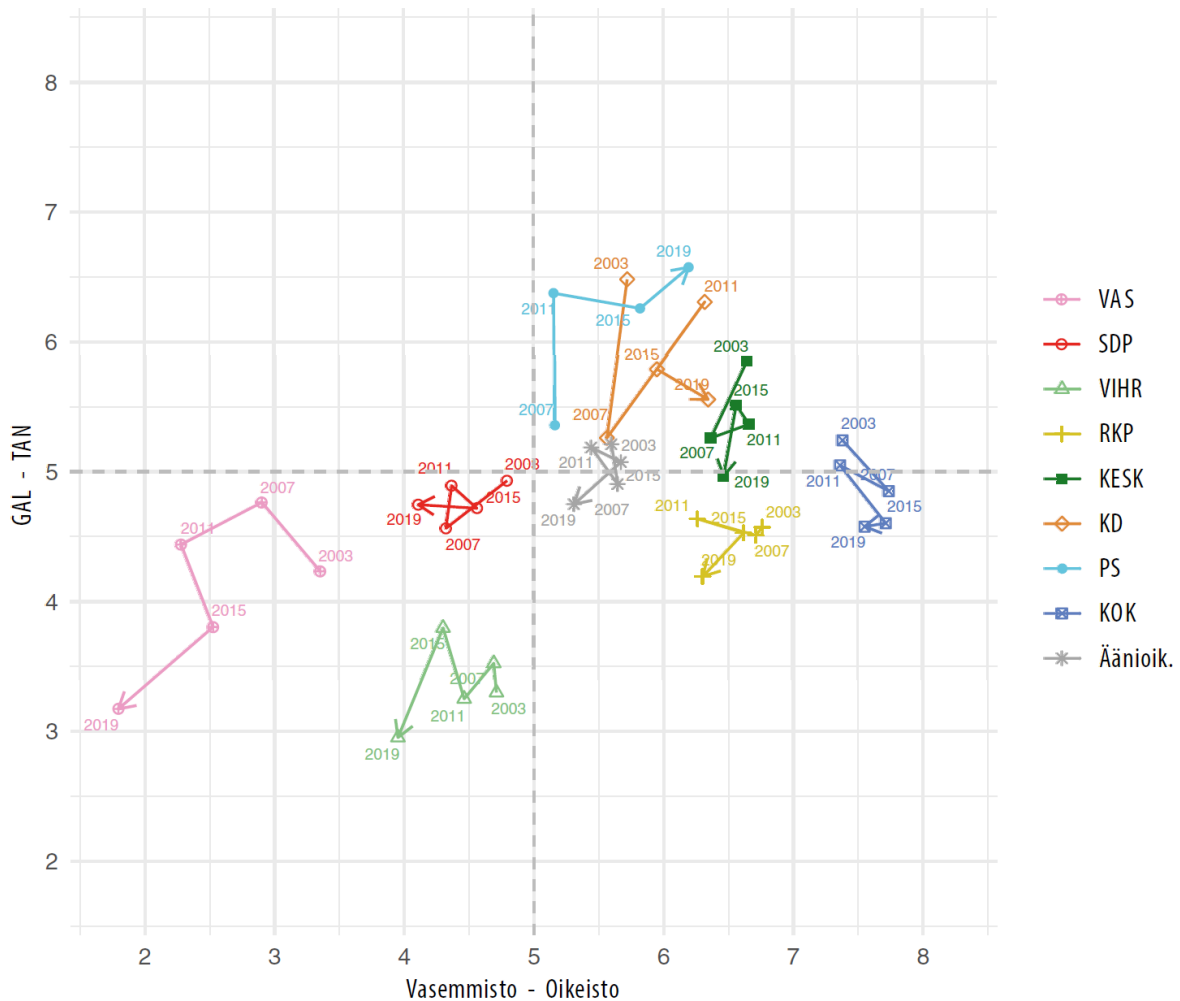
2. VO-ulottuvuus 2000-luvun Suomen puoluekentällä

2.1. VO-ulottuvuus suhteessa GAL–TAN -ulottuvuuteen

Vasemmiston ja oikeiston välinen vastakkainasettelu on yksi näkyvimmistä poliittisista ristiriitailottuvuuksista (Paloheimo & Raunio 2008, 12, 27–60). Suurimpien puolueiden ehdokkaat ja kannattajat sijoittavat itsensä eri osiin tällä ulottuvuudella (Isotalo & Järvi 2020; Reunanen & Suhonen 2009). Poliitiikan kommentaattorit käyttävät VO-asteikkoa arvioidessaan puolueita ja etenkin niiden talouspolitiikkaa. Poliitikot mielellään luovat liittoumia VO-positioiden kautta, koska tavoitteet ovat osin yhteisiä ja samoista äänestäjistä kilpailevaa puoluetta ei haluta päästää oppositioon. VO-ulottuvuuden merkityksen kiistäminen empiirisesti on haastavaa.

Joskus ristiriitojen merkitystä hälventämällä pyritään ylläpitämään joko oikeistolaista tai vasemmistolaista status quota. Esimerkiksi Kokoomuksen ollessa hallituksessa, on puolue ilmaissut talouspolitiikan kiristämisen ja hyvinvointivaltion leikkaukset välttämättöminä. Nämä toimet perustellaan talouspoliittisesti neutraaleiksi ilman yhteyttä arvoihin tai ideologiaan. SDP:n hallitus pitää hyvinvointivaltion palveluja tai työntekijöiden oikeuksia itsestään selvinä ja kansainvälisiin sopimuksiin ja perustuslakiin kirjoitettuina. Siksi esimerkissä oikeiston vastustus SDP:n politiikalle on ideologista, järjetöntä ja tarpeetonta.

Eryistä huomiota kirjallisuudessa on saanut **GAL–TAN-ulottuvuus** (Green–Alternative–Libertarian vs. Traditional–Authoritarian–Nationalist), jossa **Vihreät ja Perussuomalaiset** ovat ulottuvuuden **eri päissä**. Tämän ulottuvuuden saatetaan odottaa ohittavan merkityksessä VO-ulottuvuuden tai sillä koetaan pystyvän paremmin selittämään poliittisia jakolinjoja. Eduskuntavaalitutkimukselle onkin tyypillistä esittää puolueita kaksiulotteisella kaaviole seuraavaan tapaan:

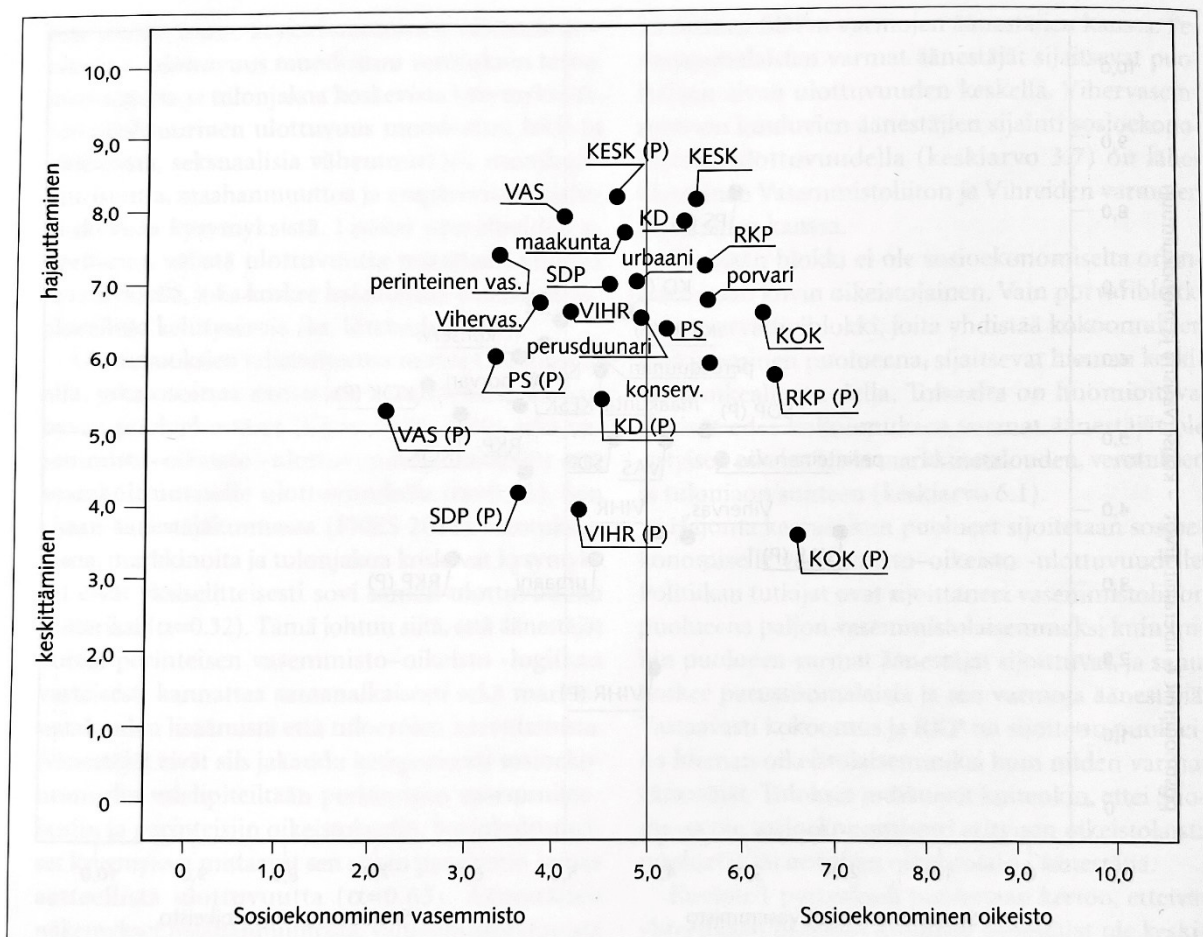

Puolueiden äänestäjien ja äänioikeutettujen keskiarvosijainnit kahdella ulottuvuudella. (Isotalo, Söderlund & von Schoultz 2020, 300)

Kuviosta voi suoraan päätellä, että puolueilla on toisistaan poikkeavat keskiarvonsa ja niillä on jokaisella omanlaisensa kannattajakunta. Erot tulevat selkeiksi, kun tarkastellaan molempia ulottuvuuksia rinnakkain. Jos taas VO- ja GAL–TAN-ulottuvuuksia arvioidaan erikseen, tulee ongelmaksi samassa kohdassa sijaitsevien puolueiden erottaminen toisistaan. GAL–TAN ei onnistu olemaan merkittävin puolueita erotteleva tekijä, koska esimerkiksi SDP, keskusta, Kokoomus, ovat sijainniltaan lähellä toisiaan. On arvioitu, että VO-ulottuvuus aikanaan sulattaa GAL–TAN-ulottuvuuden itseensä. Toisaalta puolueet näyttävät keskiarvoiltaan muodostavan trendijanan VasemmaltaGAL–OikealleTAN, mikä voisi toimia superulottuvuutena. Kuviossa vasemmistolaisia TAN-puolueita ei ole, kuten ei ole vahvoja oikeistolaisia GAL-puolueita.

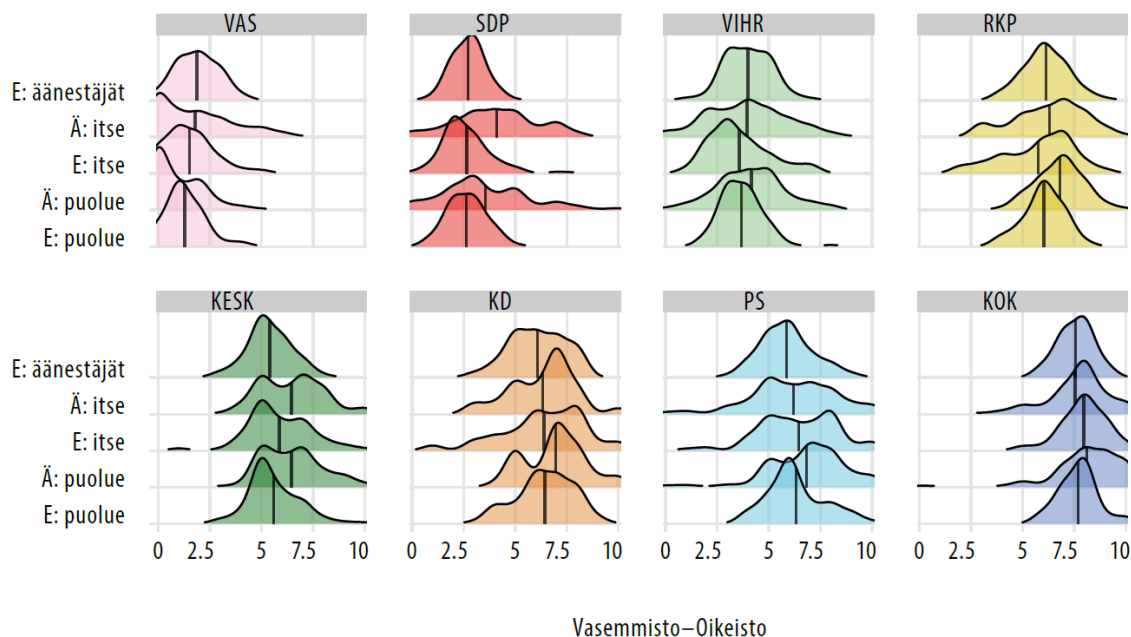
Keskusta muodostaa edelleenkin periferia–keskusta-ulottuvuudella vastakohdan osalle Kokoomuksesta, Vihreistä ja SDP:stä. Tätäkään ulottuvuutta ei voida pitää merkityksettömänä suo-

malaisessa politiikassa, koska esimerkiksi SOTE-uudistus on konfliktoitunut tällä ulottuvuudella. Periferia–keskusta-ulottuvuus selittää, miksi VO-ulottuvuudella eri kohdissa sijaitsevat puolueet kykenevät hallitusyhteistyöhön.

Äänestäjien ja puolueiden sijoittuminen sosioekonomiselle vasemmisto–oikeisto-ulottuvuudella ja ydinalueet–periferia-ulottuvuudelle. (Westinen & Kestilä-Kekkonen 2015, 107–108)

Miten puolueet sijoittuvat VO-ulottuvuudella? Puolueiden sijainnit suhteensa toisiinsa eivät tule politiikkaa seuraaville yllätyksenä. Puolueiden ehdokkaat ja puolueiden äänestäjät sijoittavat itsensä suhteellisen samalle kohdalle VO-ulottuvuudella. Suomessa puolueet siis edustavat tässä suhteessa äänestäjiään. (Isotalo & Järvi 2020.) Merkittävät poikkeukset ovat tosin SDP:n ja Keskustan kohdalla. SDP:n ehdokkaat mieltävät puolueensa ja äänestäjäkuntansa vasemmistolaisemmaksi kuin äänestäjät. Sen sijaan Keskustan äänestäjät sijoittavat itseään ja puoluetta enemmän oikealle kuin ehdokkaat. SDP on aktiivien mielissä vasemmistolaisempi kuin äänestäjien perusteella luulisi ja keskusta on äänestäjiensä mielissä oikeistolaisempi, kuin aktiivien ajatusmaailmassa.

Ehdokkaiden ja äänestäjien sijoittuminen ja näiden käsitys puolueen sijainnista vasemmisto–oikeisto-akselilla (Isotalo & Järvi 2020, 185).

Äänestäjäkunnan ja ehdokkaiden omien sijoitusten perusteella puolueet sijoittuisivat VO-ulottuvuudella seuraavasti:

VAS-SDP-VIHR-KESK-KD-PS-RKP-KOK

Millainen sitten olisi yhdistetty, kaikki puolueet huomioon ottava VO-järjestys? Järjestyksiä on erilaisia riippuen painotuksista. Yksi yleinen on eduskunnan oma istumajärjestys, jonka puolueet osittain saavat päättää itse. VO-ulottuvuus määrittyy eduskunnan puheenjohtajasta katsoen ryhmien istumajärjestyksessä:

VAS-SDP-VIHR-KESK-LIIK-RKP-KD-KOK-PS

Istumajärjestys kuvaa osittain puolueiden omaa näkemystä itsestään. Poikkeuksena on perussuomalaiset, joka ennen sijaitsi Keskustan ja Vihreiden välissä. Käytännössä muut puolueet pakottivat perussuomalaiset äärioikealle, kun RKP ei kokenut tätä sijaintia tulkkauksen kannalta tärkeäksi. Aikaisempi PS:n sijainti oli sinänsä kuvaava, koska talouspolitiikka ei ole niin oikeistolaista kuin Kokoomuksella tai Keskustalla ja oleellimmat PS:n äänistä kilpailevat puolueet ovat Keskusta ja SDP.

Salijärjestys kuvaa ehkä puolueiden kollektiivista näkemystä, mikä olisi kunkin puolueen kohdalla VO-ulottuvuuden painotus jos kyseessä olisi superulottuvuus. Esimerkiksi SDP painottaa

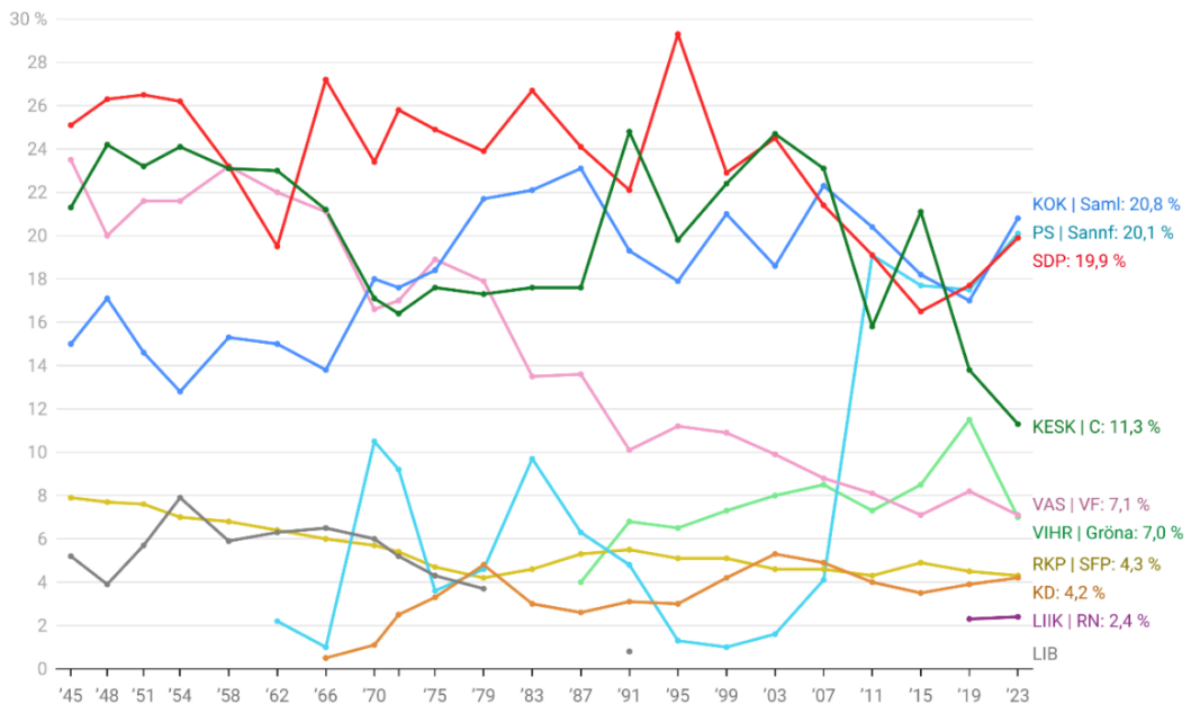
enemmän perinteistä vasemmistolaista talouspolitiikkaa kuin Vihreät, joiden jotkut talouspoliittiset tavoitteet palvelevat taloudellista eriarvoisuutta. Vaikka Liike Nyt ajaa oikeistolaisempaa talouspolitiikkaa kuin Kokoomus, arvopolitiikassa se ei ole yhtä konservatiivinen. LIIK haluaa korostaa olevansa VO-ulottuvuuden ulkopuolinen puolue, jolloin sijainti keskellä on siksi looginen. RKP kokee olevansa arvopolitiikassa enemmän vasemmalla kuin itsestään oikealla olevat, mutta ei aja vasemmistolaista talouspolitiikkaa. Kristillisdemokraatit taas ovat hyvinkin konservatiivisia, konservatiivisempia kuin kokoomus, mutta ovat halukkaampia pehmeämpään talouspolitiikkaan. Perussuomalaiset edustavat kovinta linjaa maahanmuutossa ja EU-politiikassa, mistä syystä muut puolueet halusivat sijoittaa sen eniten oikealle. Samoin ”äärioikeiston” leima saa näin eniten vastinetta. Oikeastaan muut isot syyt eivät perustele PS:n sijoitusta. Vaikka mikään yksittäinen sääntö tai logiikka ei muodosta perustaa puolueiden sijoittumiselle, niin yksittäisten puolueiden suhteellisille sijainneille toisiinsa löytyy aina peruste.

Mikä siis olisi tämän tutkimuksen kannalta hyödyllinen VO-ulottuvuus? Opinnäytteen tutkimuskohteena olevat antiryhmät liittyvät erityisesti talouspolitiikkaan, joten sosioekonomisiin kysymyksiin painottuvat VO-ulottuvuus on paikallaan. Tulkinnallisesti puolueiden sijainnit olisivat seuraavat:

VAS-VIHR-SDP-KESK-KD-PER-RKP-LIIK-KOK

Muutama yllättävä muutos aikaisempiin on tapahtunut. Esimerkiksi SDP sisältää merkittävän oikeistosiiven, jolloin Vihreät kokonaisuutena sijoittuu paremmin vasemmalle, koska SDP:n sisäinen hajonta on suurta. Kristillisdemokraattien sijainti on hieman epäselvä, koska vastausmäärät ovat sen verran pieniä (Isotalo, Söderlund & von Schoultz 2020). Perussuomalaisille ja RKP:lle talouskysymykset eivät ole merkittäviä, mutta eduskuntavaalitutkimusten perusteella nämä sijoitetaan oikeistoon. Talouspolitiikassa kokoomus sijaitsee vahvasti oikealla ja Liike nyt sen kyljessä.

Eduskuntavaalitulokset 1945–2023 (%)

(Vaalitutkimuskonsortio 2023)

Pohjimmiltaan vasemmisto–oikeisto-ulottuvuuden vahva näkyvyys perustuu kannatukseen. Ihmiset äänestävät ja kannattavat puolueita, joille VO-ristiriitulottuvuus on oleellinen. Vuoden 2023 Eduskuntavaaleissa Kokoomusta äänesti 20,8 %, Keskustaa 11,3 %, SDP:tä 19,9 % ja Vasemmistoliittoa 7,1 %, eli yhteensä 59,1 % äänioikeutetuista. Jos ihmiset äänestäisivät joitain muita puolueita, niin dominoivin ristiriitulottuvuus olisi jokin toinen. Jos ajatellaan arvo- ja ympäristö-ulottuvuudella, johon luetaan esimerkiksi Perussuomalaiset 20,1 % ja Vihreät 7 % eli yhteensä 27,1 %, ei sitä voida pitää yhtä merkittävänä suomalaisessa parlamentarismissa. Argumentti GAL–TAN-ulottuvuuden noususta korvaamaan VO-ulottuvuutta ei saa tukea eduskuntavaalien tulosten perusteella.

VO-ulottuvuus on yksi näkyvimmistä ja tärkeimmistä poliittisista ristiriitulottuvuuksista kaikissa demokraattisissa maissa. Pääsääntönä on, että joko oikeistoa tai vasemmistoa hallitseva puolue on päävastuussa parlamentaarisisessa hallituksessa ja muut puolueet ovat sen apuna. Äänioikeistolaiset tai vihreät puolueet eivät ole onnistuneet nousemaan vastaavaan asemaan. Presidenttivetoisissa hallituksissa tai hyvin epäsuhteellisissa vaalijärjestelmissä VO-ulottuvuus ei ole niin selkeä, mikä on näiden vaalijärjestelmien sisäänrakennettu tavoitekin. Näissä järjestelmissä GAL–TAN-ulottuvuus voi muodostua ratkaisevaksi, vaikka sen perusteella äänestäviä onkin VO-ulottuvuuteen verrattuna vähemmän.

VO-ulottuvuuden näkyvyys on suurta huolimatta VO-ulottuvuuden eri päiden aatteellisten erojen pienentymisestä. (Paloheimo & Raunio 2008, 12.) Erojen pienentymisen ajankohtaa on vaikea määritellä. Esimerkiksi sosiaalidemokraattista vasemmistoa on syytetty aatteellisesta heikkenemisestä sen koko parlamentaariseen demokratiaan osallistumisen ajan. Milloin erot siis olivat suuria ja milloin pieniä?

Sisällissodan jälkeen kahtiajako oikeistolaisiin ja vasemmistolaisiin läpäisi koko suomalaisen yhteiskunnan. Mickelsson tulkitsee kahtiajaon voimakkuutta leirien käsitteen kautta. Voimakkuuden mittarina toimi pohjimmiltaan aikalaisten käsitys erojen voimakkuudesta. Mickelsson vertailee ja peilaa puolueiden ohjelmia, tavoitteita ja ideologioita ja tekee niistä johtopäätöksiä. Esimerkiksi suomalaisen vasemmiston hyväksytyä markkinatalous ja luovuttua sosialismista merkitsi tämä liberalismiin voittoa. (kts. Mickelsson 2007.)

Oikeistokaan ei ole aina niin voimakas politiikassaan kuin teoriassa olettaisi. Suomen kaltaisessa hyvinvointivaltiossa oikeiston sosiaalipoliittisia mielipiteitä keskustalaistaa hyötyminen universaaleista etuuksista. Toisin on esimerkiksi Yhdysvalloissa, jossa hyötijien ja maksajien ero on selkeämpi. (Ks. kirjallisuuskatsaus Kallio 2010, 41.) Oikeisto on myös kärsinyt pysyviä tappioita. Ovatko yleinen äänioikeus, tasavaltaisuus monarkian sijaan, aluemenetykset, hyvinvointivaltio, NATO-jäsenyyden viivästyminen, suomettuminen, peruskoulu, ilmainen koulutus, sekä vasemmistolaisesti ymmärretyn tasa-arvon kirjoittaminen perustuslakiin, kaikki merkkejä oikeiston rappiosta? VO-ulottuvuutta ei yleensä analysoida oikeiston heikentymisen kautta.

Kirjallisuudessa ei aina puhuta välttämättä VO-ulottuvuudesta, vaan sosioekonomisesta ulottuvuudesta. Näin tavallaan häivytetään politiikan ja asiakysymysten puoluepoliittinen luonne. Erityisesti jos halutaan analysoida ilman puolueiden mukaan ottamista useita taustamuuttujia, puhutaan sosioekonomiasta. Sosioekonominen kuvaa käsitteenä suoraan niitä aiheita, joista ulottuvuudessa on kyse. Monet aiheet käsittelevät yksilöiden ja perheiden talouteen liittyviä kysymyksiä. Sosioekonominen korostaa ulottuvuuden taloudellisten aiheiden luonnetta. Näin ei tulla sotkeutuneeksi esimerkiksi VO-ulottuvuuteen toisinaan miellettyihin uskonnollisiin tai nationalistisiin tai suvaitsevaisuuden kysymyksiin.

Vasemmiston ja oikeiston eroja pidetään tieteellisessä kirjallisuudessa sekä arkisessa ajattelussa itsestäänselvytenä. Itsestäänselvyys kumpuaa yksinkertaisesta syystä eli ristiriitavuuden

selkeästä näkymisestä politiikkaa seuraaville ihmisille. Aktiiviset ja vakiintuneet äänestäjät ymmärtävät VO-ulottuvuuteen liitettävät käsitteet samalla tavalla omasta sijainnistaan riippumatta (Isotalo & Järvi 2020, 186–189).

VO-ulottuvuuden olemassaoloa ei kuitenkaan tule ottaa itsestäänselvyytenä. Hyvän tutkijan on tunnettava perusteet, joiden takia jonkin ilmiön ajatellaan olevan tietynlainen. Näin tutkija tiedostaa tieteellisen tiedon varauksellisuuden. Ihanteellisesti ajatteleva tutkija on siksi valmis muuttamaan teoreettisia kantojaan uusien todisteiden ilmetessä. Teoreettista määritelmää siitä, mikä on oikeisto–vasemmisto-ulottuvuus ja mitä poliittisia kysymyksiä ja asenteita se koskee, lähestyn Westinen (2015) antamien määrittelyiden kautta.

2.2 VO-ulottuvuus sijoittautumiskysymyksenä

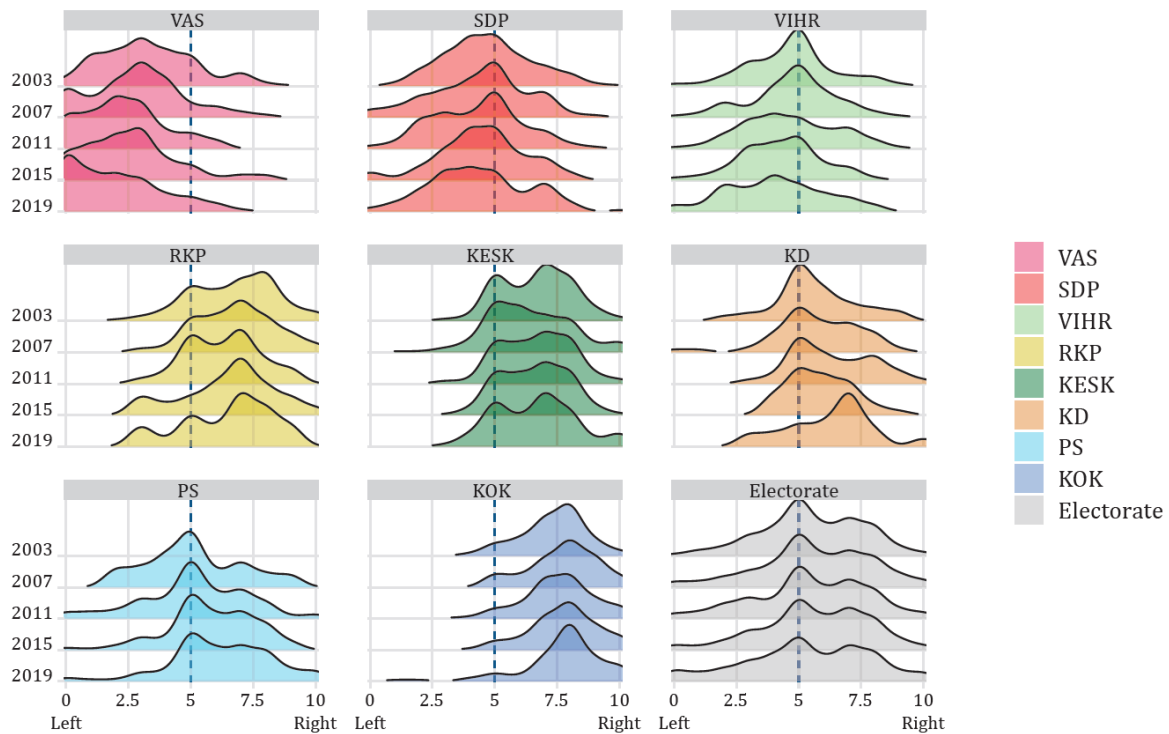
VO-ulottuvuutta mitataan pyytämällä ihmisiä asettamaan itsensä asteikolla 1–10 VO-ulottuvuudelle. Määrällisissä analyyseissä annettua lukemaa verrataan puoluekantoihin, poliittisiin mielipiteisiin, arvolausekkeisiin ja esimerkiksi demografisiin muuttujiin. Mittari kertoo suhteellisen hyvin miten ihminen vastaa VO-ulottuvuuteen liittyviin asiakysymyksiin.

VO-asteikon antama keskiarvo ei ole valtioiden välillä vertailukelpoinen. VO-asteikko kertoo valtion senhetkisestä tilanteesta ja useilla valtioilla on usein sama keskiarvo. Teoreettisesti oikeistolaisempien valtioiden keskiarvo ei poikkea vasemmistolaisemmista. Ihmiset vastaavat sijoituksensa kansalliseen kontekstiin, eikä siitä voida tehdä suoraan kansainvälistä vertailua (Albrekt Larsen 2006, 84). Esimerkiksi amerikkalaisilla (5.74) on lähes sama keskiarvo kuin ruotsalaisilla (5,69). Tämä ei kuitenkaan välttämättä tarkoita, etteivätkö ruotsalaiset voisi olla enemmän oikealla kuin amerikkalaiset. (Albrekt Larsen 2006, 84.) VO-sijoittumisen mittaaminen voi kärsiä keskelle vastaamisen ongelmasta ja ehkä vastaajakunnan oikeakätisestä enemmistöstä.

Miten puolueiden äänestäjät sijoittuvat VO-ulottuvuudella eduskuntavaalitutkimusten mukaan? Jos hypoteesina on puolueiden samankaltaisuus, ei tämänkään kysymyksen pitäisi eritellä puolueita toisistaan. Aineisto osoittaa, että puolueiden äänestäjät sijoittavat itsensä eri osiin VO-ulottuvuutta ja erot ovat suuria sekä merkittäviä. Puolueilla on siis eroja. Sijoittumisissa on ajallista muutosta, joten puolueiden linjat suhteessa toisiinsa eivät ole muuttumattomia. Ajalliset muutokset kuvaavat pääasiassa puolueiden sisäisiä siirtymiä ja painopisteen muutoksia. Jot-

kut puolueet vaihtavat paikkaa VO-järjestyksessä, mutta joidenkin sijainti on vakiintunut. Seuraavassa taulukossa on nähtävissä puolueiden äänestäjien VO-sijoituksia eduskuntavaaliaineistossa vuosina 2003–2019.

Äänestäjien sijoittuminen vasemmisto–oikeisto-ulottuvuudella (0–10) puolueittain
 Väljarnas placering på vänster–högerskalan (0–10) enligt parti
 Voters' position on the left–right scale (0–10) by party

Suomalainen äänestäjä: kuvio taulukko äänestäjien jakautumisesta (Isotalo; von Schoultz & Söderlund, 2019, 21)

Taulukosta voi jo yksistään tehdä paljon hyödyllisiä analyysyjä. Ensinnäkin äänestäjät ovat kokonaisuutena hieman oikealle kallellaan, mistä kertoo koko äänestäjäkunnassa toistuva huippu oikealla. VO-asteikko ei Suomessa noudata normaalijakaumaa, jossa painopiste on keskellä ja ääri vaihtoehtoihin mentäessä on tasaisesti vähemmän tapauksia. Oikeistossa on enemmän ääniä saatavana. Vasemmistossa kilpaillaan pienemmästä määrästä ääniä. Vasemmiston kannatuksen taso on seurausta näistä määräsuhteista. Alhaisen kannatuksen selitys ei siis ole esimerkiksi vaalikampanjointi, jossa vasemmistolaisia äänestäjiä huijattaisiin kannattamaan oikeistolaisia ehdokkaita.

Koko äänestäjäkunnasta näkyy kuinka 2019 vaaleissa ääripäiden osuus on huomattavasti kasvanut. Tulkitseen tästä, että porvarihallituksen hallitustaival luultavasti lisäsi VO-ulottuvuuden

merkittävyyttä. Kaksi miljonääriministeriä, aktiivimalli sekä yhteiskuntasopimuksen pyrkimys laskea palkkoja herättivät perinteisiä työväentuntoja. Vasemmistolainen oppositio pääsi vastustamaan ideologisesti selkeästi hallituksen politiikkaa.

Merkittävinä vasemmistopuolueina näkyy kaaviossa Vasemmistoliitto ja SDP. Nämä puolueet saivat merkittävän osan kannatuksestaan vasemmalle itsensä sijoittavilta äänestäjiltä. SDP:n vasemmistolaisuutta ei aina pidetä selkeänä, koska puolueella on paljon oikeistolaista kannatusta. VO-ulottuvuuden keskipisteen ajatellaan menevän SDP:n sisällä. Vahvaa vasemmistolaista kannattajakuntaa ei kuitenkaan ole monella talouspoliittisesti orientoituneella puolueella. Katsottaessa koko äänestäjäkuntaa huomataan, että vasemmalla ei ole paljoa ääniä jaossa. Tästä syystä vasemmistolaisuus ei hallitse suomalaista politiikkaa. Vasemmistoliitto joutuu tyytymään vaatimattomaan kannatukseen ja SDP:n pitää kilpailla keskustaoikeistolaisista äänistä.

Vihreistä on tapahtunut muutosta vasemmalle. Vuoden 2011 eduskuntavaaleista eteenpäin ovat vihreiden äänestäjät sijoittaneet itsensä enemmän ja enemmän vasemmalle. Vihreät on aina näyttäytynyt talouspolitiikaltaan suhteellisen vasemmistolaisena, koska se on kannattanut vammaisten palveluita ja perustuloa. Perinteisesti Vihreät näkivät itsensä VO-ulottuvuuden ulkopuolisena puolueena, jolloin äänestäjät ovat sijoittaneet itsensä keskustaan. Viime vuosikymmenenä puolueessa on voinut tapahtua identiteettiin liittyvä muutos kuulua vasemmistoon. Sek-suaalivähemmistöjen oikeudet ja vihreä talouspolitiikka ovat tulleet myös Vasemmistoliiton ja osittain SDP:n repertuaariin. Näin samanmielisiä löytyy helpommin vasemmistosta.

Oikeistopuolueista Kokoomus on selkeimmin oikealla. Kokoomukselle ei keskustalaiset kannattajat ole merkittäviä ja siksi puolue on omalaatuinen poikkeus. Kokoomuksen lisäksi vahvasti oikealla on myös RKP, mutta tälle puolueelle kielikysymys on oleellinen. Keskusta on kuin SDP:n oikeistolainen peilikuva. Keskustan kannatus on kaksihuippuinen eli kannattajat sijoittuvat joko keskelle tai oikealle.

Kristillisdemokraateissa ja Perussuomalaisissa on tapahtunut selkeä ja mielenkiintoinen muutos oikealle. Tämä on käänneinen versio Vihreissä tapahtuneesta muutoksesta. Perinteiset arvot ovat assosioituneet oikeistoon ja näin sijoitus tällä suunnalla on perusteltua. Myös talouspoliittisissa näkemyksissä nämä puolueet ovat oikeistolaistuneet (Westinen; Pitkänen & Kestilä-Kekkonen 2019). Sosioekonominen jakautuminen on lisääntynyt myös VO-ulottuvuuden kannalta toisarvoisissa puolueissa.

VO-sijoitusmittaria käytetään hyvälaajuisissa kyselytutkimuksissa, joissa käsitellään poliittisia mielipiteitä ja kysytään myös puoluekantaan. Pääasiassa keskityn vaalitutkimuskonsortion ympärille rakentuneeseen tutkimusperinteeseen. Vuodesta 2003 asti on eduskuntavaalien yhteydessä tehty laaja haastattelututkimus, jonka aineisto on ilmaiseksi saatavilla. Tämän aineiston käytön ympärille on rakentunut eri yliopistoista tutkijoiden löyhä yhteisö (Berndtson 2013, 187).

2.3 Westisen cleavaget eli railot

Suomalaisessa politiikantutkimuksen kirjallisuudessa Heikki Paloheimo on ollut aktiivinen vasemmiston ja oikeiston käsitteiden parissa 90-luvulta lähtien (varhaisin Paloheimo 1988, vrt. myös Nousiainen 1998, 41). Paloheimo jakaa politiikan aiheet erilaisiin ristiriitaulottuvuuksiin (esim. Paloheimo & Wiberg 2004). Paloheimon vaikutuksesta suomalaisissa eduskuntavaalitutkimuksissa on niiden varhaisistakin versioista asti otettu annettuna useiden poliittisten ristiriitaulottuvuuksien mahdollisuus. Vaikka Paloheimo keksi ristiriitaulottuvuuksien mahdollisuuden itse, hän sen löydettyään alkoi siteeraamaan enemmän Arend Lijphartin (1984, 127–130) tekemää jakoa ristiriitaulottuvuuksista. Kuitenkaan Lijphart ei itse pitänyt tekemäänsä jaottelua erityisen teoreettisesti merkittävänä ja poisti sen teoksensa uudelleenpainoksesta (Lijphart 2012), mikä on johtanut siihen, ettei Lijphartiin juuri enää viitata esimerkiksi Westisen kirjallisuudessa.

Paloheimon teoriassa vasemmisto–oikeisto-ristiriitaulottuvuus kuvaa erilaisista mielipiteistä johtuvia jakolinjoja taloudellisissa kysymyksissä. (Paloheimo & Sundberg 2005; Paloheimo & Raunio 2008). Paloheimon teoria on proryhmiin painottuva ja taloudellisissa kysymyksissä on oleellisinta pyrkimys ajaa jonkin tietyn ryhmän etua. Merkittävin lähestymistapa tässä on ollut ”lompakkoäänestämisen”-käsitteessä, jossa äänestäjät kannattavat omien taustamuuttujensa kannalta edullista politiikkaa (Paloheimo 2024, 277). En esittele Paloheimon ja Lijphartin näkemyksiä tämän enempää, koska analyysissäni keskityn keskusteluun Westisen teorian kanssa.

Jussi Westinen ei luultavasti ollut tyytyväinen Paloheimon ja Lijphartin teoreettiseen pohjaan. Perehdyttyään gradututkimuksessaan (Westinen 2011) eduskuntavaaliaineistoihin, hän alkoi etsiä parempaa teoreettista taustaa tutkimuksilleen. Westinen alkoi hyödyntämään Lipset & Rokkanin (1967) ristiriitateoriaa (cleavage), joka on kansainvälisesti tunnettu ja paljon käytetty. Näin hän sai teoreettisen perusteen erilaisille yhteiskuntaa jakaville ristiriidoille. En käsittele tarkemmin Lipsetin ja Rokkanin VO-määritelmää, koska se on abstraktiudessaan huonosti soveltuva tutkimukselleni (kts. Lipset & Rokkan 1967 s. 6–7, 14; vrt. Westinen 2015 s. 38).

Cleavagen käsite antaa yleisen selityksen puolueiden ja poliittisten jakolinjojen olemassaololle, ei vain VO-ulottuvuudelle. Erot yhteiskunnassa ja erot ihmisissä tuottavat poliittisia erimielisyyksiä. Nämä erimielisyydet kulmineituvat erilaisiksi poliittisiksi ristiriidoiksi sekä puolueiksi ja muodostavat poliittisia jakolinjoja. Tieteellisesti asiallista suomennosta käsitteelle cleavage ei ole, mutta käytän suomenkielisenä sanana railoa (vrt. Paloheimo 2023, 124).

Westisen käyttämässä määritelmässä railon on näyttävä kolmella kriteerillä, jotta jakolinja olisi täydellinen. Nämä kriteerit ovat: rakenteellinen, arvoasenteellinen ja organisationaalinen. (Westinen 2015, 5.) Käytännössä täydellisyys tarkoittaa, että jakolinjan on oltava havaittavissa taustamuuttujissa, arvoasenneväittämissä sekä yhteiskunnallisina organisaatioina.

Cleavage-tutkimusteoriaa käytetään kansainvälisesti paljon. Hyödyntäessään tätä teoriaa Westinen toi suomalaisen eduskuntavaalitutkimuksen osaksi kansainvälisen vaalitutkimuksen teoreettista kenttää. Westisen teoreettinen taustoitus ja eduskuntavaalitutkimusten empiirinen todistusaineisto on pohjana eduskuntavaalitutkimusten aineiston analyysille. Tähän pohjaan kuuluu myös mm. VO-ulottuvuuden määritelmä, joka ei ole yhtä yksinkertainen kuin Lijphartilla tai Paloheimolla.

Westisen teoria on haastava ymmärtää, mutta avauduttuaan se on avartava ja kuvaa määrällisiä tuloksia, joita vaalitutkimusaineistoissa saadaan. Teoria kertoo, kuinka helposti kukin ristiriitaulottuvuus löytyy vaalitutkimusaineistoista. Näin tehdään esimerkiksi priorisointia määrällisessä analyysissä. Westinen priorisoi ristiriitaulottuvuudet 3–1–2-mallilla, joka näkyy seuraavassa taulukossa. Tässä taulukossa on kuvattuna oleellinen taustamuuttuja, joka on jakolinjan pohjana.

Ammattiluokka (vanha)
Asuinalueen tyyppi
Äidinkieli

Sosiaalinen asema (ammattiluokka ja koulutus) – heijastuu sosiokulttuurisissa ja EU-ulottuvuudessa

Sukupuoli
Uskonnollisuus

VANHAT, VA-
KIINTUNEET RAI-
LOT

ENITEN POTENTIAALIA
ILMESTYVÄNÄ RAI-
LONA

RAJALLINEN PO-
TENTIAALI ILMES-
TYVÄNÄ RAILONA

Suomalainen railorakenne 2000-luvun alussa (Westinen 2015, 235).

Taulukosta näkyy, mitkä jakolinjoista näyttäytyvät kaikista voimakkaimmin yhteiskunnassa sen eri tasoilla ja mitkä ovat ihmisten erot, jotka aiheuttavat jakolinjat.

Ammattiluokat ovat perinteisesti tuottaneet VO-ulottuvuuden vasemmiston ja ammattiluokkien vaikutus on nykyäänkin tilastollisesti suuri. Ammattiluokkien merkitys ei ole ollut niin puhdas kuin luokkateoreetikot ovat olettaneet. Vasemmistoliiton, SDP:n ja Kokoomuksen kannattajakuntaa leimaavat omat ammattiluokkansa (Westinen 2015, 184, 186; kts. myös Grönlund & Westinen 2012, 162). Asuinalueilla on merkitystä esimerkiksi Keskustan olemassaololle, mutta ne ovat tärkeitä myös Vihreiden ja Kokoomuksen muodostumiselle (Westinen 2015, 183–184). Äidinkieli on äärimmäisen tärkeä RKP:lle, jolle sen merkitys on todella helposti havaittavissa (Westinen 2015, 183). Ammatti yhdistettynä koulutukseen tuottaa esimerkiksi Perussuomalaisien ja Vihreiden sekä Kokoomuksen välisen jakolinjan. Ammatin ja koulutuksen vaikutus näkyy kulttuurillisten näkemysten lisäksi EU-politiikassa. (Westinen 2015, 190–191) Sukupuolella on merkittävä rooli Perussuomalaisien, Vihreiden ja Kristillisdemokraattien kannatuksen ja politiikan muodostuksessa (Westinen 2015, 189). Uskonto näkyy Kristillisdemokraateissa ja Vasemmistoliitossa (Westinen 2015, 186–188).

Politiikassa arvot ja asenteet luovat perustan kannatettavalle politiikalle. Arvojen ajatellaan usein olevan pysyvämpiä kuin asenteiden, jotka muuttuvat tiuhempaan. Silti arvoja ja asenteita on vaikea erottaa toisistaan empiirisellä tasolla. Yksi ratkaisu onkin yhdistää ne ja ajatella yhtenä asiana. Westiselle railon on näyttävä myös arvojen ja asenteiden tasolla. (Westinen 2015, 5–16.) Poliittiset arvo/asenne -elementit Westinen jakaa seuraavasti (Westinen 2015, 130–154, etenkin 152):

1. Sosiokulttuurinen monimuotoisuus ja postmaterialismi
2. alueellinen ja sosioekonominen tasa-arvo
3. Euroopan unioni
4. taloudellinen oikeus ja auktoriteetti

Westisen teoriassa ei ole tavallista sosioekonomista VO-ulottuvuutta. VO-ulottuvuus on jakautunut kahteen eri ulottuvuuteen. (Westinen 2015, 140–145.) Molemmissa on mukana sosioekonominen elementti, mutta toisessa on elementtejä moraaliin ja lakiin ja toisessa alueelliseen tasa-arvoon.

Miksi aineistosta ei nouse yhtä sosioekonomista ulottuvuutta? Syynä Westinen pitää äänestäjien taipumusta kannattaa sosioekonomisesti toisensa poissulkevia asioita. Äänestäjät kannattavat vasemmistolaisesti tasa-arvoista tulonjakoa, valtion vahvaa osallistumista talouteen ja köyhien aseman parantamista. Samanaikaisesti he oikeistolaisesti eivät vastusta yrittäjyyttä helpottavia ratkaisuja, verojen laskemista ja markkinoiden toimintaa vapauttavia ratkaisuja. (Westinen 2015, s. 143, 251–252.)

Tämän epäloogisen äänestäjäkunnan hamuilu on syynä VO-puolueiden poliittisen linjan epäselvyyteen julkisuudessa tai vaalitoiminnassa. Liian looginen vasemmistolainen tai oikeistolainen linja karkottaa tämän äänestäjäryhmän. Karkotukseen ei ole vaalistrategisesti varaa, jos haluaa pyrkiä yhdeksi suurimmista puolueista. Monet puolueet joutuvat kilpailemaan VO-ulottuvuuden keskellä olevista äänestäjistä. Keskustassa sijaitsevasta äänestäjäkunnasta riippumattomia puolueita ovat lähinnä Vasemmistoliitto ja Kokoomus, joiden kannatuksella on tästä syystä rajansa.

Taloudellinen oikeisto ja auktoriteetti -ulottuvuus muodostuu yhdistelmästä oikeistolaisia talouspoliittisia tavoitteita. Oikeiston talouspolitiikka tarkoittaa myönteisyyttä yrittäjyyttä, markkinoita ja veronkevennyksiä kohtaan. Auktoriteetti koostuu moraalista konservatismista ja uskosta auktoriteetteihin. Westisen ulottuvuuksista tämä korreloi vahvimmin äänestäjien VO-sijoittumisen kanssa. Tämän ulottuvuuden nousu aineistosta tukee käsitystä oikeistolaisuudesta tietynlaisen talous- ja moraalipolitiikan yhdistelmänä. (Westinen 2015, 137–142.) VO-ulottuvuus ei siis ehkä olekaan vain talouspolitiikkaa, tai vain moraalialia. Tähän ulottuvuuteen oikealle kuuluvat puolueet ovat Kokoomus, Keskusta ja Kristillisdemokraatit, mutta ei Perussuomalaiset. Sen sijaan vasemmalle kuuluvat Vasemmistoliitto ja Vihreät, mutta ei SDP. (Westinen 2015, 232.) VO-ulottuvuuden pilkkomisesta kahdeksi seuraa myös heikompi yleistettävyyys ja vastaavuus arkitulkinnan kanssa.

Railo		Sosiaalirakenteellinen elementti	Arvo/asenne elementti	Organisatorinen elementti
ENITEN TENTIAALIA	PO- Ammattiluokka ja koulutustaso	Sinikaulustyöläiset	Sosio-kulttuurinen postmaterialismi -	monipuolisuus ja Perussuomalaiset

ILMESTYVÄNÄ RAILONA		Ylemmät toimihenkilöt	Sosiokulttuurinen monipuolisuus ja postmaterialismi +	Vihreät
		Sinikaulustyöläiset	Euroopan Unioni -	Perussuomalaiset
		Ylemmät toimihenkilöt	Euroopan Unioni +	Kokoomus
RAJALLINEN POTENTIAALI ILMESTYVÄNÄ RAILONA	Uskonnollisuus	Evangelisluterilaiset	Taloudellinen oikeisto ja auktoriteetti +	Keskusta, Kokoomus, Kristillisdemokraatit
		Kirkon jäsenettömät	Taloudellinen oikeisto ja auktoriteetti -	Vihreät, Vasemmistoliitto
	Sukupuoli	Naiset	Sosiokulttuurinen monipuolisuus ja postmaterialismi +	Vihreät
		Miehet	Sosiokulttuurinen monipuolisuus ja postmaterialismi -	(Perussuomalaiset)

Yhteenveto vanhoista, vakiintuneista railoista ja mahdollisesti ilmentyvistä railoista Suomessa (2) (Westinen, 2015 s. 232).

Toinen kiinnostava VO-ulottuvuus on ”alueellinen ja sosioekonominen tasa-arvo” -ulottuvuus. Tässä vasemmisto kannattaa pienempiä eroja alueiden välillä, aluepolitiikkaa sekä pienempiä tuloeroja (Westinen 2015, 142). Tässä ulottuvuudessa näkyy vahvimmin hyvinvointivaltion rakennusprosessin aiheuttama jälki. Käsityksemme konsensushakuisesta vasemmistolaisuudesta ja punamultayhteistyöstä nojaa tähän ulottuvuuteen. Puolueista oikeistoon kuuluvat Kokoomus ja osittain Vihreät, kun taas vasemmistoon kuuluvat Keskusta, SDP ja Vasemmistoliitto. (Westinen 2015, 231.)

	Railo	Sosiaalirakenteellinen elementti	Arvo/asenne elementti	Organisatorinen elementti
VANHAT, VA- KIINTUNEET RAILOT	Äidinkieli	Ruotsinkieliset	Sosiokulttuurinen monimuotoisuus ja postmaterialismi +	RKP
		Suomenkieliset	Sosiokulttuurinen monimuotoisuus ja postmaterialismi -	(suomenkieliset puolueet)
	Asuinalue (asukkaat)	Maaseutukunnissa	Alueellinen ja sosioekonominen tasa-arvoisuus +	Keskustapuolue
		Pääkaupunkiseudulla	Alueellinen ja sosioekonominen tasa-arvoisuus -	Kokoomus, (Vihreät)
		Pienissä kunnissa	Alueellinen ja sosioekonominen tasa-arvoisuus +	Keskustapuolue
		Pääkaupunkiseudulla	Alueellinen ja sosioekonominen tasa-arvoisuus -	Kokoomus, (Vihreät)
	Ammattiluokka	Sinikaulustyöläiset	Alueellinen ja sosioekonominen tasa-arvoisuus +	SDP, Vasemmistoliitto,
		Ylemmät toimihenkilöt	Alueellinen ja sosioekonominen tasa-arvoisuus -	Kokoomus

Rutiini ei-käsityö palkansaajat	Alueellinen ja sosioekonominen tasa-arvoisuus +	SDP
Ylemmät toimihenkilöt	Alueellinen ja sosioekonominen tasa-arvoisuus -	Kokoomus
Maanviljelijät	Alueellinen ja sosioekonominen tasa-arvoisuus +	Keskusta
Ylemmät toimihenkilöt	Alueellinen ja sosioekonominen tasa-arvoisuus -	Kokoomus

Yhteenveto vanhoista, vakiintuneista railoista ja mahdollisesti ilmentyvistä railoista Suomessa (1) (Westinen 2015, 231).

Westisen teoria on ensisilmäyksellä monimutkainen sekä hankalasti tulkittava. Ajatus VO-ulottuvuuden pilkkomisesta kahdeksi on yllättävä. Näin ratkaistaan sosioekonomisten ja muiden aiheiden väliset suhteet VO-ulottuvuudella. VO-ulottuvuus ei tosiasiaa koske vain sosioekonomisia mielipiteitä. Muut aiheet aiheuttavat ongelmia ja kitkaa, koska samoja sosioekonomisia mielipiteitä jakavat eivät välttämättä jaa muita tärkeitä aiheita. Esimerkiksi keskustan ja vihreiden tai keskustan ja kokoomuksen sisäiset fraktiot löytävät toisensa sosioekonomisissa kysymyksissä, mutta eivät alueellisen tasa-arvon kysymyksissä. Toisaalta auktoriteetinvastaisuus on tärkeää Vihreille ja Vasemmistoliitolle, mutta ei SDP:lle. Monimutkaisuudestaan huolimatta teoria antaa hyödyllisiä analyysin välineitä VO-ulottuvuuden vivahteiden ymmärtämiseen.

Luokittelen Westisen teorian lähestyvän VO-ulottuvuutta proryhmien kautta. Railoja määrittävät, ajetaanko minkä ammattiluokan: ylempien toimihenkilöiden, sinikaulustyöläisten tai rutiinomaista ei-käsityötä tekevien palkansaajien, etua. Westinen on määritellyt arvo/asenne -elementit positiivisten merkitysten kautta, ei negatiivisten vastustuskäsitteiden kautta. Vaihtoehtoisesti ulottuvuudet olisi voitu määritellä esimerkiksi ”Taloudellinen vasemmisto ja anarkia” -ulottuvuudeksi, jonka talouspolitiikka tarkoittaa yrittäjyyden, markkinoiden ja veronkorotusten vastustusta sekä ”Alueellinen ja sosioekonominen eriarvoisuus” -ulottuvuudeksi, jossa oikeisto kannattaa suurempia eroja alueiden välillä, keskittämispolitiikkaa ja suurempia tuloeroja. Proryhmäpohjaisen lähestymistavan heikkous nimenomaan aiheuttaa Westisen teoriassa sosioekonomisen ulottuvuuden kahtiajakautumisen, koska merkittävä määrä äänestäjiä kannattaa kaikille kaikkea hyvää. Westisen teoria on monimutkaisempi ja selitysvoimaltaan heikompi, koska se ei ota huomioon antiryhmien merkitystä sosioekonomisen ulottuvuuden muodostumisessa.

2.4 Synteesi VO-ulottuvuuden määritelmälle

Suomalaisessa politiikantutkimuksessa vahvin asema VO-ulottuvuuden määritelmälle ja olemassaololle löytyy tulkitsemastani Lijphart, Paloheimo ja Westinen eli LPW-teoriaperinteestä. Käytän tätä tutkimusperinnettä antaessani määritelmän sille VO-ulottuvuudelle, jota käytän tutkimuksessani.

Ensinnäkin VO-ulottuvuudella viitataan vain yhteen politiikan aiheiden alueeseen, eikä siltä vaadita kaikenkattavuutta. VO-ulottuvuus on sektoriulottuvuus, ei superulottuvuus, joka käsittäisi kaikki poliittiset aiheet. Poliittinen aihe, joka ei jakaudu VO-ulottuvuuden mukaan, ei kumoa VO-ulottuvuuden merkittävyyttä tai olemassaoloa. Kaikkien aiheiden ei tarvitse jakautua VO-ulottuvuudella, mutta VO-ulottuvuus voi silti olla merkittävä tai jopa hallitseva poliittisessa järjestelmässä.

Joillekin puolueille VO-ulottuvuus on tärkeämpi ristiriitaulottuvuus kuin toisille. VO-ulottuvuuden olemassaolon ja muodostumisen kannalta tärkeimmät puolueet ovat vasemmalla Vasemmistoliitto ja SDP ja oikealla Keskusta sekä Kokoomus. Vasemmistoliitto ja Kokoomus ovat VO-ulottuvuuden sisältökysymyksissä eniten eri mieltä toisistaan. SDP ja Keskusta ovat maltillisia ja sisältävät oikeistolaisia ja vasemmistolaisia faktioita ja pystyvät näin yhteistyöhön kummankin ääripuolueen kanssa. SDP:n ja Keskustan kannattajakunnan sisäinen kirjavuus tai niiden historia osallistua erilaisiin hallituskokoonpanoihin ei kumoa VO-ulottuvuuden merkittävyyttä niiden politiikassa. Keskustalle oikeistolaisuutta oleellisempi on keskusta–periferia -ulottuvuus, mikä luo jännitteitä Kokoomuksen kanssa ja lisää yhteistyömahdollisuuksia SDP:n ja Vasemmistoliiton kanssa. VO-ulottuvuuden tutkimuksen kannalta mielenkiintoisinta on tutkia Vasemmistoliittoa ja Kokoomusta, joilla on vähiten päällekkäisyyttä kannattajakunnassa ja ajetussa politiikassa.

Kaikkien puolueiden ei tarvitse pitää VO-ulottuvuutta tärkeimpänä ulottuvuutenaan. Vihreät, Kristillisdemokraatit, Perussuomalaiset ja RKP pitävät VO-ulottuvuutta itselleen toissijaisena ulottuvuutena. Näille puolueille muut aihealueet ovat puolueen muodostumisen ja olemassaolon kannalta tärkeitä. Näilläkin puolueilla voi olla talouspoliittinen VO-suosikkinsa. Esimerkiksi Vihreät on talouspoliittisesti enemmän vasemmalla, kun taas RKP enemmän oikealla. Perussuomalaisten ja kristillisdemokraattien ajama talouspolitiikka ja sijainti VO-ulottuvuudella on epäselvempää ja sijainnit ovat muuttuneet eduskuntavaalitutkimusten aikana.

Toiseksi VO-ulottuvuudella on Suomessa kaksi hieman erilaista osa-aluetta, jotka ovat joidenkin puolueiden suhteen päällekkäisiä. Ensinnäkin on puhtaasti sosioekonominen ulottuvuus, jolloin ristiriidat syntyvät erilaisen talouspolitiikan suhteen. Suomalaisessa sosioekonomisessa ajattelussa tasa-arvo ja eriarvoisuus liittyy yhteiskuntaluokkien lisäksi alueisiin. Vasemmistolainen voi siis kannattaa luokkien, mutta ei välttämättä alueiden tasa-arvoa. Oikeistolainen voi kannattaa alueiden, muttei luokkien tasa-arvoa. Puhdas suomalainen vasemmistolainen kannattaa sekä alueiden että luokkien tasa-arvoa ja oikeistolainen luokkien ja alueiden eroja parempien eduksi.

Toinen osa-alue on arvoulottuvuus, jolloin erimielisyyksiin liittyvät auktoriteetin, perheen ja uskonnon kaltaiset kysymykset. Millainen arvo annetaan laille ja järjestykselle, ovatko erilaiset perhemuodot sallittuja ja tuleeko ne ottaa miten huomioon lainsäädännössä sekä millainen on uskonnon asema yhteiskunnassa? Merkittävää näissä kannoissa on se, että niistä puuttuu julkiseen talouteen liittyvä luonne. Tähän ulottuvuuteen liittyy talouspoliittisia näkemyksiä, mutta ne eivät välttämättä hallitse poliittisia tavoitteita.

Antiryhmät ovat haastattelujen perusteella liittyneet pääasiassa talouspoliittisiin kysymyksiin. Antiryhmillä perustellaan kantaa esimerkiksi erilaisiin veroihin ja eri sosiaalitukiin. Näin ollen on oman tutkimukseni kannalta mielekäästä käsitellä VO-ulottuvuutta sosioekonomisesta perspektiivistä. Pois jää siis merkitys VO-ulottuvuudesta arvoulottuvuutena, mitä kuvaa esimerkiksi GAL–TAN-ulottuvuus, joka on Perussuomalaisille ja Vihreille tärkeä ulottuvuus.

VO-ulottuvuus rajautuu talouspolitiikkaan liittyvänä ulottuvuutena, jonka aiheisiin kiinnittyy merkittäviä taloudellisia vaikutuksia. Taloudelliset vaikutukset ovat merkittäviä yksilöille, yrityksille tai kunnille ja valtiolle. Tukien ja verojen olemassaolo ei ole yhdentekevä valtion tai yksilöiden taloudelle. Ihmisen oma koulutus, luokka-asema, ammatti ja odotettavissa oleva perintö vaikuttaa merkittävästi VO-sijoitukseen ja talouspoliittisiin mielipiteisiin. Ajatuksena on tällöin äänestämällä ajaa omaa taloudellista etua politiikassa. Antiryhmät antavat mahdollisuuden määrittää, keneltä taloudellista etua ollaan valmiina poistamaan ja miksi.

3. Teoria vasemmisto–oikeisto-ulottuvuuden antiryhmien merkityksestä

3.1 Viiteryhmä, proryhmä ja antiryhmä

Politiikassa erilaisten ryhmittymien ajatellaan ajavan jonkun ryhmän etua. Näitä eturyhmiä on esimerkiksi Suomen puoluepoliittisessa järjestelmässä esimerkiksi työntekijät, yrittäjät, opiskelijat, kaupunkilaiset, maaseudun asukkaat, etniset enemmistöt tai etniset vähemmistöt, uskontoryhmät jne. VO-ulottuvuudella näiden oleellisten eturyhmien ajatellaan jakautuvan esimerkiksi työnantajat ja työntekijät, porvarit ja työväenluokka, varakkaat ja vähävaraiset, omistajat ja palkkatyötä tekevät. Usein analyysin lähtökohdaksi otetaan se, että erot ihmisten poliittisissa mielipiteissä juontavat juurensa eturistiriidoista. (kts. esim. Grönlund & Westerinen 2012, 157–158; Kallio 2010, 43, 46–47; Paloheimo & Sundberg 2005, 169, 176–183; Mattila 2024) Kutsun näitä ryhmiä, joiden eteen politiikkaa tehdään, **proryhmiksi**. ”Pro” tulee latinasta ja tarkoittaa ”jonkin puolesta”.

Tein tätä työtä varten esitutkimusta, jonka puitteissa haastattelin vapaamuotoisesti yli 50 henkilöä, joiden kiinnostus ja poliittinen aktiivisuus vaihteli suuresti. Esitutkimuksessani havaitsin, että proryhmien lisäksi politiikkaan vaikuttaa oleellisesti ajatus ryhmästä, jota *vastaan* yhteiskunnallinen politiikka halutaan suunnata. Tämä ryhmä on jotain, jonka etua ei missään nimessä haluta edistää ja erilaiset politiikkavaihtoehdot peilataan aina sen kriteerin kautta, että ne eivät tule edistäneeksi tämän vastustettavan ryhmän kuviteltua etua. Kutsun näitä ryhmiä **antiryhmiksi**. Anti tulee latinasta ja tarkoittaa ”jotakin vastaan”. Antiryhmään ladataan paljon negatiivisia tunteita sekä mielikuvia ja antiryhmän määrää sekä negatiivista vaikutusta yhteiskunnassa pidetään merkittävänä. Antiryhminä voidaan luokitella esimerkiksi ”maahantunkeutujia”, ”kommunisteja”, ”sosialisteja”, ”porvareita”, ”suvakkeja” tai ”sosiaalipummeja” jne. (Antiryhmä on erilainen kuin Schmittin 2015 vihollinen-ystävä; vrt. affektiivisestä polarisaatiosta Kawecki & Kekkonen 2024; myös polarisaatiosta Isotalo, Söderlund & von Schoultz 2020; blokkiutumisesta Wass, Kärrylä, Luostari & Isotalo 2024.)

Sama henkilö tai sama ryhmittymä voidaan nähdä sekä proryhmänä että antiryhmänä. Esimerkiksi yrittäjät nähdään proryhmänä, jolle ajetaan mahdollisuutta paikalliseen sopimiseen ja sitä kautta yrittämisen helpottamiseen. Samaan aikaan se nähdään antiryhmänä, joka paikallisella sopimisella pystyisi saamaan laskettua työntekijöiden palkkoja ajaen heitä köyhyyteen. Tällöin yrittäjät ovat yksi **viiteryhmä**, joka sisältää proryhmiä ja antiryhmiä.

3.2 VO-ulottuvuuden antiryhmät, SMD-ulottuvuus ja vastaajien luokittelu

Kehitin esitutkimukseni pohjalta teorian VO-ulottuvuuden poliittista ajattelua keskeisesti määrittävistä antiryhmistä, jotka ovat ”laiska työntekijä”, ”rikas perijä” ja ”paha rikas”. Nämä eivät ole ainoita mahdollisia politiikan antiryhmiä, eivätkä kaikki politiikan ristiriitaulottuvuudet liity näihin ryhmiin. Tarkasti määriteltynä kyseessä on SMD-ulottuvuuden antiryhmät, joihin tekstissä jatkossa viitataan vain sanalla antiryhmät. Antiryhmät vaikuttavat, mihin kohtaan ihmiset sijoittuvat VO-ulottuvuudella ja millaista talouspolitiikkaa he suosivat. Määrittelemäni antiryhmät kuuluvat viiteryhmiin ”työntekijä”, ”perijä” ja ”rikas”. Näissä viiteryhmissä on myös pro-ryhmiä, joiden eteen politiikkaan tehdään.

Antiryhmiä voi lähestyä yksinkertaistaen seuraavasti: VO-ulottuvuudella vasemmistolaisia haastateltavia ärsyttävät eniten rikkaat, oikeistolaisia eniten laiskat työntekijät, keskustaan sijoittuvia taas eniten rikkaat perijät. Ärsyttäviä henkilöitä voi olla useitakin ja tämä vaikuttaa siihen, miten keskellä tai ääripäässä henkilö on VO-ulottuvuudella ja kuinka vaikeaksi hän kokee itsensä sijoittamisen kyseisellä ulottuvuudella.

Tarkasteltaessa antiryhmien aiheuttamaa poliittista jakautumista ylihistoriallisesti tai kansainvälisesti, ei ole täsmällistä puhua vasemmistosta ja oikeistosta. Toistaiseksi käytän antiryhmien aiheuttamista poliittisista jakaumista latinankielisiä nimityksiä. Antiryhmä laiska työntekijä aiheuttaa oikeistolaisen ryhmittymän: "**dextrae**". Antiryhmä paha rikas vasemmistolaisen ryhmittymän: "**sinistrae**". Antiryhmä perijä aiheuttaa näiden kahden välimuodon keskustalaisen ryhmittymän: "**mediae**". Halutessani viitata yleisen VO-ulottuvuuden sijaan poliittiseen jakautumiseen erityisesti antiryhmien perusteella, käytän nimitystä **SMD-ulottuvuus**.

SMD-ulottuvuuden antiryhmä saadaan selville kaksiosaisella strukturoidulla kysymyssarjalla eli **antiryhmäkysymyksellä**. Haastateltavaa ohjeistetaan vastaamaan **niin nopeasti** esitettyihin kysymyksiin **kuin** hän **pystyy** ja miten hänelle tulee vastaus **ensimmäiseksi mieleen**. Kysymällä ensin "**Kumpi ärsyttää enemmän, henkilö jolla on paljon rahaa vai henkilö, joka saa rahaa tekemättä töitä?**" ja pyydetään vastaajaa valitsemaan toinen. **Valinnan jälkeen** haastateltavaa pyydetään **kertomaan** ja **kuvailemaan** mielessään olevaa **henkilöä**. Kuvailu on analyysin kannalta oleellinen, koska samoja mielikuvia voidaan saada riippumatta ensimmäisen kysymyksen valinnasta. Näin niinkään ensimmäisen **kysymyksen tarkoitus** ei ole lajitella haastateltavien vastauksia, vaan **ohjata haastateltava ajattelemaan tutkimuksen kohteena olevia mielikuvia**.

Työntekijän antiryhmämielikuvaa vastaa parhaiten adjektiivi ”laiska”. Arkikielessä ymmärrettävänä sanana se sisältää ne negatiiviset ominaisuudet, joista ihmiset puhuvat. Sanaa ”laiska” on sen eri muodoissa käytetty tieteellisessäkin kirjallisuudessa tämän ilmiön tiimoilta (Kallio 2010, 66–69, Albrekt Larsen 2006, 26, 66–71). Esimerkiksi ”laziness and lack of willpower” on ollut Eurobarometreissä ja World Value Studeissa vastausvaihtoehtona. ”Laiska” vastaa hyvin sitä mielikuvaa, jota aineiston haastateltavat ovat tuoneet esille.

Ihmisten vastaukset antiryhmäkysymykseen vaihtelevat eivät ainoastaan sisällöllisesti, vaan myös vastaustavaltaan. Kandidaatintutkielmassa tutkin henkilöitä, jotka olivat **aktiivisia** VO-ulottuvuuden suhteen. He olivat VO-ulottuvuuteen erikoistuneen puolueen jäseniä ja heidän vastauksensa tulivat nopeasti ja selkeästi sekä antiryhmäteorian mukaisesti, eli oikeistolaiselle kokoomuslaiselle antiryhmä oli laiska työntekijä. Muut vastaajatyyppit perustuvat noin 50 henkilön esitutkimusaineistoon. **Passiivinen** on henkilö, joka ei ole VO-sijoittumisestaan varma, hän ei äänestä säännöllisesti VO-ulottuvuuden puolueita tai hänelle VO-ulottuvuuden aiheksyvykset eivät ole tärkeitä. Hänellä vastaaminen kestää kauan ja vastaus ei ole selkeä. Voi olla, että henkilöllä **ei ole antiryhmää**, jolloin hän ei pysty vastaamaan kysymykseen, eli häntä ei ärsytä mikään vaihtoehto eikä ärsyttävää henkilöä tule mieleen. Tällaiset tapaukset ovat usein poliittisesti hyvin passiivisia, jolloin he eivät äänestä, koska he eivät mieti poliittisia kysymyksiä. Oletettavasti valtaosa väestöstä on joko aktiivisia, passiivisia tai ei ole -ryhmää.

Filosofit tiedostavat kaikki kolme antiryhmää sekä niitä vastaavat proryhmät, eivätkä pysty niiden moniulotteisista suhteista johtuen päättämään, mikä vaihtoehto erityisesti ärsyttäisi. Filosofeja löytyy esitutkimuksen mukaan esimerkiksi politiikan ja sosiologian tutkijoiden ja opiskelijoiden joukosta. **Paradoksit** ovat mahdollisia, joissa henkilö ei poliittisesti käyttäydy vahvasti ilmaistun antiryhmän mukaisesti. Esimerkiksi laiskan työntekijän antiryhmän omaava kannattaa vasemmistolaista politiikkaa tai puolueita. Näissä tapauksissa esimerkiksi perheen työväentaustaisuus tai oma uskonnollisuus ovat tuottaneet paradoksisuuden. Teoreettisesti mahdollinen, mutta ei vielä havaittu ryhmä ovat **laskelmoijat**, jotka osaavat ennustaa antiryhmäkysymykseen rehellisesti vastaamisen tulkinnalliset seuraukset, ja antavat siksi virheellisen vastauksen. Esimerkiksi kokoomuksen puheenjohtaja Petteri Orpo saattaisi välttää antiryhmä laiska työntekijä esille tulemistä, koska siitä saattaisi syntyä mediakohu. Filosofeja, paradokseja ja laskelmoijia on luultavasti suhteellisesti paljon vähemmän, kuin muita ryhmiä.

Oleellisimmat muuttujat suhteessa antiryhmäkysymykseen ovat seuraavassa taulukossa:

VO-sijoitus	Puolue	Vastaaja	Poliittinen aktiivisuus	Viite-ryhmä	Antiryhmä	Proryhmä
Oikea	Kokoomus	Aktiivinen	Aktiivi	Työntekijä	Laiska työntekijä: 8 ominaisuutta	Ainakin 9 ryhmää
Keskusta	Keskusta	Passiivinen	Jäsen			
Vasen	SDP	Ei ole	Äänestäjä	Perijä	Rikas perijä: ?	?
Ei sijoitu	Vasemmisto	Filosofi	Passiivinen			
	-	Paradoksi		Rikas	Paha rikas: ?	?
	Vihreät	Laskelmoija				
	Perussuomalaiset					
	RKP					
	KD					
	Ei puoluetta					

4. Metodologia

Tutkimus on toteutunut kaksivaiheisesti. Esitutkimuksellinen vaihe on ollut induktiivinen ja tähdännyt teorian muodostamiseen VO-ulottuvuudesta antiryhmien näkökulmasta. Tässä vaiheessa on käyty yli 50 haastattelua, joissa on kehitetty tai käytetty VO-antiryhmäkysymystä, sekä testattu teoreettisia hypoteeseja. Esitutkimuksen haastatteluja on tehty eri yhteiskuntaluokien ja eri poliittisen aktiivisuuden omaavien henkilöiden parissa, mukaan lukien poliittisten puolueiden jäsenet.

Pro gradun haastatteluissa käytettiin antiryhmäkysymyksen lisäksi eduskuntavaalitutkimusten perusteella koottua kyselylomaketta, jonka haastateltavat täyttivät netissä ennen lyhyttä etähaastattelua. Nauhoitettuja haastatteluja tehtiin 22, joista 14 muodosti tämän tutkimuksen aineiston.

Aineiston haastateltavien määräksi tuli viisi kokoomuslaista ja yhdeksän vasemmistoliittolaista ja heidän joukossaan on miehiä ja naisia, mutta sukupuoli ei ole oleellinen VO-ulottuvuuteen liittyvän analyysin kannalta (ks. Grönlund & Westerinen 2012, 159–161; Paloheimo & Sundberg 2005, 180–181; Kallio 2010, 44–45; vrt. Albrekt Larsen 2006, 83, 88; toisaalta vrt. Isotalo, Sipinen & Westinen 2024; sekä Pikkala 2020). Sen sijaan GAL–TAN-ulottuvuutta tutkittaessa sukupuoli olisi todella tärkeä haastateltavan taustamuuttuja, joka pitäisi ottaa huomioon.

Pro Gradu -tutkielman ensisijainen aineisto on puolistrukturoidut haastattelut sekä verkkolomake. Aineisto mahdollisti mixed-method-lähestymistavan. Erityisesti verkkolomaketta voitiin käyttää määrälliseen analyysiin SPSS-ohjelmistolla. Puolistrukturoitu aineisto mahdollisti laadullisen analyysin Nvivo-ohjelmistolla sekä vapaamman ajatustunteiden selvittämisen haastattelujen aikana.

Syy mixed-method-lähestymistavan käyttöön on kaksijakoinen. Antiryhmiä ei ole ilmiönä aikaisemmin tutkittu ja havaittu VO-ulottuvuuden kontekstissa eduskuntavaalitutkimuksen paradigmassa. Siksi käyttämällä laadullista haastattelua ja määrällistä lomaketta on mahdollista kehittää kokonaisvaltainen ymmärrys tutkimustehtävästä vertailemalla aineistoja keskenään (”a convergent design”). Toinen syy on nähdä tämä opinnäytetyö ensimmäisenä osana kaksivaiheista tutkimusprojektia (”an exploratory sequential design”), jossa tässä vaiheessa kehitetään uusi mittaamistapa, jolla SMD-ulottuvuuden antiryhmät voidaan havaita, minkä jälkeen antiryhmäkysymystä voitaisiin käyttää eduskuntavaalitutkimuksissa. (Vrt. Creswell 2018, 127)

Tutkimus on tehty tavalla, joka jatkotutkimuksissa mahdollistaa sen tulosten testaamisen ja mahdollisen yleistämisen perusjoukkoon

Verkkolomake (Liite 9.2.1) sisälsi VO-ulottuvuuteen liittyviä kysymyksiä, joita on käytetty eduskuntavaalitutkimuksissa. VO-ulottuvuuden kysymykset oli valikoitu sen mukaan, mitä oli eduskuntavaalitutkimuksissa havaittu merkittäviksi. Painotus on gradun tutkimusasetelmasta johtuen sosioekonomisissa kysymyksissä ja siksi esimerkiksi NATOon liittyvät kysymykset oli jätetty pois. Verkkolomakkeen kysymyksillä pystyttiin selvittämään, miten erilaisia tai samantyyppisiä haastateltavat olivat ominaisuuksiltaan eduskuntavaalitutkimuksen tietyn vastaajajoukon kanssa. Käytännössä oleellimmat taustamuuttujat olivat puolueen jäsenyys ja aktiivisuus puolueessa, jotka ovat äärimmäisen kriittisiä ja eduskuntavaalitutkimusaineistoa karsivia muuttuja.

Aineiston tilastotieteellinen kelpoisuus on kaksijakoinen. Haastateltavia ei valittu systemaattisella satunnaisella poiminnalla, vaan lumipalloeefektillä. Tämä tilastotieteellisesti pilaa aineiston siinä mielessä, että se voi sisältää merkittävää vinoumaa. Kuitenkaan haastateltavia ei ole valittu tiedostaen mitä he tulevat kysymyksiin vastaamaan, vaan ainoa esitieto on ollut aktiivisuus puolueessa. Haastateltavat on valittu todella valikoivalla taustamuuttujalla, eli aktiivisella puoluejäsenyydellä. Väestötasolla näin valikoiva muuttuja tuottaa hyvin pienen perusjoukon, jolloin jo koostakin johtuen perusjoukon sisäinen vaihtelu arvo-, asenne- ja politiikkakysymyksissä ei voi olla valtavaa. Puolue määrittellään joukoksi ihmisiä, jotka ovat kokoontuneet yhteen yhteisten poliittisten ajatustensa vuoksi ajamaan yhteistä politiikkaa. Olisi siksi jo puolueen olemassaolon kannalta paradoksaalista, että puolueen aktiivit poikkeaisivat toisistaan radikaalisti asioissa, joiden pitäisi olla heitä yhdistäviä tekijöitä. Kevytkin vilkaisu haastateltavien vastauksiin osoittaa, etteivät he merkittävästi poikkeakaan eduskuntavaalitutkimusten vastaajaryhmästä. Vielä tärkeämpää on se, että tutkimukseen valitut ryhmät poikkeavat toisistaan todella dramaattisesti. Näytteessä havaittava dramaattinen ero vasemmistoliiton ja kokoomuksen puolueaktiivien välillä on yleistettävissä näytteiden perusjoukkoon, eli vasemmistoliiton ja kokoomuksen puolueaktiiveihin. Aineisto on riittävän hyvä tuottamaan tietoa VO-ulottuvuudesta.

Puolistrukturoitu haastattelu (Liite 9.2.2) oli oleellisin gradun kannalta. Haastattelussa kysyttiin antiryhmäkysymys sekä selvitettiin antiryhmiin liittyviä ajatustunteita. Kuvaukset antiryhmistä vaativat joskus haastateltavien stimuloimista ja lisäkysymyksiä. Oleelliset kohdat haastateluista litteroitiin hyödyntäen Wordia, Audacity-äänenkäsittelyohjelmaa, Windowsin virtuaalityöpöytää sekä pikanäppäimiä. Litteroidut tekstit yhdistettiin äänitiedostoon ja aineisto koodat-

tiin Nvivo-ohjelmalla, johon hankin omakustanteisesti opiskelijalisenssin. Antiryhmien koodaamiseen Nvivo oli aineiston analysointiin hyvä ohjelma, mutta sen litterointiominaisuudet olivat epätydyttävät.

Aineisto ei ole kylläntynyt. Ihanteellinen tavoite olisi ollut 25 haastateltavaa molemmista puolueista. Tämä olisi ollut verrannollinen määrä eduskuntavaalitutkimuksiin nähden. 50 haastateltavan lisäksi ihanteellista olisi ollut 25 henkilön kontrolliryhmä edustamassa muita tahoja. Nyt käytännössä Kokoomuslaisia haastateltavia oli viisi (5) ja Vasemmistoliittolaisia yhdeksän (9). Miellänkin aineiston enemmän näytteenä. Haastattelujen laadullinen osuus oli suhteellisen lyhyt per haastateltava vaihdellen 5–20 minuuttia. Kandidaatintutkimukseni haastattelut kestivät peräti kaksi tuntia, jolloin aineisto tuotti huomattavasti enemmän jälkiä antiryhmiin liittyvistä ajatustunteista. Antiryhmien kuvauksia ei voida pitääkään täysin kattavina ja työssä on poikkeamaa suhteessa kandidaatintutkimukseeni. Laajempi tutkimus on tarpeen, jos halutaan saada dokumentoiduksi koko VO-ulottuvuuteen liittyvien ajatustunteiden kirjo.

Litterointi on äidinkieleltään selkeytetty ilman äänenpainoja tai eleitä. Tarkasteltavat käsitykset tulevat hyvin ilmi ilman näitä tietoja. On hyvä tietää, että haastateltavien sanomiset eivät olleet aggressiivisesti ilmaistuja, mikä voi tulla mielikuvaksi poimintoja lukiessa. Haastateltavat käyttivät usein keventäviä argumentteja tai äänenpainoja vähentääkseen sanojensa negatiivista latausta. Lukijalle voi helposti tulla mielikuva, että haastateltavat puhuivat voimakkaan negatiivisella tunteella. Näin ei kuitenkaan ollut. Osa haastateltavista tiedosti sanomisiensa mahdollisen voimakkaan negatiivisen tulkinnan ja pyrkivät keventämään teesejään.

Haastateltavien anonymiteetin suojeleminen on tärkeää ei aiheen arkaluonteisuuden, vaan tulevien tutkimusten kannalta. Osa haastateltavista tiedosti, että antiryhmistä vapaasti puhuminen ei olisi poliittisilta seurauksiltaan suotavaa. Haastateltavista löytyi vastakkainasettelua, jossa tuomittiin ne ihmiset, joita ärsytti sellainen antiryhmä, joka ei itseä ärsyttänyt. Antiryhmistä julkinen puhuminen aiheuttaa välillä skandaaleja, joissa esimerkiksi Kokoomusnuoret tai Vasemmistonuoret ovat olleet osana.

Aineisto riittää osoittamaan antiryhmien olemassaolon ja antaa perusteet jatkotutkimuksille aiheesta. VO-ulottuvuuden antiryhmät selvittäväällä kysymysparilla saa selkeitä vastauksia, jos antiryhmät ovat vahva osa ihmisen ajatustunteiden kirjoa. Selkeät erot antavat perusteen olettaa, että tietyt antiryhmät ovat yleisiä eri puolueissa. Hyvällä määrällisellä tutkimuksella on mahdollista selvittää antiryhmien laajempi yleisyys ja saada varmuus tilastollisesta yhteydestä.

Haastatteluaineisto analysoitiin sisällönanalyysin keinoin. Sisällönanalyysi on tapa järjestellä aineisto pohdiskelua varten, mutta itsessään sillä ei tehdä johtopäätöksiä (Grönfors 1982, 161). Tapoja järjestellä aineistoa on monia ja tässä tutkimuksessa litteroiduista Word-tiedostoista kopioitiin puheen kohtia muihin Word-tiedostoihin. Seurauksena oli sitaattikokoelmia, joita voitiin käyttää pohdinnassa ja raportin kirjoitusprosessissa perustelevaan analyysiä ja pohdintaa (ks. Töttö 2012, 69).

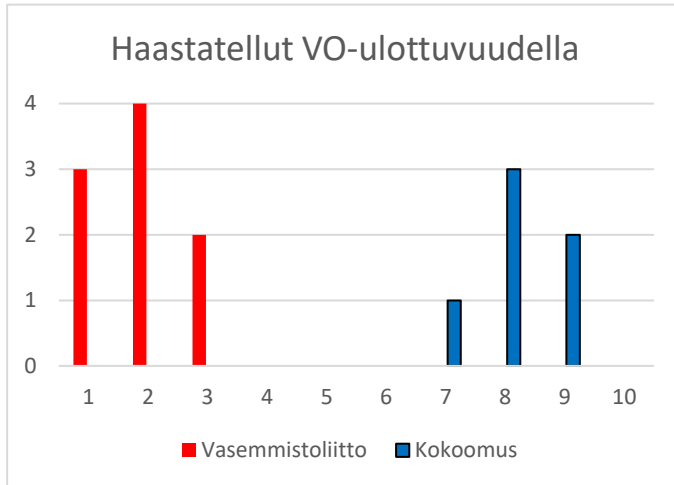
Haastatteluaineiston sisällönanalyysi Nvivollla eteni seuraavasti. Äänitteet merkattiin ensin kysymysosioiden mukaan ja luokiteltiin erilaisilla vastauksilla. Tämän minkä jälkeen vastauksista merkattiin erilaiset viiteryhvät, proryhmät ja antiryhmät. Tämän jälkeen litteroinnissa keskityttiin antiryhmiin, jotka kirjoittamisen jälkeen luokiteltiin teemoittain tai kuvaavin sanoin. Antiryhmiin liittyvät siteeraukset koottiin omiksi tiedostoikseen. Tämän jälkeen näitä siteerauksia ja niiden merkityksiä analysoitiin, laajennettiin ja pohdittiin avaten antiryhmiin liittyvää ajattelua laajemmaksi, kuin mitä haastatteluissa oli välttämättä sinällään esitetty.

Olen halunnut tekstissäni ensisijaisesti varmistaa, että lukija ymmärtää, mitä käsityksiä liittyy eri antiryhmiin. Tästä syystä on tekstissä paljon ajatusten kuvailua ja selittämistä paljon enemmän, kuin mitä aineisto suorasti siteerattuna sisältää. Ratkaisu ei ole ihanteellinen, vaan parempi olisi ollut niin suuri aineisto, että grounded-theory -menetelmällä oltaisiin kaikki tämä oma pohdinta voitu korvata aineistosta poimituilla suorilla sitaateilla, joissa konteksti olisi aina oikea. Olen saanut tässä mielessä vaikutteita esimerkiksi Anderssonin (1988) hoboja ja Lewisin (1966) köyhyyden kulttuuria koskevista tutkimuksista, joissa reippaat kuvailut antoivat lukijalle hyvän käsityksen havaitusta ilmiöstä.

Tutkimukseni on toistettavissa. En pidä aineistoani, haastateltaviani tai heidän vastauksiaan sillä tavalla ainutlaatuisina, etteikö joku toinen tutkija voisi päästä samoihin lopputuloksiin. Pikeemminkin oletan, että haastatteleamalla samoilla kysymyksillä vasemmistoliiton ja kokoomuksen aktiiveja saa pitkälti samoja tuloksia ja samankaltaisia kuvauksia antiryhmistä, kuin mitä itse sain. Luottamukseni toistettavuuteen puhuu sen puolesta, että uskon tehneeni oikeaa tutkimusta ja saavuttaneeni totuudenmukaista tietoa.

5. VO-ulottuvuuden antiryhmät

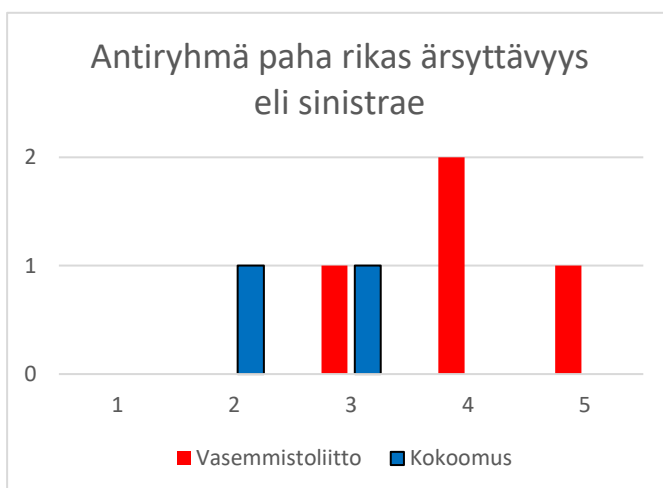
Työn tutkimustehtävä oli: onko **antiryhmillä** yhteys politiikassa toimivien henkilöiden **puoluevalintoihin** ja sijoittumiseen **vasemmisto–oikeisto-akselilla**? Kirjallisuuden perusteella VO-sijainnilla on Kokoomuksen ja Vasemmistoliiton tapauksessa merkittävä yhteys toisiinsa,

mikä toistuu myös näyteaineistossani. Frekvenssianalyysin perusteella antiryhmillä ja sitä kautta SMD-ulottuvuudella voi olla yhteys VO-ulottuvuuteen. Varmistettu yhteys voidaan todeta paremmilla määrällisillä analyyseillä, jos antiryhmäkysymys pääsisi osaksi eduskuntavaalitutkimusten kysymyssarjaa.

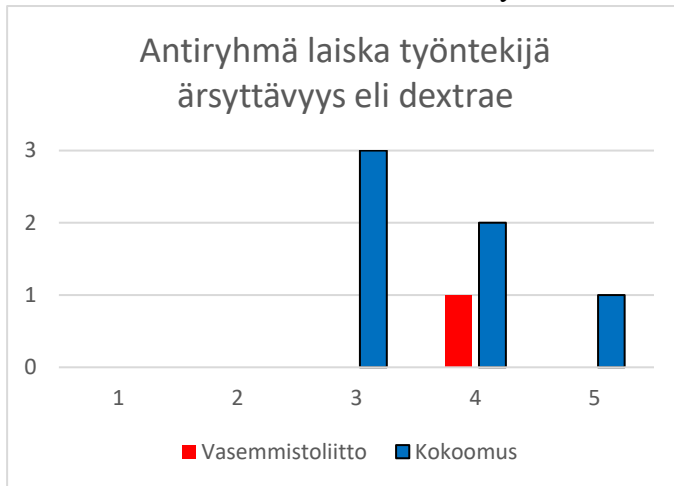
Taulukoista voi todeta, että haastatellut poikkeavat todella merkittävästi toisistaan, kuten heidän toisaalta kuuluukin. Heidän jakaumansa on vastaavanlainen heidän puolueensa sijoittumisen kanssa. Aineiston näytteenomaisuudesta huolimatta haastateltavien voi olettaa VO-sijoitukseltaan vastaavan perusjoukkoaan, eli oman puolueensa muita aktiiveja.

Antiryhmätaulukoissa on käyty läpi antiryhmät molempien puolueiden osalta. Antiryhmän olemassaolon lisäksi sen ärsyttävyyttä mitattiin asteikolla 0-5. Ärsytyksen mittaus oli tärkeää, koska tällöin oli mahdollista tietää useamman antiryhmän keskinäinen järjestys ja sitä kautta

niiden vaikutus haastateltavaan. Esimerkiksi sekä Vasemmistoliittolainen että Kokoomuslainen haastateltava saattoivat vastata antiryhmäkseen sekä laiskan työntekijän että pahan rikkaan, mutta ärsyttävyyttä numeerisesti mitattaessa olivat painotuserot johdonmukaisia.

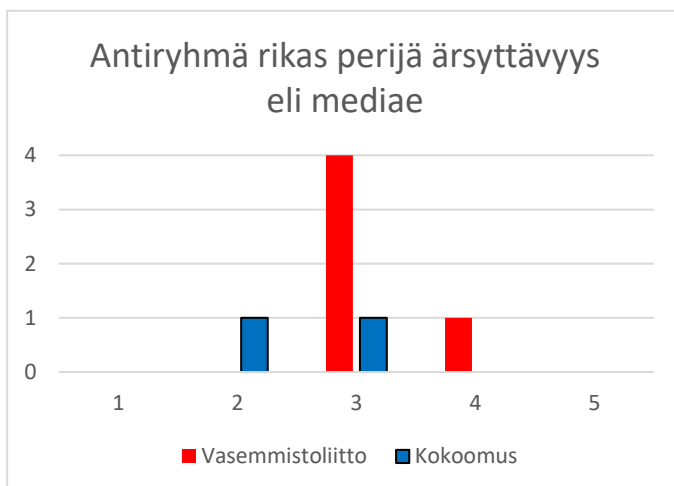
Taulukossa ei antiryhmän puutetta ole merkattu, vaan se on jätetty taulukon ulkopuolelle. Merkittävää on, että vaikka Kokoomuslaisilla haastateltavilla saattoi esiintyä antiryhmänä paha rikasta tai rikasta perijää, oli heillä kaikilla laiska työntekijä ärsyttävämpi. Toisaalta Vasemmistoliittolaisilla haastateltavilla antiryhmän kuvaukset saattoivat jakautua pahoihin rikkaisiin

tai rikkaisiin perijöihin. Monet haastateltavista saattoivat tiedostaa ei-ärsyttävät antiryhmät ja oma-aloitteisesti mainita, etteivät ne olleet ärsyttäviä. Taulukoissa painottuu selkeästi, että antiryhmä laiska työntekijä on yleisempi ja koetaan ärsyttävämpänä Kokoomuksessa. Antiryhmät paha rikas ja rikas perijä taas painottuvat määrällisesti ja ärsyttävyydeltään Va-

semmistoliittoon.

Vastausajan keskiarvo oli 2,7 sekuntia, mediaanina 1,2 sekuntia. Haastateltavat vastasivat kysymykseen yleensä hyvin nopeasti. Keskiarvoa nostaa merkittävästi yksi vastaaja, joka mietti vastaustaan yli 7 sekuntia, mutta joka antoi kuvailussaan vahvoja antiryhmiä.

Seuraavissa alaluvuissa käyn läpi antiryhmien ominaisuuksia. Alaluvuissa vastataan tutkimuskysymykseen Mil-laiseksi haastateltavat kuvailevat antiryhmiään? Tutkimuskysymys antaa selkoa, **miksi antiryhmien** ärsytys voisi liittyä **puoluevalintoihin** ja **VO-sijoitukseen**.

Antiryhmien kuvailuista on alustavasti kehitetty antiryhmien ominaisuuksia, jotka on kasattu alaotsikoihin ja kappaleiden ensimmäisiin virkkeisiin. Tämän lisäksi ominaisuudet on teemasanoina korostettu boldilla. Lyhennetty listaus ominaisuuksista tulee opinnäytteen yhteenvedossa. Haastateltujen siteerausten lisäksi on

soveltuviin kohtiin lisätty mielenkiintoisia esimerkkejä kirjallisuudesta osoittamaan, että antiryhmien ajatustunteet eivät ole täysin tuntematon ilmiö. Ilman introa ja lähdettä olevat kursivoitut siteeraukset on poimittu puolistrukturoidusta etähaastattelusta (Liite 6.2.2).

Luvun tavoitteena on näyttönomaisesti todistaa antiryhmien olemassaolo ja esitellä SMD-ulottuvuuden antiryhmien ajatustunteita ”laiska työntekijä”, ”paha rikas” ja ”rikas perijä”. Ihanteellisesti nämä esiteltäisiin grounded theory -menetelmällä tuotettuina, mutta aineisto ei ole tähän tarpeeksi suuri. Laadukas aineisto olisi esimerkiksi edellyttänyt tunnin haastatteluja 20 haastateltavalta per antiryhmä. Kunnollisen haastatteluaineistollisen perustan tekemisen jätän jatkotutkimuksiin.

Yhteys muuhun kirjallisuuteen osoitetaan myös näyttönomaisesti. Tarkoituksena on osoittaa, että antiryhmiin voi törmätä hyvin monissa eri yhteyksissä eri aikakausina. Olisi ollut oman tutkimuksensa arvoinen asia verrata antiryhmien ominaisuuksia tai laajennuksia jonkun tietyn ajattelijan kirjallisuuden kanssa systemaattisesti koko tuotannosta ja jokaisen ominaisuuden suhteen. Lukuun upotettua muuta kirjallisuutta ei analysoida suuremmin kuin todetaan tässä siteerausten samankaltaisuus haastateltavien tai laajennusten kanssa. Tutkimuksellisesti ja tiedollisesti hedelmällinen tarkempi ja systemaattisempi vertailu antiryhmien ja kirjallisuuden välillä jätetään jatkotutkimuksiin.

Ominaisuuksien suuri vaihtelu ja erilaisuus pienissä yksityiskohdissa aiheuttaa sen, että antiryhmän saavuttaminen perinteisellä lomakekysymyksellä on haastavaa. Antiryhmä pitää instrumentissa määritellä jonkin tietyn ominaisuuden kautta, jolloin vastauksien määrä karsiutuu. Siksi paras validiteetti ja reliabiliteetti saavutetaan käyttämällä stimuloivaa antiryhmäkysymystä, eikä yhteen ominaisuuteen sidotulla samaa/eri mieltä -instrumentilla. Tämä on oleellisin havainto ja hyöty, jonka haastateltujen antiryhmien kuvauksista voi tehdä eduskuntavaalitutkimuksien kysymyksien kehittämisen suhteen.

5.1 Laiska työntekijä

5.1.1 Ei tarvetta työlle

Vahva ärsyttävä ominaisuus laiskassa työntekijässä on se, että hänen **ei tarvitse tehdä töitä**. Laiska työntekijä tekisi töitä, jos eläminen olisi siitä kiinni, mutta mahdollisuuden saadessaan jättää työt tekemättä. Laiskoille työntekijöille työn tekeminen ei ole itseisarvo, vaan jotain mitä he aktiivisesti välttelevät. Heille työ on välttämättömyys, johon he ryhtyvät vain pakon edessä. Edes muiden esimerkki tai sosiaalinen paine ei saa heitä lopettamaan työnteon välttelyä.

Toki varmaan aika pieni määrä sellaisia todellisuudessa on, joiden ei ole tarkoituskaan ikinä mennä töihin ja elää niin. Henkilön ei tarvitse tehdä työtä elääkseen, koska hän saa sen verran paljon sosiaalitukia. H3

Laiska työntekijä saa rahaa ilman, että on **tehnyt töitä luodakseen jotain hyvää**. Laiska työntekijä olettaa hyvien asioiden olevan automaattisesti olemassa tai, että niiden tekeminen ei edellytä ahkeruutta, uhrauksia tai taitoja. Hyvien asioiden ollessa itsestäänselvyys on ainoa ongelma niiden jakamisessa. Hyvää on paljon ja sitä saa helposti lisää, joten sitä pitäisi riittää kaikille. Laiska työntekijä perustelee työn tekemättömyyttään sillä, että hänen tarvitsemansa asiat ovat jo olemassa.

Ihmiset, jotka kuvittelee, että rahat tippuu puista. Että rahaa tulee ilman, että joutuu itse tekemään rahan eteen mitään. H15

Laiska työntekijä ottaa **itsestäänselvytenä muiden tekemän työn** ja oman **oikeutensa hyötyä** siitä. Hän pitää itsestään selvänä sitä, että joku tekee hänelle ruuan, kattaa pöydän ja joku siivoaa hänen ruokailunsa jälkeen pöydän. Hän pitää saamaansa rahamääriä ja elatustaan itsestään selvänä oletuksena, jolle ei ole ehtoja. Laiska työntekijä ei ymmärrä, että jonkun muun on tehtävä töitä tehdäkseen olemassa oleviksi ne asiat, joita rahalla saa. Kaikki omaisuus on pitänyt tehdä ja ihmisten elättäminen edellyttää kovaa työtä.

Paavalikin kirjoittaa esimerkiksi toisessa kirjeessään tessalonikalaisille klassisen virkkeensä työntöön välttämättömyydestä (merkattu boldilla), joka on ollut merkittävä Suomalaisessa luterilaisessa moraalikasvatuksessa:

*7 Tiedättehän itse, kuinka meidän jälkiämme on seurattava, sillä me emme ole olleet kurittomia teidän keskuudessanne, 8 Emmekä ilmaiseksi syöneet kenenkään leipää, vaan työssä ja vaivassa me ahkerointsimme yöt ja päivät, ettemme olisi kenellekään teistä rasitukseksi; 9 ei niin, ettei meillä olisi siihen valtaa, vaan me tahdomme olla teille esikuvaksi, että te kulkisitte meidän jälkiämme. 10 Sillä jo silloin, kun olimme teidän tykönänne, me sääsimme teille, että **kuka ei tahdo työtä tehdä, ei hänen syömänkään pidä**. 11 Sillä me olemme kuulleet, että muutamat teidän keskuudessanne vaeltavat kurittomasti, eivät tee työtä, vaan puuhailevat sellaisessa, mikä ei heille kuulu. 12 Semmoisia me käskemme ja kehoitamme Herrassa Jeesuksessa Kristuksessa, tekemään työtä hiljaisuudessa ja syömään omaa leipäänsä. (Raamattu 1)*

Laiska työntekijä on kuin kiittämätön hemmoteltu lapsi, joka ei näe vanhempiansa tekemää vaivannäköä. Hän ottaa vanhempiansa uhraukset itsestäänselvyytenä, mutta ei ole valmis tekemään mitään heidän tai itsensä eteen helpottaakseen vanhempiansa taakkaa. Laiska työntekijä olettaa yhteiskunnan pitävän hänestä huolta kuten hänen vanhempansa ovat tehneet. Tuomaan ruuan hänen pöytänsä, siivoamaan ja korjaamaan hänen asuntonsa, antamaan rahaa kaikkeen hänen elämiseensä. Jos jokin on huonosti tai puutteellista, on vika muissa ihmisissä, jotka eivät pidä laiskasta työntekijästä tarpeeksi huolta. Ratkaisuna muiden tulee pitää laiskasta työntekijästä paremmin huolta ja antaa enemmän rahaa.

Muilla ihmisillä ei ole samanlaista oikeutta olla, kuten on laiskalla työntekijä. Jos muut eivät tee työtään kunnolla, ja pidä laiskasta työntekijästä huolta, on suullinen paheksunta ja halvennus ovat seurauksena. Etenkään ei laiskalla työntekijällä ole velvollisuutta pitää huolta muista tai tehdä heidän eteensä mitään. Sitä häneltä ei saa eikä voida vaatia. Laiskalla työntekijällä on oltava oikeus olla millainen on, tekemättä mitään muiden eteen ja saada elatuksensa. Muiden kieltäytyminen laiskan työntekijän elatuksesta on itsekkyyttä, ahneutta ja pahaa. Muiden vaatimus, että laiskan työntekijän pitäisi itse huolehtia itseltään on julmaa heitteillejättöä.

Jos olisi **laiskasta** työntekijästä **kiinni**, niin mitään **hyvää ei maailmassa olisi** olemassakaan. Hän ei itse selviytyisi ja kuolisi nälkään tai omiin laiminlyön-teihinsä. Hän on valmis valittamaan puutteistaan, muttei tekemään mitään oman kärsimyksensä vähentämiseksi. Hänen puutteensa ja ongelmansa on jonkun muun ratkaistava.

Mannerheim kuvaa muistelmissaan tilannetta, jossa laajeneva vallankumous johtaa yhteiskunnan rappeutumiseen laiskuuden kasvun myötä:

Pietariin saapuessamme teki jo asema masentavan vaikutuksen, kun nurkissa vetelehti suuret joukot ryhdittömiä sotamiehiä. Minua kuohutti, kun näin kenraalien itse kantavan matkatavaroitaan; minä puolestani sain pari sotamiestä halukkaasti kantamaan omani ja hankkimaan ajurin. Se vilahdus kaupungista, minkä sain ajaessani Hôtel d'Europeen, täydensi vaikutelman kolkkoutta. Kadut olivat huonossa siivossa ja liikenne lamassa. (Mannerheim 1954, 55)

Millainen olisi vain laiskoista työntekijöistä koostuva yhteiskunta, jossa ei ole elatusvelvollisuutta itsestä? Se olisi heikko ja ongelmassa. Kuka enää tekisi mitään työtä? Miksi kukaan enää tekisi työtä, kun kaikki työn hyödyt valuisivat muille? Kaikkien kannattaisi olla tekemättä töitä.

Kaikki laiskat työntekijät kärsisivät, kun kukaan ei paranna edes omaa tilannettaan vaan odottaa, että joku muu laiskoista työntekijöistä tekisi sen heidän puolestaan. Laiskojen työntekijöiden yhteiskunta rappeutuu. Siinä aletaan kärsiä pulaa kaikesta ja lopulta aletaan kärsiä nälkää ja väestö kuolee. Kaikki syyttävät muita omista ongelmistaan. Laiskojen työntekijöiden yhteiskunta lakkaisi olemasta ja katoaisi maan päältä.

Kyllä töitä pitää tehdä. Se on peruslähtökohta. H21

Jokaisen tulisi ensin pitää huolta itsestään ja niin pitäisi laiskan työntekijänkin. Laiska työntekijä ei ole reilu, vaan tekee töitä huonommin kuin mihin hänen kykynsä riittäisivät eikä hän edes yritä elättää itseään. Laiska työntekijä ei pidä huolta itsestään, vaikka pystyisikin siihen. Laiska työntekijä vaatii muilta ensin, ennen kuin edes aloittaa itsestään huolehtimisen. Laiskan työntekijän auttamisen hyöty jää pieneksi eikä hänelle apua kannata antaa, koska jos laiska työntekijä pitäisi itsestään huolta, ei avulle olisi tarvetta. Laiska työntekijä ei ainakaan ansaitse muiden ihmisten apua.

Ei ole reilua, että joku täysin työkykyinen henkilö on tekemättä mitään. Se ei ole reilua niitä kohtaan, jotka sitten tekevät töitä. Jokaisen, joka kykenee tekemään työtä tai elättämään itsensä niin pitäisi elättää itsensä. H9

Ahkeriin elättäjiinsä verrattuna on laiska työntekijä **oleellisesti erilainen**, jonka takia häntä kohdellaankin negatiivisesti. Erilaisuus johtaa ymmärtämättömyyteen. Laiskoihin työntekijöihin ei samaistuta tunnetasolla eikä heihin sovelleta empatiaa. Ärsytys johtaa vihaan, mikä entistään vähentää empatiaa ja mahdollistaa kovempien toimien käytön.

Mä en taas oikein ymmärrä sitä ja Suomessa on tietysti tämä mahdollisuus, ettei tarvitse tehdä töitä. H21

Laiska työntekijä välttelee **fyysistä työtä** koska se on **kuluttavaa**, mutta työllä on **positiivisia terveysvaikutuksia**. Työttömänä laiskan työntekijän keho sairastuu ja rapistuu. Työn tekemättömyydestä johtuen laiskan työntekijän lihakset ja kunto ovat heikko, hänen luunsa ja nivelensä ovat kipeät ja hauraat. Hänen aivonsakin heikkenevät ja laiskasta työntekijästä tulee tyhmempi työn puutteessa. Fyysisen toiminnan puute johtaa itsessään laiskan työntekijän väsyneeksi ja sairaaksi.

Kyllä työtä pitää tehdä. Se on henkisestikin ihan oikein. Mä en ymmärrä sellaisia ihmisiä, jotka käyttää niitä (sosiaalitukia) hyväkseen. Tässä on tällainen huono puoli, että

on mahdollisuus tehdä näin (olla tekemättä töitä). Sitä (mahdollisuutta) käytetään sitten hyväkseen. H21

Työn tekeminen on henkisesti hyvä asia ja terveellistä toimintaa ja työn tekemättömyys tekee henkisesti pahaa ja on epäterveellistä. Työhön liittyy sosiaalinen puolensa ja aikaansaamiseen, motivaatioon ja itsevarmuuteen liittyvät puolensa, jotka parantavat henkistä hyvinvointia. Laiska työntekijä kärsii sosiaalisesti, motivaatioltaan ja itsevarmuudeltaan. Työttömänä laiska työntekijä on yksin ja kurjana ilman vuorovaikutusta muiden ihmisten kanssa. Välttellessään työtä laiska työntekijä kokee aikaansaamattomuutta, alisuoriutumista ja että hän ei pärjää, jolloin hän tuntee häpeää ja on epävarma. Laiska työntekijä jättäytyy yhteisön ulkopuolelle ja kokee olevansa hyödytön. Laiskalta työntekijältä puuttuu työn nautinto elämästään, jolloin hänellä ei ole motivaatiota mihinkään. Laiska työntekijä kärsii tylsyydestä ja tekemisen puutteesta. Ilman työtä laiska työntekijä on masentunut ja onneton.

Työnteko on tekijälleen hyvä asia fyysisesti ja henkisesti, vaikka **laiska työntekijä kokeekin työn negatiivisena**. Laiskan työntekijän kokemus työnteon kurjuudesta ei kumoa työn hyviä vaikutuksia hänelle. Ollessaan tekemättä töitä laiska työntekijä toimii omien intressiensä ja oman hyvinvointinsa vastaisesti, vaikka hän tekee mitä hän haluaakin. Jos ihmisille annetaan mahdollisuus olla tekemättä töitä, tarttuvat laiskat työntekijät tähän mahdollisuuteen tehden itselleen vahinkoa. Mahdollisuutta olla tekemättä työtä ei saa antaa laiskojen työntekijöiden oman edun vuoksi.

5.1.2 Aktiivinen työn välttely

Laiskassa työntekijässä ärsyttää **hänen pyrkimyksensä välttää työntekoa**. Laiskan työntekijän ei varsinaisesti tarvitse olla esimerkiksi työtön. Laiska työntekijä käy töissä, mutta jättää töitensä tekemättä. Hän tekee työnsä tarkoituksella huonosti tai hitaasti, jotta ei rasittuisi liiaksi. Välttyäkseen rangaistukselta hän joutuu aktiivisesti salailemaan tekemättömyyttään ja keksimään keinoja kestääkseen tilanteen henkisesti.

Laiska työntekijä **piilottelee aktiivisesti työn tekemättömyyttään**. Työn tekemättömyydestä tulee jonkinlainen rangaistus, joten jotain pitää näennäisesti tehdä. Keinoja on monia. Laiska työntekijä sijoittautuu sopivaan paikkaan työvälineillä niin, että valvonnan saapuessa hän voi nopeasti näyttää tekevänsä töitä. Laiskojen työntekijöiden ryhmä sopii vahtivuoroista, jolloin joku varoittaa tovereitaan valvonnan saapuessa.

Adolf Gustav Mannerheimin oikeistolaisuutta voi ymmärtää hänen suhtautumisessaan kuritto-miin sotilaisiin, jotka kurin löysentyessä jättivät sotilaalliset tehtävänsä tekemättä:

Rintamalle saavuttua pisti heti silmään, että niiden muutaman viikon aikana, jotka olin ollut poissa, oli tapahtunut paljon. Vallankumous oli levinnyt kuin kulovalkea ja kuri oli luhistumassa. Yhä lisääntyvä moraalinen höltyminen ilmeni mm. siinä, että sotamiehet ottivat omavaltaisesti lomaa tai suorastaan karkasivat; huhtikuun loppuun mennessä karkurien lukumäärä nousi miljoonaan mieheen. (Mannerheim 1954, 51)

Työnteon välttely on **valinta**, joka tuo mukanaan **kärsimystä** laiskalle työntekijälle. Monissa tilanteissa ympäristö rohkaisee tai pakottaa tekemään töitä samalla karsien mahdollisuuksia muuhun, mutta laiska työntekijä toimii ympäristönsä vastaisesti. Töiden välttely edellyttää häneltä oma-aloitteisuutta ja tahtoa sekä tietyn kärsimyksen hyväksymistä. Työn tekemättömyys johtaa laiskalla työntekijällä tylsyyteen ja vaikeuteen tehdä jotain muuta mielenkiintoista. Tällöin työtä välttellessään laiskan työntekijän pitää aktiivisesti pyrkiä viihdyttämään itseään jollakin tavalla.

Niin sanotusti maleksii, eli ei halua tehdä töitä. Eikö siinä kysymyksessä niin sanottu tai niin sä periaatteessa sen kysymyksessä kuvasit. H15

Tylsyyden välttäminen on yksi peruste saada laiska työntekijä tekemään töitä. Kun laiska työntekijä laitetaan tilanteeseen, jossa muut kuin työnteon mahdollisuuden on karsittu pois, saattaa hän tehdä töitä saadakseen ajan kulumaan nopeammin. Työn tekemättömyyden mukanaan tuoma tylsyyden on hänelle pahempaa kuin työn mukanaan tuoma rasitus. Tylsyyden työn ai-noana vaihtoehtona on yksi tapa pakottaa laiska työntekijä työnteokseen.

Thomas Malthus on merkittävä köyhäinlakien kriitikko ja klassinen väestötutkija. Hän on sanonut esimerkiksi seuraavaa köyhäinlakien vaikutuksesta työväestöön (Käännös kirjoittajan):

On vaikea olettaa, että ne [köyhäinlait] eivät ole vahvasti vaikuttaneet tuottamaan sitä huolimattomuutta ja rahvaanomaisuutta, joka on havaittavissa köyhäin parissa, etenkin verrattaessa asenteeseen, joka on havaittavissa pienten kauppiaiden ja pienviljelijöiden parissa. Työskentelevä köyhälistö, jos käytän kansanomaisista ilmaisuista, näyttää aina elävän kädestä suuhun. Heidän hetkelliset halunsa hallitsevan heidän kaikkea huomiotaan; he harvoin miettivät tulevaisuutta. Jopa kun heillä on mahdollisuus säästämiseen, he harvoin harjoittavat sitä; mutta kaikki mitä he ansaitsevat yli heidän tämänhetkisten tarpeidensa kuluu, yleisesti ottaen, oluthuoneella. (Malthus 1914, 49)

Laiska työntekijä **haluaa tehdä muuta ajallaan** ja hän **välttelee työtä voidakseen tehdä haluamaansa aktiviteettiä**. Laiska työntekijä saattaa käyttää aikansa juopotteluun ja päihteiden käyttöön, videopelien pelaamiseen, TV:n katsomiseen, uhkapelaamiseen tai kortinpeluuseen. Makaaminen tai päämäärätön kuljeskelu ovat lievempiä turhuuksia, mutta silti parempia kuin työnteko. On laiskalta työntekijältä haaskausta käyttää aikaa hyödyttömyyksiin työnteon sijaan. Laiska työntekijä valitsee käyttävänsä kaiken aikansa turhuuksiin, jolloin hänen koko elämästään ja olemassaolostaan tulee hyödytön.

Karl Marx mainitsee monissa kirjoituksissaan ryysyköyhälistön (lumpenproletariat), joka ei ole luokkatietoinen ja jota porvaristo usein käyttää proletariaatin vallankumousten estämiseen. Marxin käsitys ryysyköyhälistöstä vaikuttaa noudattavan laiskan työntekijän ajatustunnetta:

...ryysyköyhälistöä, jota on kaikissa suurkaupungeissa teollisuusproletariaatista jyrkästi eroavana joukkona, varkaiden ja kaikenlaisten rikollisten värväyspiirinä, johon kuuluu yhteiskunnan jätteistä elävää ja vakinaista ammattia vailla olevaa väkeä, kulkureita, gens sans feu et sans aveu [miehet ilman tulisijaa tai kotia]; nämä ovat erilaisia oman kansakuntansa sivistysasteesta riippuen, mutta säilyttävät aina lazzaroniluonteensa [Napolin kuningaskunnan köyhimmän väestön luonne]. (Marx 1958, 117)

Laiska työntekijä saa ärsyttävästi **rahaa lepäämällä**, kun **muut tekevät töitä**. Makaaminen ja nukkuminen ovat laiskan työntekijän äärimmäinen lepäämisen muoto, jolloin hän kuluttaa huomattavasti vähemmän energiaa, kuin ollessaan edes jonkinlaisessa liikkeessä. Makaaminen on ehdollista, esimerkiksi että on paikka missä maata ja voi maata ilman muiden häiriötä tai rankaisua. Esimerkiksi paikallaan oleminen, nojaaminen tai istuminen ovat levon muotoja, joihin kuuluu jonkinlainen osoitus aktiivisuudesta. Laiska työntekijä voi esittää aktiivisempaa istumalla tai nojaamalla, mutta maatessaan muiden näkyvillä hän ei edes teeskentele. Suurin osa kaikesta työstä edellyttää, että laiska työntekijä ei makaa, jolloin makaaminen ja työnteko ovat toistensa vastakohtia.

Niitä, jotka sitten makaa ja ei tee mitään ja saa sen rahan sitten muutenkin (kuin töitä tekemällä). H21

Laiska työntekijä on ärsyttävästi **tietysti laiska**. Laiskuus on luonteen ominaisuus, johon vaikuttavat laiskan työntekijän valinnat. Laiskuus on hyväksyttävä peruste jättää jollekin alhaisempi elintaso. Laiskuri ei tee töitä, vaikka se hyödyttäisikin häntä. Hän välttelee kaikkea työn-

teon rasiutusta. Vaikka muut painostaisivatkin laiskaa työntekijää, hänen laiskuutensa silti voittaa ja seurauksena on tekemättömyyttä. Muut ihmiset eivät keksi hyvää syytä laiskan työntekijän laiskuudelle, koska hänen asemassaan he tekisivät töitä. Laiskuuden ominaisuus on vahvempi kuin halu auttaa, olla hyvä ihminen, olla pidetty muiden silmissä tai mikään moraalinen periaate tai arvo. Laiskan työntekijän laiskuus on ärsyttävää, koska se ensisijaisesti määrittää, millainen ihminen hän on.

Laiska työntekijä on **ominaisuuksiltaan laiska** tai **valitsee laiskuuden**, mutta me voimme **ymmärtää miksi**. Laiskuus ja ahkeruus ovat toistensa selkeitä vastakohtia. Laiskuus ja ahkeruus ovat toisaalta valintoja, toisaalta ihmisen ominaisuuksia. Laiskassa työntekijässä on puutetta kyvyistä, rohkeudesta, aktiivisuudesta. Puutteet ovat seurausta ympäristöstä tai luonteesta, eikä niille välttämättä mahda mitään. Osittain laiska työntekijä on ilman töitä puutteistaan johtuen. Jos laiska työntekijä olisi taitavampi saamaan töitä, hän varmaankin saisi niitä. Työttömällä saattaisi olla kykyä ja ehkä haluakin tehdä töitä, mutta hänen taitonsa työn saamisessa ovat alhaiset. Ehkä hänen motivaationsa työn hakemisessa on puutteita, vaikka hän periaatteessa hakisikin töitä. Huolimatta laiskuuden aiheuttamasta ärsyttävyydestä, voimme olla empaattisia laiskaa työntekijää kohtaan.

Henkilö, joka ei ole hirveän ahkera. Laiska ihminen ja ei ole ahkera. Mielikuva tulee jonkunlaisesta introvertista, joka ei osaa myydä ja markkinoida itseään, mutta se ei ole välttämättä sen ihmisen vika. H21

Laiska työntekijä toimii **järkevästi ja viisaasti** ollessaan tekemättä töitä, mikä on samalla sekä hyväksyttävää että ärsyttävää. Kannustinloukussa laiska työntekijä saa enemmän rahaa työttömänä kuin ollessaan töissä. Tällöin työnteosta seuraa rangaistus ja työttömyys on palkitsevaa. Työ olisi parempi tilanne pitkällä tähtäimellä, mutta laiska työntekijä passivoituu. Yhteiskunta maksaa hänelle passiivisuudesta ja minkään tekemisestä. Kannustinloukuissa ei ole yhteiskunnan kannalta hyötyä eikä järkeä.

Hän on kannustinloukussa ja ei yksinkertaisesti kannata ottaa mitään työtä vastaan. Hän ei pysty lähtemään parantamaan sitä omaa tilannettaan. H9

Laiska työntekijä on **rationaalinen** työtä välttellessään, vaikka on **samalla moraalisesti turmeltunut**. Laiska työntekijä nähdään rationaalisena eläimenä, joka tekee sitä, mikä on taloudellisesti hänelle järkevää. Vaikka laiskan työntekijän moraalit ja arvot ajaisivat tekemään töitä,

on hänen velvollisuutensa olla tekemättä töitä jos taloudellista kannustetta työhön ei ole. Rationaalisen ihmisen ideaaliin ei kuulu, että ihminen tekisi epärationaalisen päätöksen arvojensa tai ideologiansa takia. Konfliktia arvojen ja rationaalisuuden välillä ei laiskalla työntekijällä silti välttämättä ole. Eheimmillään laiskalla työntekijällä on ajatus työn välttelystä arvopohjaisena toimintana samalla, kun toiminta on taloudellisesti rationaalista. Tällöin laiskan työntekijän arvot ja rationaalisuus täydentävät toisiaan ja ovat yksi kokonaisuus.

5.1.3 Haluttomuus muuttua

Laiska työntekijä ei pyri **parantamaan omaa tilannettaan**. Tavalliset ihmiset menevät kohti hyvää oloa ja pyrkivät välttämään pahaa oloa. Laiskat työntekijät eivät kuitenkaan tee näin. Laiskat työntekijät toistavat pahaa oloa aiheuttavaa kierrettään tai eivät pyri aktiivisesti parantamaan pahaa oloaan. He saattavat ajatella, että kärsimys tapahtuu riippumatta mitä he tekevät ja ovat siksi tekemättä mitään. Laiskat työntekijät jättävät käyttämättä mahdollisuutensa parantaa omaa elämäänsä, mikä on järjetöntä.

Martti Luther ei suhtautunut kerjäämiseen ja työn tekemättömyyteen kevyesti. Katolisessa kristinuskossa köyhyys, köyhien auttaminen ja kerjäläisveljeskunnat olivat oleellisia pelastukselle, mutta Lutherin otti köyhyyteen erilaisen asenteen, pitäen tärkeänä:

- kaikenlaisen kerjuun poistaminen kristikunnasta. Kenenkään kristityn ei pitäisi kulkea kerjäämässä! – pitää huolta omista omista köyhistään ja olla sallimatta vieraita kerjäläisiä, mitä nimitystä he käyttänevätkin, olkoot vaellusveljiä tai kerjäläismunkkeja. – kerjäläisen nimellä kulkevia kulkureita ja lurjuksia. Silloin saataisiin sitä paitsi tietää, ketkä ovat todella köyhiä, ketkä eivät. – Missään toiminnassa ei mielestäni tapahdu niin paljon konnuutta ja petosta kuin kerjäämisessä. – Tuo esteetön ja yleinen kerjääminen tuottaa vahinkoa koko kansalle. – on yksi suurimpia Jumalan ihmeitä, että me vielä olemme hengissä ja saamme vatsamme täyteen. – Sen, joka haluaa olla köyhä, ei pidä olla rikas. Mutta jos haluaa olla rikas, tarttukoon auraan ja etsiköön rikkautta maasta! Riittää, kun köyhistä huolehditaan sen verran, etteivät kuole nälkään eivätkä kylmään. Ei ole oikein, että joku elää joutilaana toisten työllä ja nautiskelee toisen kustannuksella, niin kuin nykyisin on tapana... (Gottfried 1983, 101)

Laiskaa työntekijää on **vaikea auttaa**, jos hän **ei halua auttaa itseään**. Laiskan työntekijän ruokkiminen, puettaminen, lämpimänä pitäminen, hygieniasta huolehtiminen, on hyvin raskasta ja resursseja vievää, jos hän ei itse pidä näistä huolta. Laiska työntekijä pystyisi pitämään

huolta itsestään ja näin ollen rasittamatta muita. Koska hän ei näin tee, on rasitus kohtuuton muille ihmisille eikä rasitukselle ole heidän mielestään perustetta.

Laiskan työntekijän tulisi **ensin auttaa itseään**, jotta annettu apu olisi tehokasta. Laiskan työntekijän tulisi yrittää ruokkia itsensä edes alustavasti, jolloin pienikin annettu apu riittää parempaan ruokaan. Laiska työntekijä kärsii nälkää päivästä toiseen, kun annettu apu ei yksin riitä ilman hänen omaa panostaan. Puhtaat vaatteet tai hyvä asunto annetaan, mutta laiska työntekijä likaa nopeasti vaatteensa ja pilaa asuntonsa. Mielenterveysapu ja katkaisuhuolto valuvat hukkaan, kun laiska työntekijä aina tilaisuuden saadessaan käyttää päihteitä. Ihmisiä turhauttaa, kun avulla pyritään korjaamaan ongelmaa, jota laiska työntekijä ei itse edes yritä ratkaista.

Laiskoja työntekijöitä tulisi **kannustaa ahkeruuteen**. Jos ihminen on ahkera, tulisi hänen hyötyä ahkeruudestaan. Laiskojen työntekijöiden elättäminen ahkerien työnteolla vähentää ahkerien motivaatiota ja lannistaa heitä. Jos ahkerien ei tarvitse elättää laiskoja työntekijöitä, jäisi ahkerille enemmän hyötyä omasta ahkeruudestaan. Ilman elatusvelvollisuutta ahkerat hyötyvät enemmän ahkeruudestaan ja tilanne kannustaisi laiskoja työntekijöitäkin olemaan ahkeria.

Laiskojen työntekijöiden kannustaminen tarkoittaa **hyväntahtoista pakottamista**, joka on heidän etunsa mukaista ja jopa toivomaa. Laiskoja työntekijöitä kannustetaan rangaistuksilla ja negatiivisilla toimilla esimerkiksi tilanteissa, joissa laiskat työntekijät haluavat tehdä jotain ja rangaistuksen uhka auttaa heitä saavuttamaan haluamansa. Esimerkiksi urheilussa, koulussa tai työelämässä myöhästyvää tai kevyesti työskentelevää laiskaa työntekijää tekevää rangaistaan lisäsuorituksilla tai pilkkaamalla. Laiskan työntekijän tulisi hyväksyä kurinpitotoimet, koska niiden pelko auttaa häntä suoriutumaan paremmin. Ajoissa paikalle saapuminen tai kovemmin yrittäminen ovat molemmat tavoitteita, jotka laiska työntekijä haluaa saavuttaa.

Järjestelmässä ärsyttää ettei se kannusta ihmisiä ahkeruuteen. Se kannustaa vapauteen ja voi katsoa verhon raosta, kun naapurit menee töihin ja ei ole pakko mennä töihin. Tämä pakkohan ei ole hyvä asia missään tapauksessa (ironisesti). H23

Laiskan työntekijän **kannustaminen ei tarkoita pakottamista**, vaan on toimi, jolla saadaan **autettua** hänen työntekoaan. Työtön haluaisi olla töissä, työnteko parantaisi hänen elämänlaatuaan ja hän olisi tyytyväisempi töissä kuin työttömänä. Käyttämällä negatiivista kannustamista saadaan parannettua laiskan työntekijän elämäntilannetta. Työttömyys on pienestä kiinni, sillä työttömyys on mukavaa ja työnteko hieman sitä epämukavampaa. Työnteko olisi työttömälle

laiskalle työntekijälle parempi elämäntilanne ja hän itsekkin tietää sen. Tällöin hänen tulisi hyväksyä negatiivinen kannustaminen itseään auttavana toimena ja olla kiitollinen siitä. Negatiivinen kannustaminen kuluttaa muilta aikaa, energiaa ja huomiota, ja siksi sekään ei ole ilmainen lahja. Kannustamalla laiska työntekijä rangaistuksilla töihin saadaan hänet tekemään omalta kannaltaan hyvä ratkaisu. Kannustamalla saadaan laiskaan työntekijään muutos parempaan, jota hän ei itse halua aikaansaada.

Pakottaminen on yhteisönkin kannalta järkevää, jos laiska työntekijä saadaan tekemään yhteisöä hyödyttävää työtä. Vaikka työn tavoite ei olisikaan vähentää laiskan työntekijän aiheuttamaa kuormitusta muille, saadaan työllä laiska työntekijä tekemään jotain yhteisön haluamaa. Monesti työn määrä on tärkeämpää kuin laatu, jolloin laiskasta työntekijästä kannattaa tehdä hyödyllinen. Pakottaminen on taloudellisesti kannattavaakin huolimatta valvonnan kustannuksista, jos laiskalle työntekijälle riittää annettavat pienet palkkiot.

Laiska työntekijä tekee **aktiivisesti toimenpiteitä**, jotka **huonontavat** hänen **tilannettaan**. Päihdeongelma, tuhlaaminen tai puute rahasta työttömyyden vuoksi, parantuisivat, jos laiska työntekijä itse muuttaisi toimintaansa. Päihdeongelma vaikuttaa työkykyyn, rahankäyttöön sekä johtaa huonoihin valintoihin. Päihdeongelmaiseen laiskaan työntekijään tehdyt aputoimet pyrkivät kompensoimaan laiskan työntekijän omien negatiivisten toimien vaikutuksia. Laiskan työntekijän spontaani tai yltiöpäinen kulutus on itseaiheutettu ongelma, koska hän voisi niiden sijaan säästää tai tehdä tärkeitä hankintoja. Rahallinen apu vain kompensoi väliaikaisesti laiskan työntekijän itseaiheutettua ahdinkoa. Laiskan työntekijän aiheuttaessaan itselleen ongelmia ärsyttää antaa apua, joka vain lievittää itseaiheutettuja haittoja. Laiskan työntekijän omilla valinnoilla on merkitystä. Laiskaa työntekijää ei välttämättä edes tarvitsisi auttaa ja hänellä voisi olla asiat hyvin, jos hän olisi edes tekemättä itselleen haitallisia asioita.

Laiskan työntekijän ärsyttävä **negatiivinen asenne estää** häntä **ratkaisemasta ongelmiaan**. Hän käyttää pahaa oloaan perusteluna sille, että asiat eivät parannu. Laiska työntekijä pitää omia tekojaan ja ratkaisujaan merkityksettöminä. Laiskan työntekijän tilanne voi parantua omilla teoilla. Laiska työntekijä ei ärsyttävästi ymmärrä, että hän voisi vaikuttaa asioihinsa jos haluaisi ja hänen asenteensa on oleellisin este hänen elämänlaatunsa parantumiselle.

Laiskan työntekijän **negatiivisuus** on **syy** hänen **ongelmiinsa**. Koska laiska työntekijä ajattelee negatiivisesti ja on epämotivoitunut, antaa hän mennä asioiden huonompaan suuntaan. Hän ei etsi ratkaisuja arjen pulmiin puhumattakaan ratkaisujen toteuttamisesta. Jos laiska työntekijä ajattelisi positiivisesti, hän tekisi enemmän ja hänen elämäntilanteensa olisi parempi. Parempi

asenne itsessään parantaisi laiskan työntekijän elämää antamalla paremman olon. Laiskan työntekijän ongelmien syy on hänen negatiivisuutensa, eikä toisinpäin. Keskittymällä negatiivisiin asioihin ja suhtautumalla negatiivisesti laiska työntekijä tuottaa itselleen aktiivisesti pahaa oloa.

Jos on kauhean negatiivinen kaikkiin asioihin. Mua harmittaa sellaiset ihmiset. Mua harmittaa, joskus jopa ärsyttääkin ihmiset, jotka suhtautuu hirmuisen negatiivisesti kaikkiin asioihin eivätkä näe valoa tunnelin päässä. H15

Negatiivisuudellaan laiska työntekijä **aiheuttaa pahaa mieltä** muille **ihmisille**. Laiskan työntekijän aiheuttama paha olo heikentää muiden ihmisten motivaatiota, aktiivisuutta sekä kykyä suoriutua omassa elämässään. Toiveikas, motivoitunut ja hyvässä mielentilassa oleva ihminen ei pidä tilanteesta, jossa laiska työntekijä siirtää pahan olonsa hyvän olon tilalle.

Tavallisen ihmisen **erilaisuus** laiskaan työntekijään verrattuna aiheuttaa ärsytystä. Ihmiset pitävät samanlaisista ja kokevat erilaiset ihmiset epämukavina. Huonon asenteen omaava laiska työntekijä on erilainen kuin hyvän asenteen omaava. Hyvä asenne on valinta, johon kuuluu uhrauksia ja esimerkiksi valintoja tehdä epämiellyttäviä tehtäviä ja rasittaa itseään. Tällöin hyvän asenteen omaava kokee paremmuuden tunnetta lisäksi katkeruutta huonoa asennetta omaavaa laiskaa työntekijää kohtaan. Hänen huono asenteensa tuottaa tilanteen, jossa hänellä ei ole valittua epämiellyttävyyttä ja rasittavuutta. Laiska työntekijä on valinnoiltaan, luonteeltaan ja arvoiltaan erilainen, mikä johtaa ärsytykseen ja empatian katoamiseen.

5.2 Paha rikas

5.2.2 Pahan rikkaan suuri rahamäärä

Pahan rikkaan ärsyttävyyttä selittää osin kokemus rikkaiden tekemästä tuhlaamisesta. Rikkaat haaskaavat ja tuhlaavat rajallisessa maailmassa olevia resursseja sekä käyttävät niitä epäoptimaalisesti.

Esimerkiksi Platon näkee valtiomuoto oligarkian yhtenä merkittävänä piirteenä varallisuuden keskittymisen rikkailta köyhille ja vetää näiden välille syy-seuraus-suhteen:

-Tämä valtio taitaa lisäksi olla ensimmäinen hyväksymään kaikkein pahimman näistä epäkohdista. -Sen, että siellä ihminen voi myydä pois koko omaisuutensa ja toinen ostaa sen. Ja se joka on myynyt omaisuutensa, elää edelleenkin valtiossa olematta kuitenkaan millään lailla sen jäsen - hän ei ole liikemies, ei käsityöläinen, ratsumies eikä jalkasoturi, hänellä ei ole muuta nimitystä kuin "köyhä" ja "varaton". -Oligarkioissa tätä ei

pyritä ainakaan estämään. Eiväthän muuten toiset niissä olisi upporikkaita ja toiset rittiköyhiä. -Entä kun tämä ihminen oli vielä rikas ja tuhlassa rahojaan, oliko hänestä silloin valtiolle enemmän hyötyä tässä suhteessa mistä nyt on puhe? Eikö ollut niin, että hän oli näennäisesti yksi valtion johtomiehistä mutta ei todellisuudessa ollut sen johtaja eikä palvelija vaan pelkkä tuhlari? -Aivan niin, vaikka hän muuta olikin olevinaan. - Voimme kai siis sanoa, että niin kuin mehiläiskennoon syntynyt kuhhuri on vitsauksena pesälle, samoin on tällainen mies talossaan vitsaus valtiolle. (Platon 292-294 tai 552a-e)

Kun pahalla rikkaalla on paljon rahaa, hän **käyttää** sitä **turhiin** ja **tarpeettomiin** asioihin. Pahalla rikkaalla on tarpeettoman suuri asunto, hän syö turhan kallista ruokaa, hänellä on tarpeettoman kallis auto. Paha rikas tuhlaa määrällisesti, mikä mahdollistaa ettei hänen tuhlaamisellaan ole mitään rajoja. Vaikka vain yhdessä asunnossa voi asua kerrallaan, on pahalla rikkaalla paljon suuria asuntoja, jotka ovat pääasiassa käyttämättöminä. Ruokailuissaan on pahan rikkaan edessä enemmän ruokaa kuin hän voi syödä ja paljon kallista ruokaa menee haaskuun. Kalliita autoja on paljon ja ne ovat suurimman osan aikaa käyttämättöminä.

Oli aika silmiä avaavaa saada tietää, että kuinka iso osa maapallon omaisuudesta on sillä yhdellä prosentilla. H12

Pahan rikkaan tuhlaaminen tulee **haitalliseksi** muille, koska talouden resurssit ovat rajalliset. Rajallisten resurssien maailmassa jos pahalla rikkaalla on resursseja, on vääjäämättä seurauksena, että muilta resursseja puuttuu. Jos pahalla rikkaalla on paljon ruokaa, asuntoja ja autoja, puuttuu näitä joiltakin muilta.

Tuo pröystäily sitten ehkä sinänsä niin kauheesti, mutta kuitenkin se on varmaan yksi sellainen. Ollaan välinpitämättömiä ja pröystäillään, kun on rahaa. H21

Rajallisten resurssien maailmassa pahan rikkaan tuhlaaminen on erityinen rikos ja synty muita ihmisiä kohtaan. Ei ainoastaan, että pahan rikkaan vauraus aiheuttaa muiden köyhyyttä, mutta tuo vauraus vielä tuhlaataan ja menetetään täysin, eikä käytetä hyödyllisesti. Jos köyhältä puuttuu ruokaa samalla, kun pahalla rikkaalla on sitä enemmän kuin hän jaksaa syödä, eikö olisi järkevää antaa osa ruuasta köyhälle? Pilaantuneilla ja tuhlatuilla ruoilla olisi voitu ruokkia nälkäisiä ja puutteenalaisia, tyhjiin käyttämättömiin huoneisiin majoitettu kurjissa oloissa asuvia.

Mä aina kannustan tekemään työtä, vaikuttamaan yhteiskunnassa ja elämään maltillisesti. Ei voi sellaista, että tuhlataan rahoja ja vähät välitetään ympäristöstä ja kanssaihmisistä. Sillä tavalla on vaikutusta, että vaikuttaa negatiivisesti omiin ajatuksiin ja päätöksiin. H21

Paha rikas pystyy **ostamaan** itselleen **palveluja, etuja ja oikeuksia**, joihin muilla **ei ole varaa**. Paha rikas ohittaa jonoissa, kun muut joutuvat odottamaan vuoroaan. Arvokas omaisuus, jota muut joutuvat jakamaan tai kierrättämään, on pahan rikkaan yksityisessä käytössä. Paha rikas ostaa yksityisyyttä, kun muut ovat pakotettuja olemaan seurassa tai hän ostaa itselleen seuraa, kun muut joutuvat olemaan yksin. Tilanteet, joissa katsotaan kenellä on varaa ja kenellä ei, tuottavat eriarvoisuutta ja etuoikeuksia toisille. Toiset pääsevät jonon etupäähän kun toiset joutuvat hännille.

Se, että ihminen on vauras, niin se ei anna mitään etuajo-oikeutta mihinkään. Sen ei pitäisi antaa. H12

Paha rikas saa **vaikutusvaltaa** palkkaamalla taitavia **henkilöitä tekemään** haluamaansa **toimintaa**. Pahan rikkaan ei tarvitse opetella erityisiä taitoja tai kykyjä, vaan hän palkkaa jonkun muun hoitamaan asian puolestaan. Hänen ei tarvitse myöskään vakuuttaa palkollisiaan tavoitteistaan tai arvoistaan, kuten vapaaehtoisia aktiiveja tarvitsisi. Paha rikas toteuttaa hankkeita tai ajaa politiikassa asiaa, jolle ei löydy vapaaehtoista kannatusta. Palkatut tekevät työtänsä riippumatta omista mielipiteistään. Paha rikas toteuttaa palkollistensa kautta asioita, joita kaikki muut vastustavat, koska paha rikas ei tarvitse vapaaehtoisia.

Trump on tietysti yksi, joka selvästi käyttää vaurauden tuomaan valtaa täysin omiin tarkoituksiinsa ja tietysti miksei näin tekisi. Jos hänellä olisi murto-osa siitä omaisuudesta, mitä hänellä on, niin olisiko mikään olisi ollut mahdollista, mihin hän on kyennyt tässä viimeisen vajaan kymmenen vuoden aikana. H12

Paha rikas käyttää **lahjontaa**, jolloin rahallista korvausta vastaan saadaan joku tekemään omien **velvollisuuksiensa vastaisia toimia**. Tällöin toisen henkilön palkan ja tehtävän on määrännyt jo joku muu, mutta paha rikas saa hänet kääntymään omaa organisaatiotaan vastaan. Lahjomalla paha rikas kiertää sääntöjä, mutta myös rikastuu tavalla, mitä muut eivät pidä hyväksyttävänä tai mikä on ollut kiellettyä.

Hän on etuoikeutetussa asemassa. Hänellä on sen omaisuuden vuoksi vaikutusvaltaa, jota monilla ihmisillä ei ole ja hän pystyy tekemään sillä vaikutusvallalla paljon paha.
H4

Paha rikas antaa taloudellista **tukea** erilaisille **ideologisille toimijoille** tehden ideologiasta suosittumman, kuin se muuten olisi. Paha rikas antaa rahaa henkilöille, jotka ideologisista syistä ajavat hänen etujaan. Näitä ihmisiä ei tarvitse palkata ja toiminnan taustalla on ideologian ja motivaation voimat. Taloudellisesti tuetut aktiivit saavat etua ja menestyvät paremmin, kuin olisivat ilman pahan rikkaan tukea. Aitoa vapaaehtoisesti kannatettavaa ideologiaa ajavat poliitikot joutuvat tappiolle. Lopulta pahan rikkaan taloudellisesta tuesta tulee välttämättömyys politiikassa menestymiselle, jolloin muut kuin pahan rikkaan hyväksymät ideologiat tai politiikat eivät edes voi kilpailla kannatuksesta.

Politiikassa kun varakkaan ihmiset voivat ostaa niin sanotusti ääniä, kuten Yhdysvalloissa tehdään. Se on niin laaja juttu. Tasainen tulojako tai että olisi pienet omaisuuserot, niin olisi tasavertaisempaa mahdollisuuksienkin kannalta. H12

Paha rikas saa rikkauksillaan **vaikutusvaltaa pätevyyttä ja kyvykkyyttä** osoittavan **auktoriteettinsa** kautta. Jos paha rikas on varakas, on hän varmasti älykäs, ahkera, viisas ja tietävä, jotta hän on onnistunut tulemaan varakkaaksi ja pysymään sellaisena. Siksi pahalle rikkaalle on kannattavaa antaa enemmän päätäntävaltaa ja häntä kannattaa kuunnella, koska silloin tehdyt päätöksetkin ovat parempia. Vauraus on merkki pätevyydestä ja tätä kautta peruste vallan antamiselle. Paha rikas pystyy auktoriteetillaan saamaan läpi politiikkaa, joka rikastuttaa häntä entisestään, vaikka organisaatio tai muut ihmiset köyhtyisivät tai kärsisivät. Poliitiikkaa ei tällöin luokiteltaisi kuitenkaan epäonnistuneeksi, koska paha rikas onnistui silti vaurastumaan lisää, mikä on vahvempi osoitus hänen pätevyydestään ja kyvykkyydestään.

Rahaan liittyvä valta. Mahdollisuus vaikuttaa toisten ihmisten elämään. H4

Pahan rikkaan suuret rahamäärät antavat **vaikutusvaltaa** hänelle muiden toivoessa **miellyttämällä ja palveluksilla** saavansa osan pahan rikkaan rahavirroista. Resursseja ohjataan pahalle rikkaalle ja politiikkaa tehdään miellyttämään häntä siinä toivossa, että paha rikas käyttäisi varojaan miellyttäjiä hyödyttävällä tavalla. Erinäiset pyrkimykset saada investointeja, kaavoituksissa, ympäristössä, koulutuksessa ja muilla tavoilla yritetään houkutella pahoja rikkaita asumaan ja käyttämään varallisuuttaan tietyllä alueella ja täten tiettyjä ihmisiä hyödyntäen. Pahalle

rikkaalle tarjotaan tätä kautta lisää etuja ja varallisuutta, ilmaisista ylellisistä lounaista lahjoihin ja arvotontteihin.

Varmaan kun on paljon rahaa, niin on helppo tehdä ja ostaa. Toki vaikuttaa jossakin kohtiin, kun on rahaa paljon ja ei aina ajatella niin syvällisesti niitä asioita, kun vaan ostetaan rahalla. Tulee mielikuva että luotanko sellaiseen ihmiseen, kun on rahalla ostettu jotakin. Ei saa sellaista syvällistä kontaktia siihen ihmiseen. Aika pinnallista. H21

Ensisijaiset **arvot** pahalle rikkaalle ovat **materialistisuus ja pinnallisuus**, kaiken muun ollessa **arvotonta**. Raha ja materia ovat kaiken mitta ja tarkoitus. Pahan rikkaan mielestä missään muussa elämän osa-alueessa ei ole järkeä eikä mihinkään muuhun saa tai kannata panostaa. Pahan rikkaan mielestä köyhä ihminen ilman materiaa ja rahaa on arvoton ja alhainen. Jos ihminen arvostaa jotain muuta tai panostaa johonkin muuhun, käyttää hän pahan rikkaan mielestä aikansa turhuuksiin. Kulttuuri, tieto, perhe, ihmissuhteet, ovat kaikki turhia asioita, joilla ei ole arvoa. Kaiken tuon ajan ja vaivan olisi pahan rikkaan mielestä pitänyt ja kannattanut käyttää rahaan ja materiaan.

Kristinuskossa on evankeliumien sisällön myötä vahva negatiivinen lataus rikkauksia kohtaan. Tämä tulee uudessa testamentissa esille paljon veronkerääjien, eli publikaanien pitämisessä rikkaina ja samalla pahoina. Merkittävin roolinsa pahojen rikkaiden paheksuntaan on Jeesuksen omalla opetuksella, sillä esimerkiksi niin Luukaksen kuin Matteuksenkin evankeliumeissa hän käsittelee aihetta:

18 Muuan korkeassa asemassa oleva mies kysyi Jeesukselta: ”Mitä minun pitää tehdä, hyvä opettaja, että perisin iankaikkisen elämän? – 22 – ”Yksi sinulta on vielä tekemättä. Myy kaikki, mitä sinulla on, ja jaa rahat köyhille, niin sinulla on aarre taivaissa. Tule sitten ja seuraa minua.” 23 Kun mies kuuli tämän, hän tuli murheelliseksi, sillä hän oli hyvin rikas. 24 Nähdessään sen Jeesus sanoi: ”Kuinka vaikea onkaan niiden, jotka paljon omistavat, päästä Jumalan valtakuntaan! 25 Helpompi on kamelin mennä neulasilmästä kuin rikkaan päästä Jumalan valtakuntaan.” (Raamattu 2)

19 Älkää kootko itsellenne aarteita maan päälle. Täällä tekevät koi ja ruoste tuhojaan ja varkaat murtautuvat sisään ja varastavat. 20 Kootkaa itsellenne aarteita taivaaseen. Siellä ei koi eikä ruoste tee tuhojaan eikä varkaat murtaudu sisään ja varasta. 21 Missä on aarteesi, siellä on myös sydämesi. – 24 Kukaan ei voi palvella kahta herraa. Jos hän

toista rakastaa, hän vihaa toista; jos hän toista pitää arvossa, hän halveksii toista. Te ette voi palvella sekä Jumalaa että mammonaa. (Raamattu 3)

24 Mutta te rikkaat, voi teitä! Te olette onnenne jo saaneet. 25 Voi teitä, jotka nyt olette kylläiset! Te näette vielä nälkää. Voi teitä, jotka nyt nauratte! Te saatte surra ja itkeä.

26 Voi teitä, kun kaikki ihmiset puhuvat teistä hyvää! Samoinhan he tekivät heidän isänsä väärille profeetoille. (Raamattu 4)

5.2.3 Väärät keinot

Pahassa rikkaassa ärsyttävää on **tapa**, jolla hän **saa** paljon **rahaa**. Keinot omaisuuden kartuttamiseen ja rahan haalimiseen ovat vääriä erinäisistä syistä. Paha rikas on vain erityisen onnistunut roisto. Kuitenkaan hänen toimintansa ei välttämättä ole laitonta, vain moraalisesti arveluttavaa tai tuomittavaa.

Jos ihminen saa rahaa niin sanotusti hämärästi tai pimeillä keinoilla, niin ei se mitenkään ole oikein. H8

Paha rikas saa mahdollisesti **varkaudella, huijaamisella tai pettämisellä** paljonkin rahaa. Pahalle rikkaalle saatetaan antaa rahaa tiettyä tarkoitusta varten, mutta tämän tarkoituksen toteuttamisen sijaan paha rikas ottaakin rahat itselleen. Sopimustilanteissa paha rikas vaatii merkittäviä korvauksia sitoumuksistaan, mutta toteuttaakin oman osuutensa mahdollisimman vähäisin resurssein. Rikastumisen kannalta edullinen tilanne on, jossa uhri naiivisti luottaa pahaan rikkaaseen ja asettaen itsensä huonoon asemaan, jota paha rikas pääsee hyödyntämään. Jos uhri luottaa suulliseen sopimukseen eikä vaadi kirjallista sitoumusta, paha rikas jättää korvaukset maksamatta ja hyötyy uhrinsa resursseista. Paha rikas salaa oman valheellisuutensa ja käyttää byrokraattisia porsaanreikiä saadakseen voittoa.

Martti Luther kritisoi Paavia monin hyvin kärkkäin ja karkein tavoin, joista yksi oli syyttää Paavia varkaaksi esimerkiksi näin:

Jos aiheellisesti hirtämme varkaat ja teloitamme rosvot, niin miksi antaisimme Rooman ahmatin riehua vapaasti, hänhän on suurin varas ja rosvo mitä maa päällään kantaa... ja se kaikki tapahtuu Kristuksen ja Pyhän Pietarin pyhässä hengessä. Kukapa voisi lopulta kärsiä sitä ja vaieta siitä? Onhan lähes kaikki, mitä paavilla on, varastettua ja ryöstettyä, niinhän historiakin todistaa. (Gottfried 1983, 95)

Pahalle rikkaalle työnteko on **hetkellinen ja väliaikainen** vaihe elämässä. Paha rikas tekee töitä vain välillä ja epäsäännöllisesti työn ollessa välttämätöntä tai helposti rikastavaa. Pahan rikkaan elämä on pääasiassa vauraudesta nauttimista ja leppäämistä ja työt ovat lyhyt hetkellinen välttämättömyys.

Paha rikas pyrkii tekemään **lyhyessä ajassa** jotain sellaista, joka oikeuttaa hänet sitten jäämään **työnteon ulkopuolelle** pysyvästi koko elämäkseen. Paha rikas ajattelee, että mitä hän tekee lyhyessä ajassa on tärkeämpää kuin kaikkien muiden ihmisten jatkuvasti tekevä työ. Paha rikas ajattelee olevansa erityinen ja pystyvänsä sellaiseen, mihin muut eivät pysty. Muiden ihmisten työ on tehotonta, jota he joutuvat toistamaan jatkuvasti, mutta paha rikas ansaitsee tehokkuudellaan lyhyessä ajassa elannon, jonka saamiseen muilta menee heidän koko elämänsä.

Tekee ison jutun vaikka nyt sitten jonkun työjutun, joka on vain sen hetken ja sitten saa ison tilin. H21

Pahan rikkaan ylistämää **tehokasta työtä** ei ole oikeasti olemassa, vaan kyse on **huijauksesta**. Paha rikas hyväksikäyttää uhrejaan hankkimalla ensin jonkun edun, joka oikeuttaa hänet elämään uhrien jatkuvasti tehdyllä työllä. Paha rikas ostaa maata halvalla hinnalla, minkä jälkeen hän myy sen kalliilla uhreille, jotka joutuvat tekemään työtä tällä maalla koko elämänsä. Paha rikas vuokraa halvalla ostamansa maat ja elää jatkuvasti muiden toistuvalla työllä. Jos uhrin olisivat saaneet samalla halvalla hinnalla maat itselleen, he tekisivät edelleenkin samalla tavalla työtä hyötyen enemmän työstään. Huijausta yrittänyt paha rikas joutuisi tekemään oikeita töitä, eikä pystyisi elämään uhriensa työllä. Uhrin joutuvat tekemään töitä joka tapauksessa, ero on siinä, onnistuiko paha rikas huijauksessaan ja valuvatko uhrien työn hyödyt hänelle.

Pahan rikkaan rikastuminen lyhyellä työsuorituksella on nopeasti **ohimenevä ja ainutlaatuinen tilaisuus**, jota hän ei pysty toistamaan. Jos paha rikas ei olisi huijannut tai hyödyntänyt tilanteen epäreiluutta, ei rikastumista olisi tapahtunut. Nopeasti rikastunut paha rikas on muiden työn varassa elävä loinen, joka ei tee omaa panostaan vaan hyötyy muiden työstä. Ilman epäreiluutta tai huijaamista ei pahaa rikasta olisi olemassakaan. Koska mahdollisuus rikastua on nopeasti ohimenevä, tietää paha rikas, että hän ei voi rikastua enää uudestaan, jos hän menettää varansa. Siksi hän taistelee ankarasti säilyttääkseen omaisuutensa hyödyntäen kaikkia mahdollisia keinoja moraalista välittämättä. Paha rikas käyttää epäreiludella saatua omaisuuttaan poliittiseen vaikuttamiseen ja korruptioon, jolla hän varmistaa kertaluonteisen rikastumisensa ylläpitämisen.

Pahan rikkaan käyttämä **etuoikeuksien** kohtuuton **hyödyntäminen** ja yhteisten **sääntöjen noudattamatta jättämättömyys** ovat vääriä keinoja rikastua. Pahassa rikkaassa ärsyttää epäreiluus noudattaa sääntöjä. Paha rikas, jolla on muutenkin hyvä tilanne, saa erityisiä tilaisuuksia parantaa asemaansa entisestään. Paha rikas saa organisaatioilta etuja ja häntä kohdellaan kevyemmällä säännöllä, mikä parantaa hänen ansaintamahdollisuuksiaan entisestään. Paha rikas kustantaa organisaation piikkiin elämäänsä ja kulujaan, jotka muut joutuvat maksamaan itse. Pahan rikkaan tehdessä virheen tai rikkoessa sääntöjä, ei häntä rangaista merkittävästi toisin kuin muita.

Oli tämä ylijohtajahomma. Kun joku tavallinen työntekijä, jos se saa lentopisteitä josakin, niin se on varma, että pidetään huolta, että niistä pisteistä maksetaan vero. Mutta kun on joku isopalkkainen, kun lentelee tuolla maailmalla ja saa lentopisteitä noin vain (eikä siitä makseta veroa). Sitten vielä sanotaan, että tämä on ihan oikein. Normaali-ihmisen ajattelumaailman mukaan ei tämä voi olla mitenkään oikein. H8

Jos etuoikeudet ja säännöt olisivat kaikille samat, **ei** paha rikas voisi tällaisessa **reilussa tilanteessa** edes **vaurastua**. Jos kaikki saisivat yhtä paljon etuja, ei yksittäiselle henkilölle annettava etu olisi suuri tai edut kumoaisivat toinen toisensa. Jos oltaisiin tiukkoja kaikille, paitsi pahoille rikkaille, he saisivat huomattavan edun, jolla vaurastua. Miljoona euroa jaettuna sadoille tuhansille ihmisille ei muuta heidän elintasoaan, mutta yhdelle pahalle rikkaalle miljoona tekee hänet rikkaaksi. Epäreiluus ja etuoikeus tuottavat pahoja rikkaita, joiden rikkauksia ei olisi edes olemassa jos toimittaisiin reilusti ja oikeudenmukaisesti.

Karl Marxin tekstit ovat täynnä ärsytystä pahoja rikkaita kohtaan, kuten esimerkiksi tässä esimerkissä koskien luokkataisteluita Ranskassa vuosina 1848-1850:

Rahaylimistön säätäessä lakeja, johtaessa valtion hallintoa, käyttäessä kaikkea järjestettyä valtiollista valtaa ja hallitessa todellisen asiointilan ja lehdistön avulla yleistä mielipidettä, kaikissa piireissä, hovista Borgnen kahvilaan asti, oli vallalla sama ammattihaureus, sama häpeämätön vilppi, sama himo rikastua, ei tuottamalla, vaan kahmimalla ovelasti jo olevaa vierasta rikkautta; varsinkin porvarillisen yhteiskunnan huippukerroksissa pääsivät valloilleen hillittömät, epäterveet ja irstaat halut, jotka joutuivat alituisesti ristiriitaan itse porvarillistenkin lakien kanssa ja joista pelaamalla hankittu rikkaus luonnollisesti etsii tyydytystään, joissa nautinto muuttuu irstailuksi, joissa raha, lika ja veri sulautuvat yhteen. (Marx 1958, 106)

Paha rikas rikastuu **onnekkaalla sijoituksella**, joka voi olla yllätys jopa hänelle itselleen. Vaikka paha rikas sijoittaisi varovasti tai riskialttiisti, hän rikastuu onnen avulla kummalla tahansa. Varovakin sijoittaminen voi onnella osoittautua rikkaaksi tekeväksi. Paha rikas voi ajatella omaisuutensa osaa arvottomana ja aikoo luopua siitä, mutta viivytellessään arvoton omaisuus tekeekin hänestä rikkaan. Paha rikas vaurastui, vaikka hän olikin väärässä ja jos hän olisi toiminut taitojensa mukaisesti, ei hän olisi rikastunut.

Onnekkailta sijoituksilla, jolloin itse henkilöllä ei ole ollut omaisuuden hankkimisessa vaikutusta. H4

Pahan rikkaan onnekkait sijoitukset perustuvat **veikkauksiin** muiden **turmiosta**. Paha rikas saattaa sijoittaa asioihin, joiden arvo nousee kun taloudessa tulee ongelmia tai syttyy sota. Paha rikas saattaa myydä omaisuuttaan korkealla hinnalla juuri ennen omaisuuden arvon romahdusta, jolloin tappiot tulevat uhreille. Vältettyään arvon romahduksen paha rikas ostaa saamillaan tuloilla taloudellisessa ahdingossa olevilta uhreilta edullisesti ja jatkaa rikastumistaan.

Kasinopeleillä muiden rahoilla rikastunut. Käytännössä muiden tekemisellä rikastunut. H8

Paha rikas **tienee** suuria summia rahaa ottamalla suuria riskejä **riskien realisoituessakin**. Oikeudenmukaista olisi, että riskin ottanut paha rikas on se, joka kärsii riskien realisoituessa. Paha rikas siirtää riskit uhreille. Suurien riskien realisoituessa uhrit menettävät varallisuutensa, elantonsa tai työpaikkansa. Palkkiot tulevat riskin ottaneelle pahalle rikkaalle, joka ongelmien tullessa pääsee rahoineensa pakoon. Paha rikas saattaa ottaa organisaatiolle lainaa, huonontaa tuotetta, nostaa hintoja tai investoida suuresti, saaden muhkeat palkkiot. Sen jälkeen hän vaihtaa organisaatiota palkkioineen, minkä jälkeen riskit realisoivat hänen lähdettyä, jolloin hän ei ole kärsimässä seurauksista. Organisaatio saattaa itsessään tuhoutua, jättää työntekijät työttömiksi ja sijoittajat ansiottomiksi. Organisaatiota pienentäessään ja irtisanoessaan työntekijöitä paha rikas saa vielä palkkioita onnistuneesta uhrien hyödyntämisestä. Uhrien työ on tuottanut hyvän, jota käsitellään riskillä, realisoidaan rahaksi ja lopulta menetetään, köyhentäen alkuperäisen työn tehneet uhrit, mutta jättäen pahan rikkaan vauraaksi.

Mä aina kannustan tekemään työtä, vaikuttamaan yhteiskunnassa ja elämään maltillisesti. Ei voi sellaista, että tuhlataan rahoja ja vähät välitetään ympäristöstä ja kanssaihmisistä. Sillä tavalla on vaikutusta, että vaikuttaa negatiivisesti omiin ajatuksiin ja päätöksiin. H21

Paha rikas **paheksuu maltillista elämää** ja pitää tarkoituksellista **tuhlaamista tärkeänä**. Muista ihmisistä ei välitetä, vaan heille saa aiheuttaa haittaa, jos sillä paha rikas vaurastuu. Tuhoaminen on pahalle rikkaalle tärkeä rahantekomuoto. Nopeasti saatu pieni hyöty on pahalle rikkaalle tärkeämpää kuin viiveellä tai pitkällä tähtäimellä kasaantuva suuri hyöty. Paha rikas hakee nopeasti saatavia suuria hyötyjä, vaikka niillä olisi pitkällä tähtäimellä suuria haittoja.

Platon antaa klassikossaan Valtio paljon tilaa oligarkian pohtimiseen:

-Tämän valtiomuodon jälkeen on kai seuraavana oligarkia. -Sellaista, joka perustuu varallisuusasteisiin: rikkaat hallitsevat, köyhillä ei ole valtaan osuutta. -Äskeisen valtiomuodon tuhoaa se kultavarasto, joka kullakin kansalaisella on. Ensin he keksivät mihin voivat tuhlaa sen ja sitten muuttelevat tätä varten lakejaan ja kiertävät niitä, ja naiset heillä tekevät samoin. -Ja kun jokainen näkee mitä toinen tekee ja seuraa esimerkkiä, on kohta koko kansa samanlaisia. -Sitten he rupeavat haalimaan yhä enemmän rahaa, ja mitä suuremmassa arvossa he pitävät rikkautta, sitä vähemmän he antavat arvoa hyveelle. Eikö rikkauden ja hyveen suhde olekin se, että kun molemmat ovat vaakakupeissa, toisen noustessa ylös toinen painuu alas? (Platon, 290-291 tai 550c-e)

Paha rikas **tienaa** rahaa ilman, että hänen välttämättä tarvitsee **tehdä** varsinaisia **töitä**. Riittää, että pahalla rikkaalla on rahan tienamiseen oikeuttava asema. Asemaan kuuluu oletus vastuusta ja töidenteosta, mutta pahalle rikkaalle on kyse enemmän moraaliin kuin todelliseen vaatimukseen liittyvästä paineesta. Kun paha rikas on aseman kerran saanut, ei välttämättä asemassa tehty ahkera työnteko lisää saatua palkkaa tai tulosta. Tällöin asemaan liittyy iso vaihteluväli, jonka sisällä tehty työnteko ei vaikuta palkkioihin negatiivisesti kuin positiivisestikaan. Äärimmillään kovastakaan ja ainutlaatuisesta työstä ei seuraa mitään hyvää ja täydellisestä passiivisuudesta tai jopa huonosta työstä ei seuraa mitään rangaistusta pahalle rikkaalle.

Ei ehkä kovin rikkaat ihmiset, mut semmoset, jotka haalii paikkoja vain niitten palkkioitten toivossa, eivätkä tee yhtään mitään. Mä tiedän sellaisia ihmisiä. H13

Lopulta pahalle rikkaalle aukeaa tie **vaurauteen** keräämällä paljon **asemia**, joissa työnteko ei ole välttämätöntä. Näitä asemia voi pahalla rikkaalla olla periaatteessa loputtomasti, koska yksikään niistä ei ole toista työläämpi. Asemien määrä tuottaa rahaa ja omaisuutta sekä illuusion kyvyistä ja ahkeruudesta, kun huijatut luulevat pahan rikkaan työskentelevän ahkerasti kaikissa keräämissään asemissa. Periaatteessa asemaan liittyvän palkan on tarkoitus olla korvaus asemassa tehdystä työstä. Tällöin asema, jonka palkkaan ei liity työtä ei täytä aseman tarkoitusta.

Paha rikas pyrkii perustamaan lisää turhia asemia tai tekemään olemassa olevista asemista tarkoituksellisia, jolloin hän saa näin kasvatettua tulojaan.

5.2.4 Itsekkyys

Paha rikas pitää itseään **parempana kuin muita** ja on **ylpeä itsestään**. Hän ei ylimielisesti välitä siitä, miltä muista tuntuu tai mitä muut ajattelevat hänestä. Rahalla ja omaisuudella paha rikas osoittaa olevansa parempi kuin muut.

Hän on ainakin aika itsekäs. Nenä pystyssä kulkee. Hän ei käytä sitä (rahaa). Hän pitää sen jemmassa. H18

Paha rikas jättää **itsekkäästi käyttämättä omaisuuttaan**. Hän kerää itselleen yhä enemmän ja enemmän rahaa, eikä palkkaa tai työllistä sillä ihmisiä. Paha rikas jättää mieluummin rahan käyttämättä, kuin laittaisi sitä hyödyllisiin tai muita ihmisiä auttaviin hankkeisiin. Suurella rahamäärällä voi tehdä paljon hyvää, mutta paha rikas itsekäästi kieltäytyy muiden auttamisesta.

Hän pyrkii itsekkyyteen. Ei ota toisia huomioon, vaan pyrkii maksimoimaan sitä omaa omaisuuttaan. H4

Pahan rikkaan itsekäs oman **omaisuuden kasvattaminen** on **vaarallista** muiden **elämäntasolle**. Kunhan pahan rikkaan oma omaisuus kasvaa, ovat kaikki keinot on sallittuja. Vaikka pahan rikkaan oman omaisuuden kasvaminen johtaisi muiden omaisuuden pienemiseen, on se pahasta rikkaasta hyväksyttävää. Näin toimiessaan on paha rikas itsekkyudessaan vaarallinen muiden ihmisten elintasolle.

Minua ei periaatteessa ärsytä niin kauan, kuin heidän olemassaolo ei uhkaa minun oikeuksiani. H12

Välttämättä **muiden köyhtyminen** ei ole edellytys itsekkään pahan rikkaan omaisuuden kasvamiseen, vaan **välinpitämättömyydestä** rikastumisesta syntynyt sivuvaikutus. Muille aiheutettu harmi on vahinko, jolta olisi voitu välttyäkin, mutta jättäessään muut huomiotta ei itsekäs paha rikas välitä. Vahingot muille syntyvät välinpitämättömyydestä ja huomiottomuudesta. Paha rikas keskittyy vain itseensä ja omaisuuden hankkimiseen, miettimättä muille koituvia seurauksia.

Ihminen joka elää kuplassaan. Hän ryskää eteenpäin ja mä en usko että häneltä löytyy kauheasti empatiaa tai ymmärrystä erilaisissa elinolosuhteissa eläviä kohtaan. Mikä

nyt esimerkiksi näkyy hänen (Trumpin) sairaanhoitouudistusnäkökannassaan ja muusakin politiikassa. Ihminen joka ymmärtää toisten ihmisten erilaisia elämäntilanteita toimisi toisin. H12

Pahan rikkaan itsekeskeisyyden huipentuessa **haluaa** hän itselleen aivan **kaiken**. Samalla tämä tarkoittaa, ettei muille haluta jättää mitään. Jos itsekäs paha rikas saa mahdollisuuden, ottaa hän muilta kaiken itselleen. Paha rikas pyrkii jatkuvasti saamaan itselleen enemmän ja enemmän, jokaisessa tilanteessa, ja muista välittämättä. Kaikki toiminta, kaikki teot, kaikki tilanteet, on itsekkään pahan rikkaan hyödynnettävä saadakseen itselleen enemmän. Itsekeskeinen paha rikas ei tee mitään muiden vuoksi ja hän jatkuvasti eliminoi mahdollisuudet, että muille jäisi mitään.

Itsekeskeisyys. Mulle kaikki. H8

5.3 Rikas perijä

5.3.1 Limittäisyydet muihin antiryhmiin

Rikkaassa perijässä **yhdistyy** pahan rikkaan ja laiskan työntekijän ärsyttäviä **ominaisuuksia**. Siksi rikas perijä **ei** antiryhmänä ole **poissulkeva** vaan kulkee helposti toisen antiryhmän **rinnalla**. Ominaisuuden ärsyttävyys kohdistuu vain rikkaaseen perijään ilman, että ominaisuus ärsyttää muissa viiteryhmissä. Ominaisuuksien limittäisyys on oleellista rikkaalle perijälle, mutta ei välttämätöntä. Ominaisuudet muodostavat oman yhdistelmänsä, jonka johdosta muodostuu ärsytyksen kohteeksi juuri rikas perijä. Esimerkiksi suuri omaisuus ei välttämättä sinänsä ärsytä, paitsi kun se saadaan perimällä.

Proryhmät vaikuttavat oleellisesti jonkun ominaisuuden ärsyttävyyteen yhdessä viiteryhmässä, mutta ei niinkään toisessa. Työntekijöiden viiteryhmässä voi korostua köyhyyteen syntyneet, jolloin laiskat työntekijät eivät ärsytä, mutta rikkaissa perijöissä ärsyttää heidän työhaluttomuutensa. Rikkaiden viiteryhmässä suuri määrä rahaa on hyväksyttävää, kun se on ansaittu itse vaikka yritysjohtajana, mutta epäpätevän rikkaan perijän saadessa yritys itselleen sama raha ärsyttää. Perijöiden viiteryhmässä oman maansa maanviljelijät tai perheyrittysten jäsenet ovat ihannoituja, mutta pörssiyritysten toimitusjohtajia pidetään ahneina ja toimintatavoiltaan turmeltuneina. Tässä työssä ei kuitenkaan pohdita proryhmien ja antiryhmien välisiä suhteita eri viiteryhmissä tämän syvällisemmin.

Rikas perijä voi tuhлата kuten paha rikas. Jos tuhlaus on erityisen ärsyttävä ominaisuus, voivat molemmat antiryhmät tai vain toinen tuntua ärsyttävältä. Rikkaan perijän tuhlaus voi ärsyttää enemmän, koska tuhlausta ei ole ansaittu itse.

Rikkaaseen perijään samaistetaan paljon muiden antiryhmien ominaisuuksia. Jos jokin laiskan työntekijän tai pahan rikkaan ominaisuus ärsyttää, voi sama ominaisuus ärsyttää rikkaassa perijässäänkin. Rikkaissa perijöissä voi siis ärsyttää se, että heillä on paljon rahaa, he käyttävät väärin keinoja, ovat itsekkäitä ja saavat suuria palkkioita tekemättä töitä. Antiryhmään rikas perijä kuuluu paljon päällekkäisyyttä muiden antiryhmien kanssa, mistä syystä se esiintyy usein jonkun toisen kanssa.

Rikkaaseen perijään kuuluu omia ominaisuuksiaan, jotka luovat omanlaistaan ärsytystä. Tästä syystä se muodostaa oman antiryhmänsä, joka voi olla muista erikseen.

Omaisuuksien kasaaminen omin toimin on hyvin vaikeaa, mutta periminen on helppoa, minkä takia se voi olla ärsyttävää. Periminen on tapa saada omaisuutta, jossa itse mahdollisuus sekä omaisuuden suuruus on riippuvaista vanhemmista tai jopa paljon aikaisemmista sukulaisista.

Suku ei ole välttämättä hankkinut omaisuuttaan hyväksyttävillä tavoilla. Sodalla, petoksilla, ryöstämisellä, epäreiluilta sopimuksilla ja kaupoilla, on ollut aina merkittävä osuutensa suurten omaisuuksien hankkimisessa. Omaisuuden säilyttäminen perittävänä voi edellyttää aktiivista veronmaksun välttelyä, omien sukulaisten suosimista eli nepotismia sekä avioliittojen solmimista muiden perivien sukujen kanssa. Jos omaisuus on sukuun hankittu väärin keinoin, on periminen väärä tapa saada omaisuutta.

Koska kaikkea omaisuutta on rajallisesti, on rikkaan perijän omaisuus pois jostain muualta. Talouden lakeihin ja periaatteisiin kuuluu, että pääomaa on rajallinen määrä, kuten on resurssit kulutukseen ja investointeihin. Rajallisten resurssien siirtyminen yhdeltä henkilöltä toiselle perimällä tarkoittaa, etteivät resurssit siirry toisella tavalla, kuten tehokkaalla taloudellisella toiminnalla. Rikkaan perijän syntymästä seuraa, että joku toinen syntyy köyhyyteen.

5.3.2 Eläen perinnöllä tekemättä töitä

Rikkaassa perijässä ärsyttää hänen mahdollisuutensa **elää perinnöllä** tekemättä töitä. Rajallisessa maailmassa tekemätön työ tarkoittaa vähemmän hyvää ja rahan kasaantuminen muiden köyhyyttä. On siis ärsyttävää väärin, että synnynnäisesti joillain on mahdollisuus suureen omaisuuteen ja työn tekemättömyyteen.

Jotka saa perinnön ja ei tee työtä. Ja saa nuoruusvaiheessa ison perinnön. H21

Perimällä rikastuminen tarkoittaa rikastumista **vanhempien** tai jonkun **sukulaisen** tekemän työn **ansiosta**. Vanhempiensa siivellä elämistä ajatellaan paheellisena, koska silloin vanhempien saadessa ikää ja heikentyessään lapsi ei pystykään pitämään heistä huolta. Lapsen tulisi aikuistua ja alkaa menestymään elämässään niin, että hän pitää myöhemmin vanhemmistaan huolta.

Sellainen henkilö joka on perinyt, joka ei tee töitä. Elää sillä perinnöllä. H3

Rikkaiden **perijöiden suuri osuus rikkaista** kyseenalaistaa rikkauden hyväksyttävyyden. Jos periminen on pääasiallinen rikastumisen muoto, eivät muut hyväksyttävät keinot ole enää mahdollisia.

Verkostot ovat toinen perimisen vääryyteen rinnastettu keino, koska se kertoo **aseman** olevan **merkittävämpi** kuin asemassa tehty **työ**. Verkostoilla on mahdollista päästä edullisiin asemiin ja saada erityiskohtelua sukulaisuussuhteiden tai esimiesten mieltymysten ansiosta. Näin verkostoilla ohitetaan ahkerammat ja pätevämmät työntekijät palkinnoissa ja asemissa. Verkostojen kautta saatu asema ja varallisuus ei ole omaa ansiota sen kautta, että se olisi työllä perusteltu.

Joka ei ole itse mitenkään vaikuttanut siihen rahan saantiin. On tullut jonkun perinnön tai jonkun muun tapahtuman kautta. Omat ansiot ei ole mitenkään vaikuttanut eikä oma tekeminen. H16

Verkostojen ja sukulaisuussuhteiden kautta saadut asemat ovat **organisaation** kannalta **haitallisia** ja **heikentäviä**. Kun pätevyys ei ole hallitseva kriteeri, ei ole varmaa, kuinka hyvin verkostojen kautta työllistetyt pärjäävät tehtävissään. Epäpätevyydellä ei varsinaisesti ole rajaa, vaan aseman saatuaan henkilö jättää kokonaan työnsä tekemättä sen sijaan, että hän vain tekisi epäoptimaalisia tai huonoja päätöksiä.

Perimisen yleistymisen lisää rikkaiden perijöiden määrää ja on päinvastaista haluttuun kehityssuuntaan. Perimisen lisääntyminen on merkki siitä, että ahkeruus, kyvyt ja moraalit yhä harvemmin tekevät henkilöstä rikkaan ja niiden hyöty ja merkitys vähenee. Lopulta ollaan tilanteessa, jossa kaikki rikkaudet periytyvät eikä rikastuminen ole muille kuin rikkaille perijöille edes mahdollista.

*Nimenomaan olivat perineet niin vakavaraisen yrityksen vanhemmiltaan, että sisarus-
ten ei tarvinnut tehdä töitä. Toinen heistä on kuitenkin tehnyt töitä, mutta toinen ei ole
koskaan tehnyt mitään, töitä siis. H17*

Vaikka töitä voi tehdä perinnöstä huolimatta, on tähän motivaationa vain moraalinen ja moraalisesti väärä ratkaisu on jäädä pois työelämästä. Rajallisten resurssien maailmassa tekemätön työ vähentää kokonaista hyvää tai jonkun muun pitää tehdä se, jolloin kaikki kärsivät rikkaan perijän kärsimyksen välttelyn seurauksena.

Rikkaan perijän ei tarvitse **ansaita** rikastumistaan **teoillaan** tai **arvoillaan**. Rikas perijä tuhlaa enemmän kuin tienaa, mutta suvun omaisuus turvaa hänen elämänsä ja tulevaisuutensa. Rikas perijä elää parempaa elämää, kuin hänen kyvyillään pitäisi. Pahempaa on, että häntä paremmat ihmiset elävät huonompaa elämää, kuin rikas perijä. Yhteiskunnan tilanne vie motivaatiota perinnöttömiltä.

No, yleensä perimisen kautta ei oman työn kautta. Käytännössä muitten tekemisellä rikastunut. H8

Synnynnäiset etuoikeudet ovat muille ylittämätön ja rikkaan perijöiden ominaisuuksista vapaa ärsyttävyyden lähde. Rikkailla perijöillä on etuoikeuksia lähestulkoon kaikilla elämän osa-alueilla. Heidän ”parempi kasvatuksensa” on kuin aura, joka hehkuu kaikkialla missä he ovat ja mitä he tekevät. ”Huonomman kasvatuksen” kohtaavat aina kaikkialla huonompaa kohtelua ja negatiivisia ennakkoluuloja. Rikkaan perijän tehdessä pahaa käsitellään tekoa hairahtaneena poikkeuksena ja hän saa uuden mahdollisuuden korjata tapansa. Ilman synnynnäistä etuoikeutta olevat tehdessään huonoa vahvistavat säännön ja synnynnäiset alkuperäiset ennakko-oletukset.

Tämä lisääntyy koko ajan vaan tämä perimisen osuus. H12

Tasavallat ja demokriat eivät ole vapaita rikkaiden perijöiden aiheuttamalta **korruptiolta**. Demokratiassa vaikutusvaltaa ja ääniä vaaleissa saadaan rahallisilla resursseilla. Ei ole välttämätöntä, että yksittäisiä virkamiehiä, poliitikkoja tai äänestäjiä lahjottaisiin toimimaan arvojaan vastaan. Rahalla on mahdollista saada poliitikoiksi henkilöitä, jotka arvomaailmaltaan kannattavat rikkaiden perijöiden etuja. Poliitikot taas valitsevat virkamiehistöön vastaavasti rikkaiden perijöiden arvomaailman omaavat työntekijät. Äänestäjiin vaikuttaa varoja nielevä kampanjointi, jolloin rikkaat perijät toimivat portinvartijoina kuka ensinnäkin voi menestyä vaaleissa.

Ollaan palaamassa takaisin 1800-luvun yhteiskuntaan, jossa ihmiset eli luokkayhteiskunnassa. Ihmiset peri varallisuuden ja sä et pystynyt liikkumaan luokkien välillä. Tämä lyhyt demokratian kasvu, mikä oli 1900-luvun aikana, on nyt uhan alla, kun koko ajan nousee tämä perivien osuus (rikkaimmista). Sillä on seurannaisvaikutuksia monella eri tavalla. On huolestuttavaa se, että aina vähemmän mahdollisuuksia jää niille, joilla ei sitä perintöä ole, myös muillakin yhteiskunnan osa-alueilla. H12

Rikkaat perijät **tukevat ideologiaa ja ajattelutapaa**, jota rahoittamalla he saavat enemmän **valtaa** yhteiskunnassa muiden kustannuksella. Aate, joka pyrkii säilyttämään asiat samanlaisina kuin ennenkin tai oletus sukujen erilaisista synnynnäisistä kyvyistä, on rikkaiden perijöiden etujen mukaista. Periminen on suotavaa ja kannatettavaa, koska se säilyttää asioita samalla tavoin. Perinnön puute kertoo huonosta suvusta, koska huonot vanhemmat saavat huonoja lapsia. On turmiollista ottaa perintöä rikkailta perijöiltä pois ja antaa sitä suvulle, jotka käyttävät sitä huonosti ja menettävät sen.

Rikkaiden perijöiden kannattama **aate poissulkee** muiden **mahdollisuudet** vaurastua yhteiskunnassa. Alhainen perittävä omaisuus on merkki suvun huonoista kyvyistä, eikä köyhiä sukuja tule päästää korkeisiin asemiin, joissa he eivät kuitenkaan menestyisi. Rikkaiden perijöiden ulkopuoliset suvut eivät ole tarpeeksi älykkäitä, joten heidän lapsensa eivät kuitenkaan pysty omaksumaan tarpeeksi tietoa, että heitä kannattaisi kouluttaa. Rikkaat perijät haluavat edistää syrjivää politiikkaa, joka tekee perittävästä omaisuudestaan edellytyksen kouluttautumiselle ja korkeisiin asemiin pääsyle.

Merkittävä osa vauraista ihmisistä ovat saaneet omaisuuden perimällä tai verkostojen kautta se ei välttämättä ole omaa ansiota. H12

Rikkaalla perijällä on automaattinen **oikeus** hyvin palkattuihin **tehtäviin**, joihin on muiden vaikea päästä. Haastavia, vaativia ja hyvin palkattuja tehtäviä on yhteiskunnassa rajallisesti. Kilpailu tehtävistä ja mahdollisuudesta osoittaa kykynsä on kovaa. Kuitenkin rikas perijä on automaattinen voittaja. Hänen sukutaustansa on itsessään osoitus kyvyistä, vaikka hänellä ei niitä olisi. Hänen vanhempiansa järjestämä kallis koulutus vaikeasti päästävissä laitoksissa on osoitus rikkaan perijän koulutuksesta, vaikka hän ei olisi opiskellut ahkerasti. Pahimmillaan erikoistehtävät ja johtaja-asetat varataan yksinomaan rikkaille perijöille ja muille on pääsy niihin tehty mahdottomaksi.

Martti Lutherkin kritisoi Paavin hovia resurssien tuhlaamisesta, leventelystä, turhista asemista ja karkeasta epäpätevyydestä esimerkiksi seuraavasti:

Rooman piispanistuin lakkauttakoon virkoja ja vähentäköön joutoväen kuhinaa, että paavi voisi elättää hovinsa omalla omaisuudellaan ja älköön enää yrittäkö voittaa kaikkia kuninkaita hovin komeudessa ja kalleudessa, sillä tällainen meno ei ole koskaan ollut ainoastaan hyödyttömiä kristillisen uskon kannalta, vaan se on myös estänyt paavin hoviväkeä itseään opiskelemasta ja rukoilemasta, niin että he tuskin osaavat sanoa mitään uskonasioista. Sen he osoittivat kovin karkealla tavalla viimeisessä Roomassa pidetyssä kirkolliskokouksessa [lateraanikonsiili 1512-1517], jossa paavi monien muiden lapsellisten ja pinnallisten artiklojen ohella katsoi tarpeelliseksi julistaa, että ihmisen sielu on kuolematon ja että papin on kerran kuussa luettava rukouksensa, jos mieltä pitää virkansa. (Gottfried 1983, 97)

Saadakseen ja ylläpitääkseen valtaansa rikkaat perijät **edistävät nepotismia ja verkostojen merkitystä**. Sukulaiset ovat lojaaleja tietäessään, että he ovat saaneet asemansa sukunsa ansiosta eivätkä kyvyillään. Rikkaat perijät tietävät, että jos he eivät jatka nepotistisella linjalla, syrjäyttävät ympäristön pätevät henkilöt heidät. Pätevien vallankumous tarkoittaisi koko rikkaiden perijöiden verkoston puhdistusta, jota he siksi vastustavat.

Rikkaiden perijöiden verkostot sisältävät yksittäisiä ulkopuolisia henkilöitä. Näiltä henkilöiltä edellytetään kuitenkin lojaalisuutta rikkaille perijöille. He lupaavat antaa rikkaille perijöille etuja ja puolustaa heitä epäpätevyyden syytöksiltä. Ulkopuoliset laajentavat verkostoaan uusilla epäpätevillä henkilöillä, jos he jakavat lojaliteetin rikkaita perijöitä kohtaan. Näin rikkaiden perijöiden verkosto laajenee lojaalisuuden verkostoksi, joka on pätevyydestä vajaa.

Rikkaat perijät näkevät verkostojensa **ulkopuolelle** jääneet **epäpätevinä** vaikka se ei pitäisi-kään paikkaansa. Heidän verkostonsa koostuvat ”yhteiskunnan parhaasta aineksesta”, koska niissä ei ole huonoja sukulinjoja ja yksittäiset poiminnat ovat käyneet hyväksymisprosessin läpi. Ihmisillä on erilaisia kriteereitä siinä, milloin jotain henkilöä pidetään ”hyvänä tyyppinä”, eikä se välttämättä tarkoita tai ole yhtä hyvän työn tekemisen kanssa. Henkilö, joka on puhelias ja seurallinen työkavereidensa ja esimiehensä kanssa ei välttämättä käytä työaikaansa tehokkaasti työn tekemiseen. Tämä henkilö on verkostoitunut ja häntä pidetään hyvänä tyyppinä, jolloin hänellä on hyvät mahdollisuudet saada asemia ja palkkaa.

Jotka on saaneet omaisuutensa. Esimerkiksi perimällä, taikka jollain onnekailla sijoituksilla, joilla ei tavallaan itse ole ollut siihen sen omaisuuden hankkimiseen osuutta.
H4

5.3.3 Työn tekemättömyys suurena tuhlauksena

Rikkaan perijän **mahdollisuudet** elämässä ovat paljon **suuremmat** kuin tavallisten ihmisten. Opiskelu ja taidot ovat velvollisuus toteuttaa omaa rooliaan yhteiskunnassa, antaa oma panoksensa.

No ei varmaan kaikki perinnönsaajat ole sellaisia, mutta jos ehkä nuori ihminen saa perinnön. On ehkä jonkun verran opiskellut ja hänellä on riittävät taidot, muttei tarvitse töitä tehdä. Sitten tietysti on juuri tämä, että kun käytetään hulvattomasti rahaa eikä ajatella kanssaihmiä ja ympäristöä, tällaisia näin. Kun on rahaa niin ei ole väliä, sitä sutataan, sitä sutataan ihan surutta vaan. H21

Työn **tekemättömyys** ihmisen **tuhlauksena** ja **hukattuna** resurssina on rikkaan perijän tapauksessa pahempi kuin laiskan työntekijän, koska rikkaalla perijällä olisi enemmän **annettavaa**. Rikas perijä voisi tehdä vaativia, harvinaisia, merkittäviä ja vastuullisia tehtäviä, jotka nyt jäävät joko tekemättä tai joita tekevät huonommat ihmiset.

Jotka saa perinnön ja ei tee työtä. Ja saa nuoruusvaiheessa ison perinnön. H21

Rikkaalle perijälle **nuoruudessa** saatu iso **perintö** on **turmiollisempi** kuin vanhempana saatu. Nuoruuden perintö aiheuttaa todennäköisemmin työpanoksen ja omaisuuden tuhlaamista. Nuoruudessa saatu perintö ehtii olemaan elämän aikana hyödyllisempi kuin vanhempana saadessa ja mahdollistaa opintojen ja työnteon laiminlyömisin. Vanhemmalla iällä omat teot ja päätökset ovat vaikuttaneet paljon enemmän elämän lopputulokseen. Nuoren rikkaan perijän perintö antaa vaikutelman, ettei töitä tarvitse tehdä saadakseen rahaa.

Rikkailla perijöillä on paljon enemmän **synnynnäisiä vapauksia**. Heidän vapautensa tehdä mitä huvittaa liittyy valtaan ja mahdollisuuksiin, jotka ovat vain tietyillä tarpeeksi varakkailla henkilöillä. Tavallisten ihmisten tarve säännöstellä kulutustaan ja omaisuuden käyttöönsä on velvollisuus, josta rikkailla perijöillä on vapaus.

Rikkaiden perijöiden **ei** tarvitse **huolehtia** rahasta ja siksi heidän **elämänsä** on epäreilulla tavalla **helpompaa**. Säästeliäisyys, työntekeä ja vastuullisuus ovat hyviä ja välttämättömiä asioita

ihmisille, jotka haluavat elämässään vaurastua. Rikas perijä ei tarvitse näitä hyveitä rikastuakseen, vaan elää ilman paheista seuraavaa kurjuutta. Huolettomuus rahasta on mahdollisuutta elää ilman rahan puutteesta johtuvia negatiivisia tunnetiloja, kuten stressiä, huolta sekä konflikteja läheisten kanssa.

5.3.4 Ylpeys ja leventely

Ihminen, joka on perinyt omaisuutta ja katsoo sen olevan omaa ansiota ja sen perusteella arvostelee muiden mahdollisuuksia pärjätä yhteiskunnassa. Silloin syntyy vääränlaista käsitystä siitä, että millaisilla mahdollisuuksilla ja millaisilla lähtökohdilla voi menestyä. H12

Rikas perijä **yliarvioi** omien **valintojensa** ja **ahkeruutensa** merkitystä **menestykselleen**. Vaikka ulkoiset tekijät olisivatkin olleet ratkaisevia, muistaa hän vain omat tekonsa. Huonopionniset havaitsevat tuurin merkityksen, jolloin heitä ärsyttää rikkaan perijän itsekehu. Rikas perijä pitää itseään hyvänä työnhakijana, kun hän saa helposti paikan vanhempiensa suhteilla.

Perinnön saanti **tuntuu** merkittävältä ja suurelta **teolta**. Rikas perijä on ylpeä vanhemmista polvista ja kokee pystyvänsä tarvittaessa samaan, jolloin peritty omaisuus on kuin itse hankittu. Muut ihmiset eivät kuitenkaan välttämättä arvosta perimällä saatua omaisuutta, vaan paheksuvat rikasta perijää. Muilta ihmisiltä häivytetään rahan alkuperä tai valehdellaan heille väittäen, että omaisuus on työn, ahkeruuden ja kykyjen tulosta, vaikka se olisikin saatu perimällä, jolloin heiltä saa enemmän arvostusta.

Rikas perijä kokee suurta **ylpeyttä** saavutuksista, joita hän **ei** ole itse **tehnyt**, vaan hänen ”saavutuksensa” ovat tapahtuneet olemattomalla panostuksella. Ihmisen tehtyä paljon töitä saavutuksen eteen, tiedostaa hän saavutuksen edellyttämät taidot ja uhraukset, jolloin se ei tunnu ihmeelliseltä. Kun rikas perijä saavuttaa tietämättä mitä tapahtui, on ylpeys kohtuuton. Nerouden ja lahjakkuuden yksi muoto on saavuttaa asioita mahdollisimman pienellä panostuksella. Menestyttyään perinnöllä ja vähällä vaivalla, alkaa rikas perijä pitämään itseään lahjakkaana ja erityislaatuisena.

Rikas perijä **tuomitsee** muiden **elämäntilanteet** omista epäreiluista lähtökohdistaan. Rikas perijä ajattelee, miten hän päätyisi huonoon elämäntilanteeseen ja olettaa tämän pätevän muihin. Rikkaana perijänä hänen pitäisi olla todella laiska jättääkseen kouluttautumatta, joten kouluttamattomat ovat todella laiskoja. Rikkaalle perijälle muiden huonompi asema on näin oikeutettu,

koska kuvitellessaan itsensä heidän asemassaan hän näkee epäonnistujan. Kaikilla ei ole ollut samoja mahdollisuuksia, vaan heille erilaiset valinnat ovat järkeviä, mutta rikas perijä syyttää heitä typeristä päätöksistä ja mahdollisuuksien ohittamisesta. Kouluttamattomuus on välttämätöntä rahan tienäämiseksi, koska rahalle on suuri tarve, mutta rikas perijä näkee kouluttamattomuuden typeryytenä, joka johtaa vähävaraisuuteen. Päätökset ovat pakon sanelemia ja edellyttävät paljon ahkeruutta ja työtä, mutta rikas perijä kokee päätökset vapaaehtoisen laiskuuden ja työnvälttelyn motivoimiksi.

Vaikka Martti Luther näki kuninkaiden, aatelisten ja etenkin saksalaisten perinnöllisen rikkauuden hyväksyttävä, ei hän hyväksynyt näiden tahoja ylenpalttista rahankäyttöä:

Ensinnäkin olisi aivan välttämätöntä, että Saksan kansa päättäisi julistaa kaikkialla kieltoon tuon ylenmääräisen kalliin ja ylellisen pukeutumisen, joka köyhdyttää niin monet aateliset ja rikkaat. – Meidän ei olisi suinkaan tarpeellista tuhata niin hirvittävän suurta omaisuutta silkkiin, samettiin, kultakoristeisiin ja kaikkiin muihin ulkomaan tavaroihin. (Gottfried 1983, 105)

Rikas perijä **todistaa** synnynnäisen paremmuutensa **leventelemällä**. Leventelyllä luodaan epäreilu tilanne ja haaste sekä nostetaan rikas perijä korkeampaan asemaan jo synnynnäisiltä, peruuttamattomilta ominaisuuksiltaan. Ihminen ei ikinä tule samanarvoiseksi rikkaan perijän kanssa ilman perimäänsä omaisuutta. Ei riitä, että ihminen hankkii omaisuuden omilla teoillaan ja ansioillaan. Perijöistä omalla työllään tienannut on nousukas eivätkä rikkaan perijät arvosta häntä.

Juuri se, että niillä rahoilla sitten levennellään tuolla on kuin olisi suuriakin tekoja tehnyt, että on saanut tuommoiset rahat käyttöönsä, H16

Rikkaan perijän rahalla **leventely** on erityisen ärsyttävää toimintaa, jolla pyritään osoittamaan **korkeampaa** asemaa. Leventely on jokin sanallinen tai merkittävä teko, jolla henkilö osoittaa omaa vaurauttaan ja sitä kautta arvoaan. Leventely on haaste muille ihmisille, pystyvätkö he samaan. Jos he eivät pysty, he ovat huonompia, heillä on vähemmän kykyjä, vähemmän vapautta, vähemmän mahdollisuuksia.

Rikkaan perijän leventely onnistuu **aseman osoittamisessa** ja **pahan mielen** aiheuttamisessa. Häviäjissä syntyy pahaa mieltä tappiosta ja heitä muistutetaan heikommasta asemastaan, kyvystään ja mahdollisuuksistaan. Tilanne, jossa aiheutetaan pahaa oloa muille ilman, että he

puolustautuvat henkisesti tai vastaavat samalla mitalla, kertoo vallasta. Leventely on aggressiivinen teko, jonka tahallisuus ja epäempaattisuus ei jää uhreilta huomaamatta. Rikas perijä itse nauttii leventelystä ja on valmis saamaan hyvää oloa muiden kärsimyksellä. Kyvyttömyys puolustautua hyökkäyksen edessä kertoo heikkoudesta ja alhaisuudesta suhteessa hyökkääjään. Ihmiset haluavat kostaa paha olo aiheuttaneille rikkaille perijöille. Pahan olon aiheuttaminen koetaan vääräksi ja hyökkäykseksi, johon saa suhtautua takaisin negatiivisesti. Ihmiset eivät helpolla unohda, kun joku kohtelee heitä huonosti. Negatiivinen suhtautuminen rikkaisiin perijöihin on oikeutettu, koska he ovat leventelyllään aiheuttaneet negatiivisia tunnetiloja tarkoituksella.

Levennellessään rikas perijä **tuhlaa** rajallisia resursseja. Levennellessään rikas perijä käyttää varallisuutta asemansa korostamiseen hyödyllisempien asioiden sijaan. Omaisuuden näkyminen ei ole automaattista, kun sitä käytetään hyödyllisiin asioihin. Leventely on ehdotonta rajallisten resurssien maailmassa. Osoittaessaan, että hänellä on rahaa, rikas perijä samalla alleviivaa, että muilla ei ole. Levennellessään rikas perijä näyttää, että resurssien tuhlaus ei ole häneltä mistään pois.

6. Antiryhmien motivoima politiikka eduskuntavaalitutkimuskysymyksissä

Tässä luvussa vastaan tutkimuskysymykseeni ”Miten **antiryhmät** näkyvät **eduskuntavaalitutkimuskysymyksissä?**” Luvussa 6 on hyödynnetty edellisessä luvussa lueteltuja antiryhmien ominaisuuksia johtamalla niistä perustelut määrällisille vastauksille. Eduskuntavaalitutkimusten kysymykset on analysoitu antiryhmien ominaisuuksien ja niiden motivoivat politiikan valossa. Näin saadaan selville, miten *sinistrae*, *mediae* ja *dextrae* olisi teoreettisesti taipuvainen vastaamaan käytettyihin kysymyksiin. SMD-ulottuvuuden ja poliittisten mielipiteiden tarkastelun kautta saadaan tietoa tutkimustehtävään antiryhmien yhteydestä puoluevalintoihin ja sijoittumiseen VO-akselilla.

Tässä luvussa käyn läpi oleellimmat eduskuntavaalitutkimusten kysymykset, joissa SMD-ulottuvuuden antiryhmillä on merkittävä rooli. Näissä kysymyksissä (kysymykset kokonaisuudessaan liitteessä 9.2.1) oman aineistoni kokoomuslaiset ja vasemmistoliittolaiset poikkesivat toisistaan eniten. Frekvenssitaulukoissa näkyy haastattelemani vastaajat, joista punaiset ovat vasemmistoliittolaisia ja siniset kokoomuslaisia. Poikkeamiselle oli löydettävissä selkeästi antiryhmiin liittyvät syyt, niin että vasemmistoliittolaiset saattoivat vastata pahaan rikkaaseen vedoten vasemmistolaisella tavalla, kun taas kokoomuslaiset saattoivat vastata laiskojen työntekijöiden takia oikeistolaisella tavalla. Keskityn siis kysymyksiin, joissa symmetrisyyttä on eniten toisen ajaessa toista asiaa toisen samalla vastustaessa sitä.

Tutkimustyön aikana analysoin myös kysymykset, joissa vain yksi antiryhmistä vaikutti eroja aiheuttaen. Tässä kysymyksessä joku osapuoli saattoi vastata tietyllä lailla proryhmänsä takia, mutta toinen ryhmä korosti antiryhmäänsä. Joissakin kysymyksissä siis antiryhmä ohjasi epäsymmetrisesti politiikkaa, tuottaen vahvan eron VO-ulottuvuudella, mutta ilman symmetrisyyttä.

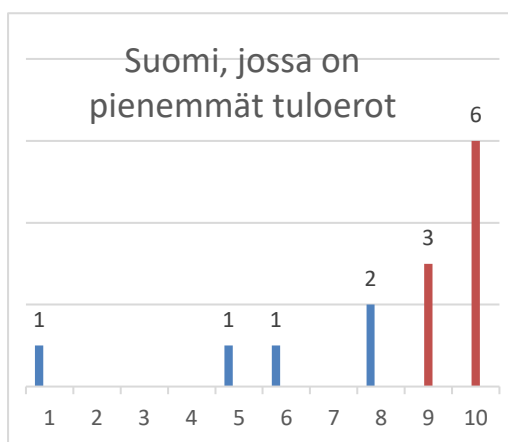
Pohdin myös kysymyksiä joissa antiryhmät saattavat ohjata vastaamaan hyvinkin epämääräisillä tavoilla, aiheuttaen sen, että VO-ulottuvuuden erot voivat näyttäytyä pienemmiltä kuin ne tosiasiaassa ovatkaan. Esimerkiksi haastateltavani saattoivat vastata tiettyyn kysymykseen samalla tavalla, perustellen samaa vastausta eri antiryhmillä. Tällöin kyseisen kysymyksen valiteetti antiryhmien suhteen oli heikko. Erityisesti antiryhmä rikas perijä aiheuttaa hyvinkin paljon ehdollista vastaamista moneen kysymykseen, mikä heikentää niiden analyttistä voimaa.

6.1 Tulonjako ja -jakamattomuus

SMD-ulottuvuuden antiryhmät vaikuttavat olennaisesti tulonjakoon sekä julkisen sektorin kokoon liittyvissä kysymyksissä. Sinistrae haluaa, että pahojen rikkaiden tuloja ja omaisuutta jaetaan. Mediae tahtoo, että lähinnä rikkaiden perijöiden omaisuuteen kosketaan. Dextrae taas haluaa, että laiskoille työntekijöille ei jaettaisi tuloja. SMD-ryhmät muodostavat näin usein toisistaan selkeästi poikkeavat vastaustavat useisiin kysymyksiin.

6.1.1 Suomi, jossa on pienemmät tuloerot

Dextraelle pienemmät tuloerot tarkoittavat, että laiskoilla työntekijöillä on hyvät tulot. Laiskojen työntekijöiden elämänä ei tällöin ole huonompaa kuin ahkerilla tai työtä tekevillä työntekijöillä. Pienien tuloerojen myötä laiskoilla työntekijöillä ei ole motivaatiota tehdä töitä. Tehokain ratkaisu laiskan työntekijän ongelmaan on pakottaa hänet tekemään töitä. Laiskalle työntekijälle ei anneta mitään ilmaiseksi ja hän joutuu omalla työllään kustantamaan elämänsä. Dextrae suhtautuu kielteisesti tuloeroja pienentäviin avustuksiin, koska ne mahdollistavat laiskan työntekijän työnteon välttelyn. Hyväksyttävä ratkaisu dextraelle tuloerojen ongelmaan on laiskojen työntekijöiden saaminen töihin, jolloin heidän tulonsa kasvavat.

Sinistraelle pienemmät tuloerot tarkoittavat, että pahat rikkaat eivät ole niin rikkaita. Pienemmillä tuloeroilla varmistetaan, että pahat rikkaat eivät pääse hyötymään uhreistaan. Vaikka pahoja rikkaita ei aina onnistuta rankaisemaan oikeudenmukaisesti, vähennetään pienillä tuloeroilla heidän tekemäänsä haittaa. Estämällä pahoja rikkaita vaurastumasta liikaa estetään heidän valtaansa ja haittaansa yhteiskunnassa.

Sinistraelle pahalta rikkaalta omaisuuden ja tulojen vähentäminen on itsessään pahan rikkaan ongelman ratkaisua. Rajallisten resurssien tuhlaaminen vähenee ja muille jää enemmän. Pahojen rikkaiden etuoikeuksien määrä pienenee ja muidenkin oikeuksia toteutetaan. Pahat rikkaat eivät saa palkattua ihmisiä tavoitteidensa edistämiseen, jolloin toteutettavat hankkeet edellyttävät yhteisiä päätöksiä. Pahan rikkaan harjoittama lahjonta ja korruptio vähenee ja virkamiehistö toimii sääntöjen ja periaatteiden pohjalta kohdellen kaikkia tasa-arvoisesti. Pienituloisempi paha rikas ei voi taloudellisella avulla kasvattaa omaa etuaan edistävää ideologiaa. Paha rikas ei saa portinvartijan asemaa, jossa hänen avustuksensa olisivat edellytys politiikassa toimimiselle. Pienempi omaisuus ei anna automaattista kyvykkyyden sädekehää, jolloin arvostus ja

auktoriteetti saadaan aihekohtaisella pätevyydellä. Pahojen rikkaiden kykyä manipuloida päätöksentekoa oman rikastumisensa välineeksi vähenee. Vähävarainen paha rikas ei saa mielisteleviä ilmaisia palveluksia, lahjoja tai etuoikeuksia. Paha rikas joutuu takaisin töihin, koska kertaluonteinen lyhyt työsuoritus ei vapauta häntä töistä pystyvästi. Tuloja pienentämällä vähenee turhien asemien aiheuttama rasitus yhteiskunnalle, kun pahan rikkaan niistä saama hyöty pienenee. Muiden ihmisten omaisuuden turvallisuus paranee, kun pahojen rikkaiden mahdollisuudet heidän omaisuutensa ottamiseen pienenee.

Mä en oikeastaan pidä tuloeroja lainkaan hyväksyttävänä. Olen joskus miettinyt, millainen olisi yhteiskunta jossa ei ole lainkaan tuloeroja. Esimerkiksi olisi asuntojen hintaerot verrattuna mitä nykyään on eri kaupunginosien välillä.

Mediae saattaa kannattaa pienempiä tuloeroja, jos suuret tuloerot ovat rikkaiden perijöiden erityinen oikeus. Tällöin pienemmät tuloerot tarkoittavat, että rikkaiden perijöiden asemaa heikennetään. Mediae ei halua oman menestymisensä tielle esteitä, joten se voi kannattaa suurempia, aikaansaamiseen perustuvia, tuloeroja. Mediaen vaihteleva kanta mahdollistaa liittoutumisen niin sinistraen kuin dextraenkin kanssa. Pienempien tuloerojen ollessa kyseessä antiryhmä rikas perijä voi haastateltavassa maltillistaa dextraeta, mutta radikalisoita sinistraeta.

6.1.2 Julkisen sektorin koko

Dextrae haluaa rajoittaa ja pienentää julkisen sektorin kokoa laiskojen työntekijöiden takia. Laiskat työntekijät saavat enemmän etuja ja palveluja tekemättä ahkerasti töitä julkisen sektorin ollessa suuri. Julkinen sektori ollessa tehoton työnteon valvonnassa työllistää se paljon laiskoja työntekijöitä, jotka eivät tee ahkerasti töitä palkkaansa vastaan.

Koska dextraekin haluaa antaa apua proryhmille, on sille tärkeää erotella oikeasti tarpeenalaiset laiskoista työntekijöistä. Annettaessa rahaa ilman työntekoa pitää selvittää avun tarve, suuruus ja ettei avunsaaja ole laiska työntekijä. Avun saaminen ei saa olla automaatio, vaan huolellisen ja tiukan harkinnan tulos. Avustettavien moraalia huomioitaessa on heidän oltava kiitollisia saamastaan avusta, eivätkä he saa ylpeillä avustuksilla elämisestä. Huono moraalit, epäkiitollisuus ja vaatimus avustusten kasvattamisesta ovat merkkejä laiskasta työntekijästä, jolloin heidät voidaan tunnistaa.

Jotta houkutus ryhtyä laiskaksi työntekijäksi olisi mahdollisimman pieni, tulee erilaiset avustukset olla mahdollisimman pieniä. Avustusten täytyy olla selkeästi pienempiä, kuin mitä työn-

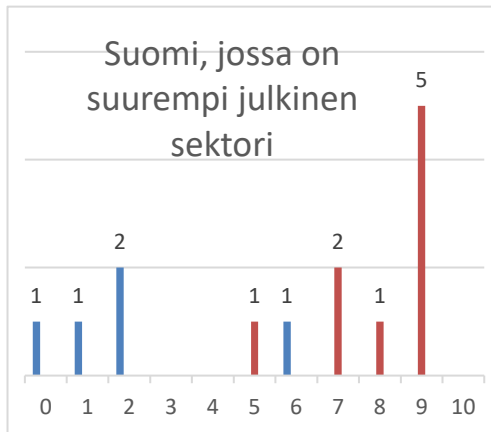
teolla olisi saatavissa. Suurilla avustuksilla houkutellessaan ihmisiä ryhtymään laiskoiksi työntekijöiksi, jos ilman töitä voi elää hyvää elämää. Avustuksilla elämisen ollessa epämiellyttävää on elämän parantamiseksi aina parempi vaihtoehto mennä töihin kuin elää avustuksilla. Laiskojen työntekijöiden valittaessa avustusten pienuutta ei heidän sanomistaan tule pitää uskottavana. Valitus tulee tulkita merkinä liian suurista ja liian helposti saatavista avustuksista, joita laiskat työntekijät pitävät itsestäänselvyyksinä. Laiskojen työntekijöiden pitäisi lisäavustusten vaatimisen sijasta käyttää aikansa ja energiansa työntekoon.

Laiskat työntekijät tulee selventää heidän ensisijaisesta velvollisuudestaan pitää huolta itsestään ja mennä töihin. Tämän esilletuonti on ensisijainen laiskojen työntekijöiden avustamisen tapa. Avustuksilla heikennetään ja passivoidaan laiskoja työntekijöitä tehden heille hallaa.

Suomi, jossa on suurempi julkinen sektori ei suoraan viittaa antiryhmään paha rikas, mutta antiryhmä vaikuttaa vastauksiin. Julkinen sektori mahdollistaa asioiden tekemisen pahoista rikkaista vapaasti. Yksityisellä sektorilla on suurempi riski, että pahat rikkaat ovat vallassa ja rikastuvat muiden kustannuksella. Julkisen sektorin suurimmat kulut ovat sosiaali- ja terveystalut sekä koulutus. Näiden tuottaminen yksityisesti mahdollistaisi pahoille rikkaille suuria ansaintamahdollisuuksia väärin keinoin. Monet julkisen sektorin toimet ovat pyrkimyksiä vähentämään pajojen rikkaiden vaikutusvaltaa yhteiskunnassa. Pahat rikkaat pyrkivät pienentämään julkista sektoria vapautuakseen valvonnasta ja käyttääkseen väärinä keinoja rikastumiseen. Suurempi julkinen sektori on sinistraelle keino pajojen rikkaiden ongelman ratkaisemiseen.

Pahan rikkaan omaisuudella ja tuloilla parannetaan muiden ihmisten elämää. Ihmisille annetaan parempaa ruokaa, asuntoja tai kulkuvälineitä. Varoja käytetään tärkeisiin ja tarpeellisiin asioihin pahan rikkaan haluamien turhuuksien ja tuhlaavuuden sijaan. Pahan rikkaan varoilla tuotetaan kaikille palveluja, etuja ja oikeuksia, jolloin ihmiset ovat tasa-arvoisempia. Muutkin ihmiset saavat hyötyä elämäänsä, mikä aikaisemmin oli vain pahan rikkaan saavutettavissa. Kaikki saavat mahdollisuuden koulutukseen, terveydenhuoltoon tai oikeuspalveluihin varallisuudesta riippumattomasti sen sijaan, että ne olisivat vain pajojen rikkaiden etuoikeuksia. Pahan rikkaan varoja käytetään yhteisillä päätöksillä tehtäviin hankkeisiin, jolloin palkatut ihmiset tekevät kaikkia hyödyntäviä asioita. Varoja käytetään palkkojen pitämiseen korkeana, jolloin tarve lahjuksien ottamiseen on pienempi ja saadaan vähennettyä korruptiota. Rahoilla tuetaan erilaisia ja vaihtoehtoisia ideologioita, jolloin ihmiset arvioivat reilummin eri vaihtoehdoista, mitä he kannattavat. Varoilla autetaan ihmisiä, jotka eivät voi tehdä töitä sen sijaan, että työkykyinen

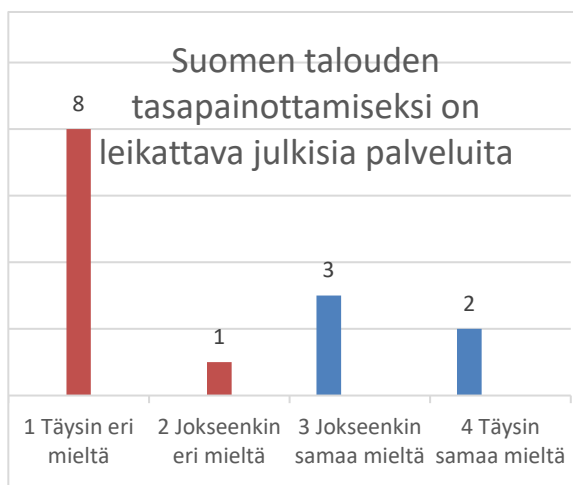
paha rikas jäisi työelämän ulkopuolelle. Pahan rikkaan omaisuudella autetaan niitä, jotka menettävät omaisuutensa huonon onnen tai pahan rikkaan toimien takia. Pahan rikkaan turhista asemista saaduilla varoilla perustetaan tarkoituksenmukaisia asemia, joihin liittyy työntekoa ja vastuuta.

Suurempi julkinen sektori on väline, jolla vähennetään ja kompensoidaan rikkaiden perijöiden synnynnäisesti parempaa asemaa. Laajalla, ilmaisella ja tasa-arvoisella koulutuksella vähennetään rikkaiden perijöiden parempia etuja antamalla mahdollisuuksia muillekin. Suomessa suuri julkinen sektori on väline mediaelle kamppailussa rikkaita perijöitä vastaan. Jos julkinen sektori nähtäisiin rikkaiden perijöiden vallan lähteenä ja olisi

mediaeen kanta toisenlainen.

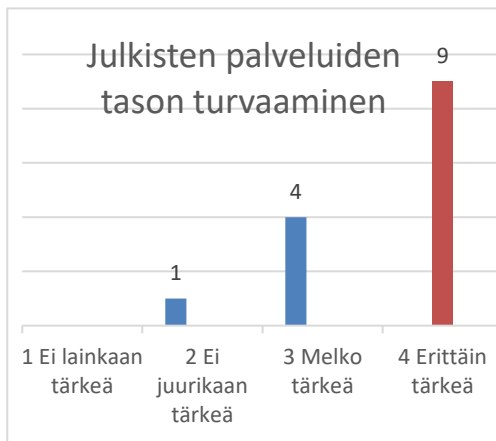
Dextrae haluaa leikata julkisia palveluita, vaikka Suomen taloutta ei tarvitsisikaan tasapainottaa. Kysymys on johdatteleva. Leikkausten lisäargumentti ohjaa vastaajia dextraen kannalle, vaikka laiskat työntekijät eivät ärsyttäisikään.

Sinistrae haluaa talouden tasapainottamiseksi nostaa pahojen rikkaiden verotusta. Julkisten palveluiden leikkaus on pahojen rikkaiden intressi. Julkisten palveluiden tuottaminen on sinistraelle keino tuottaa ihmisille asioita pahoista rikkaista riippumatta.

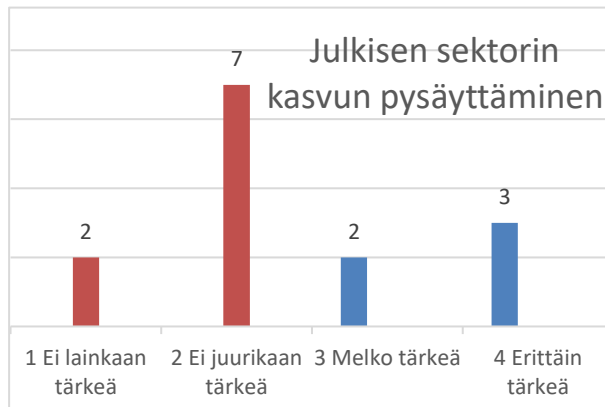
Mediae vastustaa julkisten palveluiden leikkauksia, koska leikkaukset heikentävät muiden asemaa suhteessa rikkaisiin perijöihin. Mediae

haluaa tasapainottamisen tehtävän vähentämällä rikkaiden perijöiden etuja tai verottamalla heitä.

Dextraelle laiskat työntekijät ovat uhka julkisten palveluiden tasolle. He käyttävät palveluita turhaan osallistumatta niiden rahoittamiseen. Tason turvaamisen kannalta on dextraesta tärkeää rajata laiskat työntekijät julkisten palveluiden ulkopuolelle.

Sinistrae haluaa turvata julkisten palveluiden tason. Julkisilla palveluilla tehdään ihmisille asioita, joita pahat rikkaat eivät halua heidän saavan. Julkisella palvelutuotannolla vähennetään pahojen rikkaiden mahdollisuuksia saada muiden kustannuksella itselleen rahaa.

Julkisen sektorin kasvu nähdään sinistraessa hyvänä kehityksenä, koska silloin ihmisille tuotetaan asioita ilman pahojen rikkaiden vaikutusta. Kasvun pysähtyminen on voitto pahoilta rikkaille.

Dextrae haluaa pysäyttää julkisen sektorin kasvun ja supistaa julkista sektoria laiskojen

työntekijöiden ongelman takia. Sosiaalikulussa kasvu johtuu laiskoista työntekijöistä, joiden määrä ja saamat avustukset kasvavat. Palkkauskuluissa ja byrokratiassa kasvu kertoo lisääntyneestä määrästä laiskoja työntekijöitä, jotka työssään eivät tee kunnolla töitä.

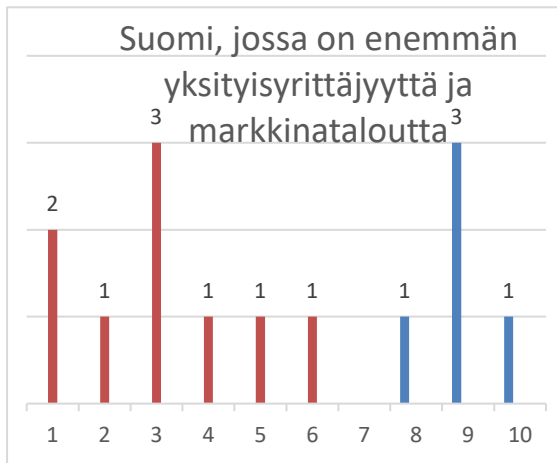
6.2 Talouden ja ihmisten sääntely

SMD-ryhmille antiryhmät aiheuttavat erilaisia mielipiteitä talouden toimintaan puuttumisessa ja ihmisten elämän sääntelyssä. Sinistrae haluaa, että pahojen rikkaiden valtaa rajoitetaan ja heidän toimintaansa puututaan lainsäädännön ja valvonnan keinoin. Mediae tahtoo, että hallintovalta puutuu nepotismiin ja karsii systemaattisia rikkaita perijöitä hyödyttäviä järjestelyitä. Dextrae tahtoo johtajille mahdollisuuden valvoa ja rangaista laiskoja työntekijöitä taatakseen näiden työnteon.

6.2.1 Suomi, jossa on enemmän yksityisyrittäjyyttä ja markkinataloutta

Sinistraelle yksityisyrittäjyyden ja markkinatalouden lisääntyminen tarkoittaa pahojen rikkaiden määrän kasvua ja enemmän rikastumista väärillä keinoilla. Yksityisyrittäjyyden lisäämiseen ei välttämättä liity pahoihin rikkaisiin, vaan siinä on vahva proryhmiin liittyvä sävy. Tästä

syystä kysymyksen validiteetti kärsii sinistraen suhteen. Yksityisyrittäjät nähdään pahojen rikkaiden uhreina, jotka ajetaan pois markkinoilta ja jotka menettävät toimeentulonsa epäreilussa kilpailussa. Markkinatalous sen sijaan osuu mahdollisesti paljonkin antiryhmään paha rikas. Markkinatalouden lisääminen tarkoittaa lisää mahdollisuuksia pahoille rikkaille rikastua väärillä keinoillaan. Yksityisyrittäjyyden helpottaminen voi tarkoittaa, että yrittäjille laillistetaan pahojen rikkaiden keinoja hyötyä uhreistaan eli asiakkaista. Yrittäjiä on eritasoisia yksinyrittäjistä suurten kansainvälisten yritysten omistajiin sekä perheyrietyksiin. Yrittäjyyden edellytysten parantaminen tarkoittaa, että pahojen rikkaiden mahdollisuuksia käyttää väärillä keinoilla rikastumiseen helpotetaan. Markkinavoimien hillitseminen on sinistraelle tärkeää, koska se käytännössä tarkoittaa pahojen rikkaiden toiminnan hillitsemistä. Jos pahojen rikkaiden toimintaa ei hillitä, ei heidän aiheuttamillaan haitoilla ole mitään rajaa. Ilman hillintää he eivät rajoita ahneuttaan, vaan pyrkivät saamaan kaiken omaisuuden ja kaikki tulot itselleen.

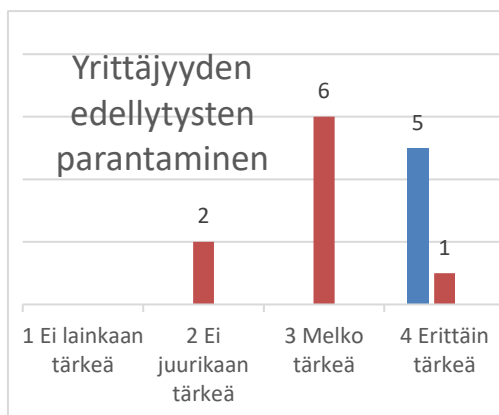
Mediae jakautuu yksityisyrittäjyyden ja markkinatalouden lisäämisen suhteen. Yksityisyrittäjyys ja markkinatalous haittaavat rikkaiden perijöiden perinnöllistä asemaa. Peritty omaisuus menettää merkitystään, kun pätevät ja ahkerat yrittäjät kilpailevat omilla yrityksillään rikkaita perijöitä vastaan. Hyvän yritysjohtajan kaapatessa markkinoita periytyneiltä perheyrietyksiltä, tulee markkinat mahdollistaneeksi rikkaiden perijöiden vastaisen toiminnan.

Suojeltaessa yrityksiä kilpailulta ja pelastaessa konkurseilta, saatetaan auttaa markkinoilla epäonnistuneita rikkaita perijöitä, jotka eivät ansaitse omaisuuttaan. Yrityksen periminen antaa edullisen aseman markkinataloudessa ja on yleinen keino rikkaille perijöille saada omaisuutensa. Enemmän markkinataloutta ja yksityisyrittäjyyttä voi tarkoittaa lisää etuja yrityksensä perineille suhteessa muihin. Markkinoiden rajoittaminen vähentäessään rikkaiden perijöiden valtaa ja etuja saakin osalta mediaesta kannatusta.

Laiska työntekijä ei välttämättä vaikuta mielipiteeseen yrittäjyydestä. Yrittäjyyttä voidaan kannattaa paljon proryhmienkin perusteella eikä yrittäjyys sinänsä liity laiskoisiin työntekijöihin, paitsi ehkä arvojen vastakohtana.

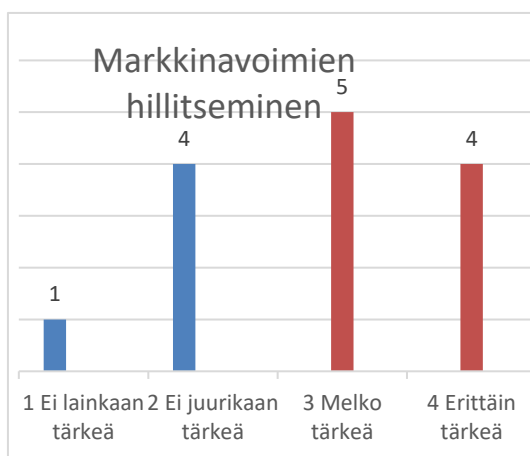
Dextraella on taipumus haluta lisää yksityisyrittäjyyttä ja parantaa yrittäjyyden edellytyksiä. Dextraen mielestä laiskat työntekijät ovat vakava ongelma yrittäjyyden edellytyksille. Yrittäjyyttä parannetaan antamalla välineitä käsitellä ja rangaista laiskoja työntekijöitä. Jos työntekijä osoittautuu laiskaksi työntekijäksi, on yrittäjällä oltava mahdollisuus irtisanoa hänet helposti. Dextrae haluaa yrittäjille mahdollisuuden maksaa laiskoille työntekijöille pienempää palkkaa, mikä paremmin vastaisi heidän työntekoaan. Lisäämällä työntekijöiden oikeuksia ja vaikeuttamalla työntekijöiden irtisanomista, huononnetaan edellytyksiä yrittäjyydelle.

Vapaa markkinatalous takaa dextraelle laiskojen työntekijöiden vastaisen toiminnan. Markkinavoimien toimiessa vapaasti on kilpailun takia pakko suhtautua laiskoihin työntekijöihin oikealla tavalla. Markkinatalous kohtelee työntekijöitä heidän tehokkuutensa perusteella, jolloin

laiskat työntekijät saavat pienempää palkkaa, huonomman elintason tai päätyvät työttömiksi. Markkinavoimien toimiessa vapaasti yritykset menestyvät tai kaatuvat sen mukaan, kuinka tehokkaita ne ovat. Laiskoja työntekijöitä täynnä oleva yritys ei ole tehokas, koska palkan eteen ei tehdä riittävästi töitä. Vapaassa markkinataloudessa laiskoja työntekijöitä täynnä olevat yritykset kaatuvat ja laiskat työntekijät joutuvat

työttömiksi. Yrityksen kaatuminen ja työttömyys on näin ansaittu ja kohdistuu oikein juuri laiskoihin työntekijöihin. Markkinavoimia rajoitettaessa organisaatiot ja yritykset, joissa on laiskoja työntekijöitä, pystyvät jatkamaan olemassaoloaan. Markkinavoimien hillintä antaa laiskoille työntekijöille ansaitsemattomasti paremman palkan, hyvän elintason ja työpaikan.

Yrittäjyyden ja markkinatalouden kannatuksen yhdistäminen on reliabiliteetin, mutta ei validiteetin, kannalta mielekästä. Yhdistetyllä kysymyksellä saadaan eroteltua vasemmisto ja oikeisto kokonaisuuksina toisistaan. Paha rikas vaikuttaa kysyttäessä markkinavoimien hillitsemistä tai markkinatalouden lisäämisestä, mutta yrittäjyyden lisäämisessä vaikuttaa enemmän proryhmä. Markkinataloutta joko kannatetaan tai vastustetaan, mutta yrittäjyyttä joko kannatetaan vahvasti tai vähemmän vahvasti. Analyysin kannalta on parempi, että

muuttujat erotettaisiin ja mitattaisiin erillisillä kysymyksillä.

6.2.2 Työehdot ja palkat pitäisi sopia paikallisesti ilman keskusjärjestöjä

Työehtojen ja palkkojen sopiminen keskitetysti mahdollistaa laiskojen työntekijöiden elämisen samoilla eduilla kuin ahkerienkin. Esimiehet ja johtajat haluaisivat rangaista laiskoja työntekijöitä huonommilla työehdoilla ja huonommalla palkalla. Näillä rangaistuksilla uhkaamalla voisivat työnjohtajat saada laiskat työntekijät tekemään töitä. Koska keinoja rankaisuun ei ole, jatkavat laiskat työntekijät laiskotteluun. Paikallinen sopiminen mahdollistaisi paremmin laiskojen työntekijöiden rankaisemisen ja kurjistamisen, mistä syystä dextrae ajaa paikallista sopimista.

Laiskan työntekijän työntekoa on valvottava aktiivisesti. Vaikka hänellä olisi jokin työpaikka tai työtehtävä, ei voida olla varmoja, tekeekö hän oikeasti töitä. Työttömän laiskan työntekijän työnhakua on valvottava, että varmistetaan hänen oikeasti hakevat töitä ja oikealla tavalla. Työtehtävässä epäillään perustellusti, että laiska työntekijä lopettaa työntekoa valvonnasta lipsuttaessa. Valvonnan tulee pystyä erottamaan todellinen työntekoa näennäistyönteosta, mitä laiska työntekijä saattaa harjoittaa. Laiskan työntekijän aikaansaannokset tulee tarkistaa vertaamalla normiasteikkoon, jotta työn tekemättömyys saadaan paljastettua. Laiskaan työntekijään ei saa luottaa, koska hän varmasti hyödyntää ja väärinkäyttää luottamuksen laiskotteluun. Laiskottelusta kiinnijäänyttä laiskaa työntekijää on rangaistava, jotta hän parantaisi tapansa ja pelätessään rangaistusta tekisi töitä. Rangaistuksilla estetään, etteivät muut työntekijät ota laiskasta

työntekijästä mallia. Mahdollisuus viihtymiseen työn tai työttömyyden yhteydessä on estettävä, koska tylsyyttä käytetään välineenä saada laiska työntekijä työntekoon. Viihdykkeellinen laiska työntekijä viettää aikaansa mieluummin viihtyen kuin työssä haitaten työntekoa. Jos laiska työntekijä käyttää työttömänä aikaansa ja rahaansa viihtymiseen ei hän kärsi tarpeeksi mennäkseen töihin. Nukkuminen ja makaaminen ovat varmoja

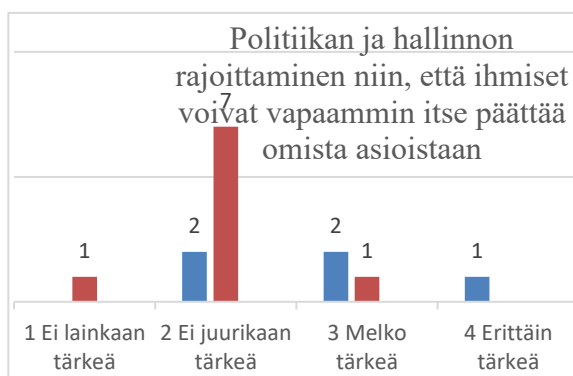
merkkejä laiskasta työntekijästä eikä makuumahdollisuuksia saa olla esimerkiksi julkisilla paikoilla. Laiskan työntekijän päihteidenkäyttö tai negatiivinen asenne ovat itseaiheutettuja ongelmia ja siksi perusteita jättää hänet ilman apua kunnes hän lopettaa itsensä vahingoittamisen.

Sinistrae haluaa vastustaa keskusjärjestöjen poisjättöä, koska kyseessä on pahojen rikkaiden ajama hanke. Sitovat työehtosopimukset ja palkkataulukot pyrkivät rajoittamaan pahojen rikkaiden valtaa. Pahat rikkaat haluavat työntekijöille mahdollisimman pienet palkat ja huonot ehdot. Paikallinen sopiminen on pahojen rikkaiden keino saada itselleen enemmän valtaa määrittellä palkat ja ehdot heille edullisemmiksi.

Mediae on kannattanut työehtojen ja palkkojen sopimista keskusjärjestöissä. Rikkailla perijöillä on automaattisesti hyvät työpaikat hyvine palkkoineen ja työehtoineen perinnön ja verkostojen ansiosta. Muut huonommassa asemassa olevat joutuvat turvautumaan keskusjärjestöihin taatakseen itselleen vastaavia etuja ahkeruutensa palkaksi. Mediae on tässä suhteessa yleensä liittoutunut sinistraen kanssa. Kuitenkin tämä linkki on voinut heiketä sen jälkeen, kun edut ovat pitkään olleet hyvät.

6.2.3 Poliitiikan ja hallinnon rajoittaminen niin, että ihmiset voivat vapaammin itse päättää omista asioistaan

Vaikka se ei suoraan olekaan tässä väitteessä mukana, liittyy siihen silti oleellisesti antiryhmä laiska työntekijä. Poliitiikalla ja hallinnolla kerätään varoja laiskojen työntekijöiden etujen rahoittamiseksi. Rajoittaminen tarkoittaa, että juuri laiskojen työntekijöiden etuja karsitaan. Poliitiikkaa rajoitettaessa ihmiset saavat itse päättää, käytetäänkö heidän varojaan laiskojen työntekijöiden elättämiseen vai ovatko he tästä rasitteesta vapaita. Laiskat työntekijät joutuvat vastuuseen omista asioistaan, kun poliitiikka ja hallinto ei holhoa heitä.

Sinistrae haluaa vapauttaa poliitiikkaa ja hallintoa päättämään pahan rikkaan asioista. Yhteisellä päätöksenteolla ja lupapohjaisella sääntelyllä rajoitetaan pahan rikkaan palkkauksella toteutettavia hankkeita. Tällöin paha rikas ei käytä talouden resursseja sellaisiin hankkeisiin, joita pidetään turhina tai muille haitallisina. Pelkkä

varallisuus ei saa olla oikeutus tehdä mitä tahansa hankkeita. Pahan rikkaan taipumusta lahjontaan rajoitetaan kieltämällä lahjukset, tutkimalla ilmeneviä tapauksia ja rankaisemalla niistä ankarasti. Tällöin pahat rikkaat jättävät lahjontayritykset väliin omaisuutensa menettämisen pelossa. Pahan rikkaan kykyä tukea itselleen etua ajavaa ideologiaa rajoitetaan säätelemällä ja valvomalla vaalirahoitusta. Vaurauden tuoman pätevyuden auktoriteetin haitallisuutta vähen-

netään esteellisyyssäännöksillä eivätkä pahat rikkaat pääse poliittisilla päätöksillä vaurastuttamaan itseään. Seuraamalla hallintojen budjetteja ja yhteisellä päätöksenteolla estetään ilmaisten palvelujen ja etujen tuottaminen pahoille rikkaille. Koulutuksella ja julkisrahoitteisella mediallylläpidetään yhteiskunnassa muitakin arvoja kuin pahan rikkaan arvostamia materialistisuutta ja pinnallisuutta. Sopimuksen- ja kaupantekoa säätelevillä laeilla vähennetään pahojen rikkaiden mahdollisuuksia rikastua uhriensa kustannuksella. Hyvällä lainsäädännöllä varmistetaan, että laissa ei ole pahojen rikkaiden palkkaamien juristien hyödyntämiä porsaanreikiä. Uhreja suojaava tasa-arvoinen lainsäädäntö saa pahat rikkaat edesvastuuseen moraalittomista teoistaan. Hinnottelumonopoleja vältetään sääöksillä ja tarvittaessa omaisuuden haltuunotoilla sekä julkisen sektorin omalla tuotannolla. Organisaatioissa vaaditaan kaikkia kohdeltavan samojen sääntöjen mukaan niin palkkioissa kuin rangaistuksissakin, myös pahoja rikkaita. Pahan rikkaan riskinottoa rajoitetaan säännöksillä, joilla varmistetaan hänen vastuunsa, että riskit realisoituessaan koskevat häntä. Säännöksillä rajoitetaan asemia, joihin liittyy palkkioita ilman selkeää tarkoitusta tai työntekovelvollisuutta. Pahan rikkaan vapautta vähentämällä vähennetään hänen muille aiheuttamaa haittaa, johtui se sitten tahallisuudesta tai välinpitämättömyydestä. Sinistrae ei halua rajoittaa politiikkaa ja hallintoa vapaamman itsepäätämisen vuoksi.

Politiikalla ja hallinnolla rajoitetaan oleellisesti rikkaiden perijöiden mielivaltaa ja asemaa. Mediaella on tässä suhteessa halu olla rajoittamatta politiikkaa ja hallintoa. Suomen politiikassa vapaasti omista asioista päättäminen voi tarkoittaa käytäntöjä, jossa varakkaat vanhemmat hankkivat etuja rikkaille perijöilleen.

7. SMD-ulottuvuus ja aikaisempi kirjallisuus

Edellisissä luvuissa on tarkasteltu haastateltavien VO-sijaintia, antiryhmien ominaisuuksia sekä eduskuntavaalitutkimuskysymyksiä antiryhmien valossa. Tästä on saatu aineistonäytteeseen perustuva pohja muun kirjallisuuden kanssa keskustelemiseen. Rajausta keskustelulle on tehty Westisen railoteoriaan ja eduskuntavaalitutkimuksiin perustuvan VO-sijaintien tarkasteluun.

Yksi tutkimuskysymyksistä oli ”kuinka **SMD-teoria** antiryhmistä vertautuu **Westisen railoteoriaan** suomalaisista ristiriitaulottuvuuksista?” Tätä tutkimuskysymystä pohditaan vertaamalla Westisen kahdeksi jaettua VO-ulottuvuutta ”Taloudellinen oikeus ja auktoriteetti” sekä ”Alueellinen ja sosioekonominen tasa-arvo” SMD-ulottuvuuteen ja miten nämä arvoasenneulottuvuudet onnistuvat tavoittamaan antiryhmät. Vähän huomiota annetaan myös pohdinnalle, mikä rooli SMD-ulottuvuuden antiryhmillä on myös Westisen havaitsemien railojen muodostumisessa.

Koska oppinäytteen tutkimustehtävään kuului pohtia antiryhmien yhteyttä sijoittumiseen VO-akselilla, on tarpeen pohtia **teoreettisesti puolueiden ja äänestäjäkunnan** sijoittumista **SMD-ulottuvuudella**. Erilaisia alaviiteryhmien versioita ja niiden vaikutusta puolueiden sijainneille pohditaan. Lopputuloksena on yleinen SMD-ulottuvuus, missä järjestyksessä puolueet teoreettisesti olisivat suhteessa toisiinsa. Tämä järjestys olisi mahdollista testata empiirisesti eduskuntavaalitutkimuksella, jossa kysyttäisiin antiryhmäkysymys.

7.1 Westinen

7.1.1 Taloudellinen oikeus ja auktoriteetti

Westisen ”Taloudellinen oikeisto ja auktoriteetti” -ulottuvuus määrittyy pitkälti antiryhmän paha rikas kautta. Sinistraen perspektiivistä nimitys on väärä, koska kyseessä on nimenomaan ”taloudellisen vasemmiston ja demokratian” -ulottuvuus. Vasemmisto suhtautuu vastustavasti yrittäjyyteen, koska yrittäjyyden varjolla voivat pahat rikkaat käyttää rikastumiseen väärä keinoja sekä hyväksikäyttää uhrejaan. Markkinavastaisuus tarkoittaa pahojen rikkaiden päätäntävallan ja moraalista vapaan rikastumisen vastustamista. Vasemmisto haluaa nostaa veroja, koska niin saadaan hyvitettyä pahojen rikkaiden aiheuttamia vahinkoja että vähennettyä heidän aiheuttamaansa haitallista valtaa. Vasemmiston kanta taloudellinen oikeisto ja auktoriteetti -ulottuvuudella ei muodostu lainkaan proryhmien, vaan ensisijaisesti antiryhmien kautta. Auktoriteettiosion moraalinen konservatismi voi liittyä sekin epäsuorasti antiryhmään paha rikas, koska konservatistiset arvot nähdään hyödyntävän nimenomaan pahoja rikkaita. Epäuskoisuus

auktoriteetteja kohtaan voi juontaa ajatuksesta, että pahat rikkaat hallitsevat järjestelmää omaksi edukseen muiden kustannuksella. Tämän ulottuvuuden vahvin korrelaatio äänestäjän VO-sijoituksen kanssa selittyykin sillä, että se mittaa huomaamattaan, kuinka sinistrae tai ei-sinistrae äänestäjä on. (vrt. Westinen 2015, 137–142.) Koska ulottuvuus mittaa nimenomaan SMD:n sinistraeta, tulisi ulottuvuus määritellä pikemminkin vasemmistolaisuuden kautta.

Westisen ”taloudellinen oikeisto ja auktoriteetti” -ulottuvuus, joka korreloi hänellä parhaiten VO-sijoittumisen kanssa, ei sisällä suoraan laiskaan työntekijään viittaavaa käsitettä. Laiskan työntekijän ajatustunteen huomiotta jättäminen on merkittävä puute. Myönteisyys yrittäjyyttä, markkinoita ja veronkevennyksiä kohtaan on ensisijaisesti proryhmistä nousevaa politiikkaa, mikä on ollut perinteinen tutkimuksen lähtökohta. Antiryhmä laiska työntekijä ei myöskään vaikuta arvokysymyksiin, jotka ovat tällä ulottuvuudella tärkeitä. (vrt. Westinen 2015, 137–142.)

Westisen päätös nimetä ulottuvuus oikeistolaisuuden kautta on ymmärrettävä aineistolähtöinen ratkaisu. Eduskuntavaalitutkimuksen kysymykset mittaavat oikeistolaista politiikkaa. Kysymykset ovat reliabiliteetiltaan hyviä. Ongelma on kysymysten validiteetissa. Kysymysten oletetaan mittaavan oikeistolaisen politiikan kannatusta ja vastustusta, vaikka reliabiliteetti syn-tyykin vasemmistolaisen politiikan kannatuksen ja vastustuksen vuoksi. Kysymykset ohjaavat vastaamaan oikeistolaisittain antaen näin oikeistosta ylipainottuvan kuvan. Koska antiryhmiä ei ole havaittu ja mitattu aineistossa, on Taloudellinen oikeisto ja auktoriteetti -ulottuvuuden teorettinen määritelmä puutteellinen.

Antiryhmästä paha rikas nouseva sinistrae selittää, miksi oikeistolaisuus muodostuu tietynlai-sena talous- ja moraalipolitiikan yhdistelmänä. Paha rikas nähdään taustavaikuttajana talou-dessa, mutta vaikutusvallallaan myös moraalien saralla. Auktoriteettien ja uskonnon vastustus kumpuaa näiden instituutioiden rappeutumisesta ja vajoamisesta pahojen rikkaiden käsiin, jol-loin niiden vastustus on sinistraelta loogista. VO-ulottuvuuden mieltäminen joko talous- tai moraalipolitiikkana on yksipuolista, koska sinistrae näkee pahojen rikkaiden toimivan kaikilla elämänalueilla ja monin eri tavoin.

Taloudellinen oikeisto ja auktoriteetti -ulottuvuus on mediaen kannalta potentiaalisesti sekava, mutta tämänhetkisessä katsannossa mediae sijoittuu siinä pääsääntöisesti vasemmalle. Mediaen talouspolitiikka tarkoittaa myönteisyyttä yrittäjyyteen, mutta kriittisyyttä markkinoihin ja nih-keyttä tiettyjä veronkevennyksiä kohtaan. Erityisesti auktoriteetissa mediae vastustaa moraa-

lista konservatismista eikä usko auktoriteetteihin. Vaikka tämä Westisen ulottuvuuksista korreloi vahvimmin äänestäjien VO-sijoittumisen kanssa, heikentää mediae sen merkittävyyttä. Mahdollisesti tämän ulottuvuuden nousu aineistosta johtuu mediaesta, koska mediae tuo mukaan moraalisen perspektiivin. (Westinen 2015, 137–142.) VO-ulottuvuus ei ole mediaelle vain talouspolitiikkaa, vaan myös moraalialia. Mediae on tällä ulottuvuudella heikko Kokoomuksen, Keskustan tai Kristillisdemokraattien parissa. Ulottuvuuden vasemmalla puoliskolla mediae voi toimia radikalisoivana tai ohjaavana Vasemmistoliiton ja Vihreiden tapauksessa, mutta voi nimenomaan laimentaa SDP:tä niin, että se ei koostu vasemmistosta. (vrt. Westinen 2015, 232.) VO-ulottuvuuden pilkkomisesta kahdeksi seuraa heikompi yleistettävyyys ja vastaavuus arkitulkinnan kanssa. Mediae voi nähdä yrittäjyyden ratkaisuna rikkaiden perijöiden ongelmaan, mikä luo poikkeamaa SDP:n keskuudessa.

Tässä Westisen ulottuvuudessa mediae sijoittuu jälleen vasemmalle, ehkä kaupunkilaisella tavalla. Vihreät ja Vasemmistoliitto vastustavat joitakin rikkaisiin perijöihin liittyviä poliittisia linjoja, mutta niitä ei oikein saada tässä eriteltyksi.

7.1.2 Alueellinen ja sosioekonominen tasa-arvo

Toisessa Westisen VO-ulottuvuudessa ”alueellinen ja sosioekonominen tasa-arvo” on pahan rikkaan vaikutus vahva, mutta sinistraen jakautumisen vuoksi on sijoittuminen ulottuvuudella epäselvää. Vasemmisto korostaa ulottuvuudella kaupunkilaisia pahoja rikkaita, mistä syystä alueellisella tasa-arvolla on suuri merkitys. Yleisesti pienemmät tuloerot ovat tässä yhdistävä, kaikki pahat rikkaat huomioon ottava poliittinen pyrkimys. Painotus kaupunkilaisiin pahoihin rikkaisiin johtaa mielenkiintoisesti kahden puolueen siirtymiseen eri puolille VO-ulottuvuutta. Vihreät siirtyvät oikeistoon ehkä siksi, että heille kaupunkilaiset pahat rikkaat eivät ole merkittävä antiryhmä. Keskustalaisille taas kaupunkilaiset pahat rikkaat ovat merkittävä antiryhmä, minkä myötä keskustalaiselle sinistraelle löytyy yhteinen tarttumapinta SDP:n ja Vasemmistoliiton sinistraen kanssa. (tässä osiossa voi hyödyntää suomalaisen politiikan kentän analyysiä) (vrt. Westinen 2015, 231.)

Sinistraen perspektiivistä on ollut ymmärrettävää, että Westinen on pilkkonut VO-ulottuvuuden kahdeksi, vaikka yleistettävyyys ja vastaavuus arkitulkinnan kanssa on pilkkomisen seurauksena heikentynyt. Sinistrae ei ole yhtenäinen, jos otetaan huomioon aluepoliittiset kysymykset. Taloudellinen oikeisto ja auktoriteetti -ulottuvuudella Keskusta kuului oikeistoon, Vihreät vasemmistoon ja SDP ei ollut ulottuvuudella lainkaan. Alueellinen ja sosioekonominen tasa-arvo -

ulottuvuudella taas Vihreät ovatkin oikealla, Keskusta vasemmalla ja SDP on ilmestynyt kuvi-oon vasemmalle. Vain Kokoomus ja Vasemmistoliitto ovat molemmilla ulottuvuuksilla vaki-tuisilla paikoillaan, mikä kertoo Vasemmistoliiton tapauksessa sinistraen vahvuudesta puolue-essa ja sinistraen täydellisestä puutteesta Kokoomuksessa. Perussuomalaiset eivät sijoitu sel-keästi kummallekaan Westisen VO-ulottuvuudelle, mikä voi tarkoittaa, että populistisuus ei tuota selkeää sinistraeta poliittisena ryhmänä.

Alueellinen ja sosioekonominen tasa-arvo -ulottuvuudella nähdään laiskan työntekijän vaiku-tusta oikeiston mielipiteenmuokkaajana. Pienemmät tuloerot eivät ole suotavia, koska silloin laiska työntekijä saa laiskuudestaan ja työn tekemättömyydestään huolimatta hyvän elintason. Suuret tuloerot mahdollistavat, että laiska työntekijä joutuu elämään kurjuudessa ja näin hänellä on motivaatio tehdä töitä. Alueiden väliset erot selitetään eroilla laiskojen työntekijöiden mää-rässä. Köyhemmillä alueilla on enemmän laiskoja työntekijöitä, mikä selittää heidän köyhyy-tensä, ja tulonsiirrot toiselle alueelle vain helpottavat laiskojen työntekijöiden elämää. (vrt. Westinen 2015, 142.)

Toinen kiinnostava VO-ulottuvuus on ”alueellinen ja sosioekonominen tasa-arvo” -ulottuvuus. Tässä vasemmisto kannattaa pienempiä eroja alueiden välillä, aluepolitiikkaa sekä pienempiä tuloeroja (Westinen 2015, 142). Tässä ulottuvuudessa näkyy vahvimmin hyvinvointivaltion ra-kennusprosessin aiheuttama jälki. Käsitksemme konsensushakuisesta vasemmistolaisuudesta ja punamultayhteistyöstä nojaa tähän ulottuvuuteen. Mediae on ollut tärkeä punamultayhteis-työn luomisessa. Puolueista oikeistoon kuuluvat Kokoomus ja osittain Vihreät, kun taas vasem-mistoon kuuluvat Keskusta, SDP ja Vasemmistoliitto. (Westinen 2015, 231.)

Tässä ulottuvuudessa mediae on taas vasemmalla, mutta aluepoliittisessa mielessä. Rikkaat pe-rijät nähdään kaupunkilaisina rikkaina perijöinä, joita vastustetaan aluepoliittisista syistä. Tässä tilanteessa vihreiden mediae jakautuu, koska kaupunkilaisina he eivät näe alueellisia synny-näisiä olosuhteita ongelmana, jos he itse ovat tässä suhteessa rikkaita perijöitä.

7.1.3 Vanhat vakiintuneet railot

Ammattiluokka (vanha)
Asuinalueen tyyppi
Äidinkieli

Sosiaalinen asema (amat- tiluokka ja koulutus) – hei- jastuu sosiokulttuurisissa ja EU-ulottuvuudessa
--

Sukupuoli
Uskonnollisuus

VANHAT, VA-
KIINTUNEET RAI-
LOT

ENITEN POTENTIAALIA
ILMESTYVÄNÄ RAI-
LONA

RAJALLINEN PO-
TENTIAALI ILMES-
TYVÄNÄ RAILONA

Dextrae vaikuttaa raiiloissa merkittävimmin ammattiluokassa, joka on vanha railo. Dextrae ei ole täysin merkityksetön asuinalueen tyypissä, jossa se on mukana sekä asutuskeskusten että haja-asutuksen keskuudessa, toisaalta tuottaen jakautuman sen sisällä. Äidinkieli vaikuttaa sen kautta, että ruotsinkielisyys voi saada suomenkieliset näyttämään laiskoilta työntekijöiltä, jolloin ruotsinkielisten parissa voi olla enemmän dextraeta. Sosiaalinen asema, jossa on mukana koulutus, on dextraen suhteen hajanainen. Esimerkiksi perussuomalaisten parissa on dextraeta, mutta tämä on vain välillä merkittävimässä roolissa, eikä seurauksena ole vahvaa talouspoliittista linjaa. Dextrae ei tässä railossa muodostu poliittisesti kunnolla, vaan synnyttää ilmiön jollekin toiselle kuin VO-ulottuvuudelle. Sukupuoli ja uskonnollisuus eivät tässä railonäkökulmassa muodosta dextraeta.

Ammattiluokka (vanha) on perinteinen VO-ulottuvuuden määrittelijä. Tässä railossa pahoilla rikkailla on suuri merkitys. Ihmisen ammatti siis vaikuttaa merkittävästi siihen, muodostuuko hänelle antiryhmäksi paha rikas. Jotkin ammatit eivät johda pitämään pahoja rikkaita merkittävänä, ehkä siksi, että näiden ammattien harjoittajia pidetään itsessään pahoina rikkaina. Sen sijaan jotkin ammatit ovat jatkuvasti pajojen rikkaiden uhreina, mikä saa heidät kannattamaan sinistraeta.

Asuinalueen tyyppi vaikuttaa merkittävästi siihen mitä pahoja rikkaita pidetään ärsyttävänä. Tällä on olosuhteena merkitystä, miten sosiaalinen ympäristö korostaa pajojen rikkaiden antiryhmää ja millaiseen poliittiseen toimintaan sen ohjaa heitä. Äidinkieli eli jakautuminen suomenkielisiin ja ruotsinkielisiin ei ole merkittävä railo sinistraelle nykypäivänä. Historiallisesti railo on ollut merkittävä, kun ruotsinkielisyyttä on vastustettu, koska ruotsinkielisiä on pidetty Suomessa pahoina rikkaina. Tämä on edelleen olemassa oleva ajattelun tapa, mutta ei Westisen tarkoittamalla tavalla ole osa tätä railoa.

Mediaella on vakiintunut asema vanhoissa raiiloissa. Ammattiluokat periytyvät suhteellisen hyvin, jolloin paremmat tulot antavat ammattiluokat nähdään rikkaina perijöinä, joita alhaisemmat

ammattiluokat vastustavat. Asuinalueen tyypissä haja-asutusalueiden mediae näkee kaupunkien asukkaat rikkaina perijöinä. Äidinkielen vaikutus näkyy siinä, että ruotsinkieliset määrittää rikkaiksi perijöiksi, joita suomenkielinen mediae mahdollisesti vastustaa. Ruotsinkielisten vahva järjestäytyminen on vastakeino suomenkielistä mediaeta vastaan, joka ei itse ole järjestäytynyt vahvasti.

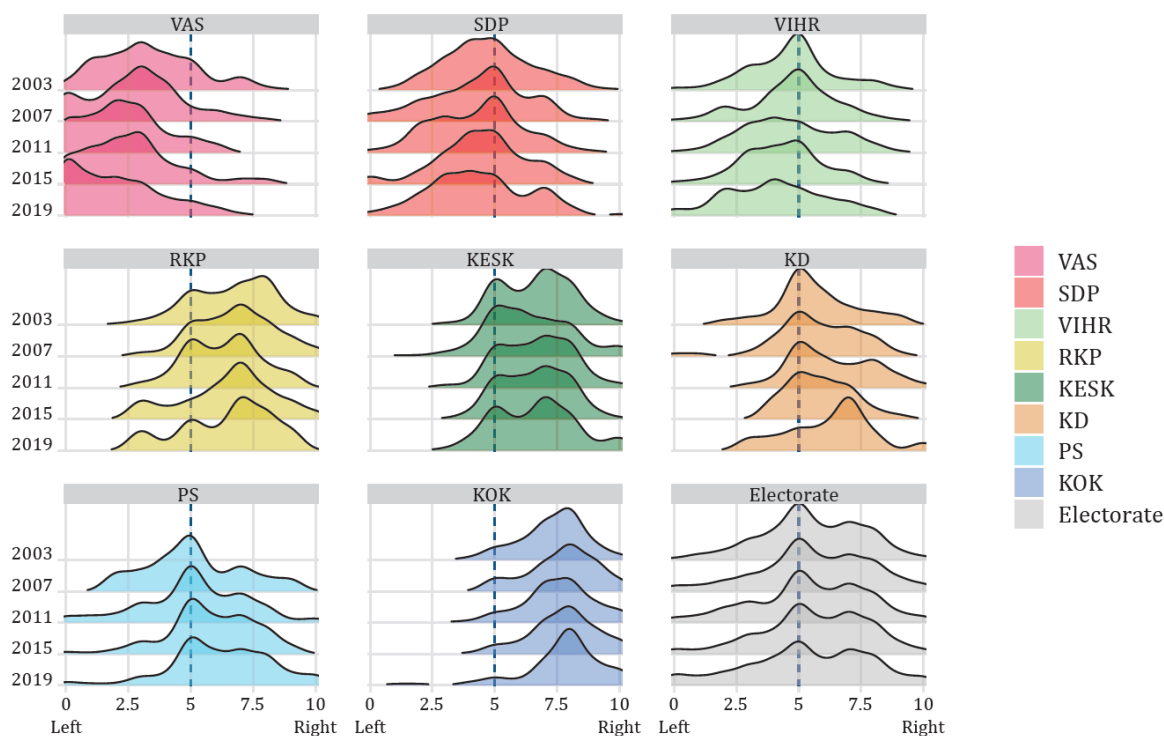
7.1.4 Potentiaaliset ja heikot railot

Mediae on merkittävänä määrittäjä, mitkä railoista ovat vakiintuneempia, potentiaalisia ja rajallisia. Sosiaalinen asema on taas pikemminkin mediaen sisäisten erojen luoma railo, joka ei siitä syystä ole yhtä vahva kuin vakiintuneet railot. Mediae jakautuu tässä suhteessa sisäisesti ja sillä on hyvin eri tavoitteita. Perusteet erilaiselle politiikalla ovat moninaiset, eivätkä mediaen tavoitteet ole samalla tavalla yhdistettävissä sinistraen tai dextraen kanssa. Siitä syystä mediaen sisäinen jakolinja ei riitä muodostamaan vahvaa railoa, koska mediaeta ei ole tarpeeksi siihen. Alemman sosiaalisen aseman omaavat näkevät ylemmät rikkaina perijöinä, mutta ylemmän sosiaalisen aseman omaavat näkevät ne, jotka ovat syntyneet tähän asemaan vielä uudestaan rikkaina perijöinä erotuksena niistä, jotka ovat nousseet tähän asemaan opiskeluillaan ja työllään. EU nähdään joko rikkaiden perijöiden suojelijana tai sitten mahdollisuutena vaikuttaa rikkaisiin perijöihin, mistä syystä mediaella on EU:sta erilainen visio ja siksi erilaisia perusteita erilaiselle politiikalleen.

Westisenkin mallissa jää huomioimatta mediaen olemassaoloa teorian tasolla, mikä on syy, siihen miksi aineisto johtaa VO-ulottuvuuden pilkkoutumiseen kahdeksi sen mediaen sisäisen jakolinjan mukaisesti. Teoriassa ajatellaan, että on olemassa kahta erilaista vasemmistoa ja kahta erilaista oikeistoa, vaikka kyse onkin kahdesta eri mediaen versiosta, joilla on toisistaan poikkeavia tavoitteita. Jos mediaeta ei huomioida omana ryhmänään, mutta silti osana VO-ulottuvuutta, päädytään joko hylkäämään koko VO-ulottuvuus tai sitten päädytään tällaisiin epäselviin loppupäätelmiin.

7.2 Suomalainen äänestäjäkunta

Äänestäjien sijoittuminen vasemmisto–oikeisto-ulottuvuudella (0–10) puolueittain
 Väljarnas placering på vänster–högerskalan (0–10) enligt parti
 Voters' position on the left–right scale (0–10) by party

7.2.1 Dextrae

VAS-VIHR-SDP-KD-PER- **KESK-RKP-LIIK-KOK**

Laiska työntekijä / Dextrae

Nämä puolueet löytävät osittain yhteistä säveltä talouspolitiikassa jaetun antiryhmän myötä. Tarkasteltaessa vain dextrae–eidextrae-ulottuvuutta huomataan, oikeistolaisuuden muodostuminen Suomen puoluekentässä.

Kokoomus on dextraen ydintä. Oletan laiskan työntekijän yleisimmäksi antiryhmäksi Kokoomuksen kannattajakunnassa. Keskustassa on välillä vallalla dextraefaktio, joka haluaa oikeistolaista talouspolitiikkaa ja hallitusyhteistyötä muun dextraen kanssa. SDP:ssä ja Vihreissä on pysyviä dextraen vähemmistöfaktioita. Nämä vähemmistöfaktiot eivät ole koskaan puolueessa vallassa, mutta ne on otettava huomioon kannatuksen säilyttämiseksi.

PS:lle ja KD:lle antiryhmä ei ole yleistettynä oleellinen, joten ne eivät ole vahvasti dextraeta. Laiska työntekijä nähdään alaviiteryhmän kautta, mikä rajoittaa yhteistyötä muun dextraen kanssa. Dextrae ei pääse näissä puolueissa pysyvästi valtaan määrittämään koko puolueen po-

litiikkaa. RKP kuulune dextraehen, koska he suosivat oikeistolaista talouspolitiikkaa, eli kielipolitiikan lisäksi laiskoja työntekijöitä vastustetaan. Liike Nyt on Kokoomuksesta irronnut pieni faktio, joka voidaan siksi olettaa dextraeksi.

Dextraen kannattajakunta on suhteellisen rajallinen potentiaaliselta kooltaan verrattuna sinistraehen. Antiryhmän laiska työntekijä muodostuminen edellyttää, että ihminen on asemaltaan ylempi tai kokevansa olevansa jotakin vertaistaan parempi. Hänen on lisäksi koettava kärsivänsä itseään huonompien ihmisten laiskuudesta. Tämä asema ei voi käsittää esimerkiksi yli puolta väestöstä. Äänestysaktiivisuuden lasku on johtanut aktiivisesti äänestävän dextraen suhteellisen kasvuun ja politiikan oikeistolaistumiseen.

VAS-SDP-VIHR- KD-PER- KESK-RKP-LIIK-KOK	yleinen laiska työntekijä
KESK-PER-VAS-SDP-KD- RKP-LIIK-VIHR-KOK	maalainen laiska työntekijä
VIHR-VAS-KD-KOK-LIIK- RKP-SDP-KESK-PER	etninen laiska työntekijä
VAS-VIHR-SDP-RKP-LIIK- KD-KOK-KESK-PER	”itsekriittinen” laiska työntekijä
VIHR-VAS-SDP-KD- PER-LIIK-RKP-KOK-KESK	kaupunkilainen laiska työntekijä

Etnistetty ja itsekriittinen laiska työntekijä alaviiteryhmistä nousevina auttavat selittämään, miksi keskustassa tai perussuomalaisissa on oikeiston kannattajia, jotka kannattavat näennäisesti omaa etua haittaavaa politiikkaa. Kohdistetuiksi tarkoitetut toimenpiteet voivat kuitenkin saada yhteistyössä Kokoomuksen kanssa hyvinkin yleisen piirteen. Koska RKP:ta, Kokoomusta ja Perussuomalaisia yhdistää erilaiset laiskat työntekijät, on helppo ymmärtää, miksi Orpon hallitus pystyy niin oikeistolaiseen politiikkaan.

Dextraelle ei ole oleellista alaviiteryhmät toisin kuin mediaelle. Dextraen on helppo löytää yhteinen politiikka riippumatta laiskan työntekijän eri lajeista. Laiskan työntekijän yleistäminen on automaatio, kun taas pahan rikkaan yleistäminen on agitaatiota vaativa prosessi. Keskinäisen liittoutumisen helppous tekee dextraesta kokoaan vaikutusvaltaisemman.

7.2.2 Sinistrae

Antiryhmä pahan rikkaan yleisyyden lasku selittää vasemmiston kannatuksen laskua. Vasemmistoliitolle, SDP:lle ja Vihreille on antiryhmä paha rikas merkittävä, mistä kertoo näiden puolueiden painottumisesta vasemmalle. Keskustassa on jonkin verran häntää pahojen rikkaiden suuntaan, mikä selittää keskustan keskivastaajien määrää. Kristillisdemokraateista osa on aina

vasemmalla. Perussuomalaisissa on vasemmistolaisten määrä on vähentynyt, eli antiryhmä pahan rikkaan merkitys on vähentynyt. Pahan rikkaan oleellisuus antiryhmänä monen puolueen kannattajille luo sinistraelle potentiaalin suureen kannatukseen.

VAS-VIHR-SDP-KESK-KD-PER-RKP-LIIK-KOK

Paha rikas/Sinistrae

Selkein sinistraeton puolue on kokoomus, jonka politiikkaan ei sovi pahojen rikkaiden vastustaminen. Vaikka Kokoomuksessa on yksittäisiä kannattajia, jotka ovat sinistraeta, eivät he pääse vaikuttamaan puolueen politiikkaan. RKP on kielen mukaan muodostuva puolue, jolla on kannatusta kaikissa yhteiskuntaluokissa, jolloin siinä on vähän sinistraetakin. Pahoja rikkaita antiryhmäänä pitävien määrä on selkeän pieni.

VAS-SDP-VIHR- KD-PER-KESK-LIIK-KOK-RKP

yleinen paha rikas

KESK-PER-VAS-SDP-KD-RKP-LIIK-VIHR-KOK

kaupunkilainen paha rikas

PER-KESK-SDP-VAS-KD-KOK-LIIK-VIHR-RKP

etninen paha rikas

VAS-VIHR-SDP-KD- PER-LIIK-KESK-KOK-RKP

”itsekreittinen” paha rikas

VAS-VIHR-SDP-LIIK-PER-KD-KOK-RKP-KESK

maalainen paha rikas

Yleinen paha rikas tarkoittaa yleistettyä näkemystä ja on puhtain ja alkuperäisin. Muut versiot ovat hieman poikkeavia ja hankaloittavat yleisen pahan rikkaan vastustamista. Yleisen pahan rikkaan puolueet nähdään selkeimpinä vasemmistopuolueina, mutta erityisiä alaviiteryhmästä ärsytyksensä johtavia puolueita ei lueta vasemmistoon, mutta ne saattavat silti mahdollisesti saada kannatusta.

Kaupunkilaisessa pahassa rikkaassa juuri kaupunkilaiset rikkaat nähdään pahoina, mutta maaseudun rikkaita halutaan suojella tai jättää politiikan ulkopuolelle. Tämä alaviiteryhmä on ollut erityisen voimakas SMP:ssä sekä nykyään perussuomalaisissa, mutta edelleenkin keskustassa pahojen rikkaiden vastustus nojaa tähän näkemykseen. Kaupunkilaisina pahoina rikkaina voidaan nähdä myös esimerkiksi EU, jolloin sen vastustus nivoutuu antiryhmiin tätä kautta.

Etninen paha rikas on samoin hyvin tärkeä ensin perussuomalaisille ja sitten keskustalaisille, mutta se on ollut perinteinen myös SDP:ssä ja vasemmistoliitossa. Etnisinä pahoina rikkaina voidaan nähdä esimerkiksi suomenruotsalaiset, juutalaiset tai EUsta hyötyä saavat muut rikkaat euroopan maat. Nykyään myös venäläiset voidaan nähdä etnisinä pahoina rikkaina, jotka ovat korruptoituneita oligarkkeja ja jotka haluavat valloittaa Ukrainan ja ehkä myös Suomen. Näin

Perussuomalaisten venäjävastaisuus selittyy erityisellä tavalla. Perinteisille vasemmistopuolueille etninen paha rikas on voitu suunnata imperialistisiin kapitalisteihin tai kansainvälisiin pankkiireihin, jolloin alaviiteryhmän sinistrae on saatu samaan kelkkaan yleisen sinistraen kanssa. Maahanmuuttokysymysten politisoituminen onkin aiheuttanut melkoisesti hallaa perinteiselle vasemmistolle, kun sen aikaisempi äänestäjäkunta ei ole enää tavoitettavissa.

Itsekriittisenä pahana rikkaana voivat nähdä monet perinteiset vasemmistopuolueet mutta myös kristillisdemokraatit. Yrittäjä tai varakas henkilö, joka näkee ongelmia rahan vallassa tai rajoittamattomuudessa voi äänestää näitä puolueita, vaikka se olisikin omaa taloudellista etuaan vastaan.

Perussuomalaiset ja keskusta voivat liittoutua vasemmiston kanssa ajamaan joitakin yksittäisiä hankkeita, mutta eivät suostu yleiseen yhteistyöhön. Liittoutuessaan oikeiston kanssa nämä puolueet kohtaavat ongelman, että niiden sinistrae-politiikkaa haluavat jäsenet eivät saa toteutettua politiikkaansa, vaikka alaviiteryhmän antiryhmä olisikin hyvin voimakas.

Kristillisdemokraateissa ja Perussuomalaisissa on sinistraeta, mutta yleistä pahaa rikkasta vastaan suunnattu politiikka ei määrää puolueita. Kristillisdemokraateilla on Jeesuksen oppien pohjalta materiaalia, jonka myötä he pitävät pahoja rikkaita ongelmana. Toisaalta kirkkohistoria ja etenkin luterilaisuus ei teologiassaan korosta tätä antiryhmää. Perussuomalaisissa paha rikas on populistinen versio, joka ei johda vahvaan ja selkeään pajojen rikkaiden vastaiseen politiikkaan. Alaviiteryhmät ovat oleellisia näiden puolueiden antiryhmissä, jolloin niiden liittoutuminen muun sinistraen kanssa vaikeutuu. Pahan rikkaan ominaisuuksien samankaltaisuudesta johtuen puolueet muodostavat sinistraelle vaihtoehdon.

Pahan rikkaan antiryhmä saa erilaisia muotoja ja aiheuttaa hajaannusta heikentäen sinistraeta. Sinistrae on monessa puolueessa vähemmistönä, mikä on sille haitallista, koska silloin sinistrae-vähemmistöt alkavat vastustamaan toisiaan. Alaviiteryhmät ovat merkittävä uhka sinistraen voimalle. Sinistrae kannattaa rakentaa käsityksensä antiryhmästään kaikenkattavaksi. Näin eri pajojen rikkaiden ominaisuuksien pohjalta muodostuneet sinistraet saadaan yhdeksi poliittiseksi liikkeeksi. Onnistuminen yleisen antiryhmän rakentamisessa ei ole itsestään selvää, vaan sinistrae voi hajota, heikentyä ja kadota poliittiselta sektorilta. Vaikka pahan rikkaan olemuksesta oltaisiin samaa mieltä, ei sinistrae silti ole yhteneväinen ongelmansa ratkaisussa. Kommunistit pyrkivät vallankumoukseen, sosiaalidemokraatit järjestelmän muokkaamiseen ja populistit vaativat henkilövaihdoksia.

Äänestysaktiivisuuden lasku on vaikuttanut sinistraeen heikentävästi. Monet nukkuvat, jotka ennen olisivat omanneet antiryhmän paha rikas, eivät sitä enää tee. Alaviiteryhmien merkitys on kasvanut ja hajaannuttanut sinistraeta. Perussuomalaisten nousu on heikentänyt sinistraeta, koska perussuomalaisten politiikka ei vastusta yleisesti pahoja rikkaita, vaan rajaa sitä alaviiteryhmittäin.

Sinistrae on altis katoamaan tai nousemaan aktiivisen poliittisen toiminnan myötä. Vasemmistopuolueet saavat kannatusta korostamalla pahan rikkaan merkitystä ja luomalla ristiriitoja puolueiden välille. Potentiaalisen sinistraen kiinnostus politiikkaan kasvaa, kun pahan rikkaan perusteella tehdään muista puolueista eroavaa politiikkaa. Antiryhmä paha rikas aiheuttaa vasta-reaktiota niissä, jotka eivät sitä jaa. SDP ja Vihreät eivät hyödy antiryhmän korostamisesta, koska niin menetetään toimihenkilöiden, yrittäjien tai korkeakoulutettujen ääniä.

Sinistraelle on tärkeää muodostaa hallitus puolueista, joita yhdistää vastustus pahoja rikkaita kohtaan. Hallituksessa olevalla sinistraella on ongelma, jos oppositiossa on osa sinistraesta. Hallitussinistraen politiikkaa pahoja rikkaita vastaan lamaantuu, koska mediae on erimielinen pajojen rikkaiden vastustamisesta. Opposition sinistrae vie tällöin kannatusta hallitukselta.

7.2.4 Mediae

VAS-VIHR-SDP-LIIK-KOK	KD-PER-KESK-RKP	yleinen rikas perijä
KESK-VAS-SDP-PER	KD-RKP-LIIK-VIHR-KOK	kaupunkilainen rikas perijä
PER-KESK-SDP	VAS-KD-KOK-LIIK-VIHR-RKP	etninen rikas perijä
VAS-VIHR-SDP-KD-RKP-KOK	LIIK-KESK-PER	”itsekreittinen” rikas perijä
VIHR-VAS-SDP-PER	LIIK-KD-RKP-KOK-KESK	maalainen rikas perijä

Rikkaasta perijästä löytyy eri versioita, mikä tekee mediaesta hajanaisen, vaikkakin vaikuttavan eri aiheissaan. Mediae on mielekästä jakaa erilaisiin VO-jakautumiin. Mediaeta on eri puolueissa, mutta ne muodostavat vaihtoehtoisia liittymiä, jotka eivät kykene liittoutumaan keskenään. Mediaesta seuraa vaihtoehtoisia jakoja puolueiden VO-jakautumisessa erilaisin perustein. Mediaeta jakaa muiden antiryhmien vaikutus poliittiseen sijoitukseen. Rikas perijä selittää, missä määrin se radikalisoi tai maltillistaa toisen antiryhmän pohjalta tehtyä politiikkaa.

Mediaelle alaviiteryhmät ovat merkittävämpiä hajaannuksen aiheuttajia kuin dextraelle tai sinistraelle. Dextraelle ja sinistraella alaviiteryhmät voivat päätyä tukemaan yleistä politiikkaa ja mahdollistavat liittoumien luonnin. Sen sijaan mediae kärsii alaviiteryhmistä erityisen paljon, koska alaviiteryhmien luomat jakolinjat eivät ole ylitettävissä.

Periaatteessa yleinen rikas perijä on halukas liittoutumaan muiden mediaen alaryhmien kanssa, mutta alaryhmät ovat toisiaan vastaan ja ovat haluttomia liittoutumaan yleisen rikkaan perijän kanssa. Yleinen rikas perijä tarkoittaa antiryhmää yleisesti kaikilta ominaisuuksiltaan ja on periaatteellisesti ja teoreettisesti selkein, mutta se ei tee siitä kaikista suosituinta tai yleisintä.

Alaviiteryhmänä kaupunkilainen rikas perijä luo eron rikkaiden perijöiden välille asuinpaikkakunnan mukaan ja onko kyseessä periferian vai keskustan rikas perijä. Omaisuuden periytyminen hyväksytään maaseudulla, mutta kaupunkilaiset nähdään erityisen pahoina rikkaina perijöinä. Ongelmana tulee muotoilla sellainen politiikka, jossa aiheutetaan ongelmia vain kaupunkilaisille rikkaille perijöille, mutta ei vaikuta negatiivisesti maalaisiin perijöihin.

Etninen rikas perijä tarkoittaa jakolinjaa, että esimerkiksi etnisyydeltään suomalaiset rikkaat perijät ovat hyväksyttäviä tai itse suomalaisuus periytyvänä etnisyytenä sisältäen oikeuksia tai omaisuutta on hyväksyttävä, mutta esimerkiksi juutalaisten tai suomenruotsalaisten periytyvä omaisuus, asema, kulttuuri tai koulutus on vastustamisen arvoista. Jälleen ongelmaksi muodostuu, miten onnistutaan estämään juuri vastustetulta etnisyydeltä hyvien asioiden periytyminen ilman, että haitataan suomalaisten hyödyllistä periytymistä.

Itsekriittiset taas viiteryhmänä ovat sellaisia, että he itse kokevat kuuluvansa siihen rikkaiden perijöiden joukkoon, jonka he kokevat ärsyttäväksi. Tämä ryhmä on määrällisesti pieni, mutta rikkaiden perijöiden asemasta johtuen yllättävän vaikutusvaltainen. Näin selittyy esimerkiksi fennomaanit, jotka olivat suomenruotsalaisia ja ruotsinkielisiä, jotka kuitenkin pyrkivät edistämään suomenkielisten asemaa omalla kustannuksellaan, tai länsimaalaiset kommunistit tai nykyaikaiset monikulttuurilliset suvaitsevaiset. Ongelmana tulee, että oma viiteryhmä ei tietenkään ole välttämättä omien etujensa vähentämisen kannalla, eikä se ehkä sisällä sellaisia poikkeuksia kuin muilla alaviiteryhmillä eikä ole ehkä niin yleinen, kuin yleisellä antiryhmällä.

GAL–TAN -ulottuvuus typistyykin alaviiteryhmillä muodostuvaksi konfliktien kentäksi, joka ei mediaen luoteesta johtuen voi tulla vahvemaksi tai pysyvämmäksi VO-ulottuvuuteen nähden, vaan joutuu aina lopulta olemaan sille alisteinen.

Mediaen asema on heikko sinistraen tai dextraen muodostaessa hallituskoalition, eli puhtaan vasemmisto- tai oikeistohallituksen. Näissä hallituksissa mediae vaihtaa kannattamaan oppositiota toimiakseen jarruna ja laskien hallituksen kannatusta. Koska mediae on jakautuneena eri

puolueisiin eikä muodosta omaa puoluepoliittista ryhmittymää, on mediae vahvimmillaan puolueiden joutuessa tekemään yhteistyötä. Puolueita yhdistävä mediae pääsee määrittelemään yhteistä politiikkaa, kun puolueiden sisäiset vähemmistöt toimivat sillanrakentajina.

Mediae on vaikutusvaltaisin SDP:ssä ja Keskustassa, joissa sillä on vahva läsnäolo. Mediaen vahva läsnäolo erottaa SDP:n ja Keskustan merkittävästi dextraen tai sinistraen hallitsemista puolueista, kuten Vasemmistoliitosta ja Kokoomuksesta. SDP:ssä ja keskustassa mediae toimii muiden ryhmittymien politiikan jarruttajana. SDP:ssä mediae valikoi, mitä sinistraen politiikkaa SDP oikeasti lähtee toteuttamaan. Keskustassa mediae toimii samalla tavalla jarruttaen ja vähentäen dextraen tavoitteita. Vaikka mediae on näissä puolueissa suurin ryhmä, estää mediaen hajanaisuus sitä saamasta täyttä määräysvaltaa puolueessa. Mediae on vahvimmillaan SDP:n ja Keskustan yhteishallituksissa. Yhteishallituksessa molempien puolueiden mediaet saavat yhteistyöllään vallan SDP:n sinistraelta ja keskustan dextraelta.

Mediaen kannalta hyvässä hallituksessa on konflikti dextraen ja sinistraen kesken. Mediae mahdollistaa puoluevaihtoehdot, jotka vaikuttavat äkkiseltään sosioekonomisella ulottuvuudella mahdottomilta. Kokoomuksen ja SDP:n tai Vasemmistoliiton ja Keskustan hallitukset tulevat mahdollisiksi, koska silloin toteutetaan puolueita yhdistävää, eli mediaen haluamaa politiikkaa. Kokoomuksen tai vasemmistoliiton normaalisti radikalisoiva mediae pääsee vaihtamaan roolia ja toteuttamaan jarruttavaa ja valikoivaa politiikkaa. Jännitteet ovat näissä hallituksissa suuret, koska puoluetta vallassa pitävät dextrae ja sinistrae pysy sivussa pitkään.

Mediae on pysyvässä oppositiossa Vasemmistoliitossa ja Kokoomuksessa, joissa mediae toimii kiihdyttäjänä jarruttajan sijaan. Vasemmistoliitossa mediae ei voi vastustaa sinistraen ajamaa politiikkaa, vaan kiihdyttää lisätuella mediaeta ja sinistraeta yhdistäviä hankkeita. Vastaavasti Kokoomuksessa mediae antaa läsnäolollaan lisätukea dextraen hankkeille. Vasemmistoliiton ja Kokoomuksen hallitukset eivät toimi mediaesta huolimatta, koska mediae on näissä puolueissa kiihdyttävä ja eroja luova.

Mediae ei tule hyvin tavoitetuksi eduskuntavaalitutkimusten kysymyssarjoilla. Tästä syystä VO-ulottuvuus näyttäytyy laimeampana, kuin mitä se todellisuudessa on. Vaikka mediae liittoutuu erilaisissa täsmällisissä kysymyksissä sinistraen tai dextraen kanssa, ei se ole merkki mediaen heikkoudesta. Mediaella voi olla tiettyssä aiheessa hyvinkin vahva ja selkeä linja, mikä täten antaa vahvan tuen sinistraelle tai dextraelle. Mediae ei siis ole aatteeton tai politiikasta tietämätön tai poliittisesti merkityksetön keskitie, vaan ratkaiseva joissakin yksittäisissä kysymyksissä.

Antiryhmä	VAS	VIHR	SDP	KESK	KD	PER	RKP	LIIK	KOK
Sinistrae	5	3	5	2	1,5	2,5		1	
Yleinen paha rikas	x	x	x						
Kaupunkilainen paha rikas	x		x	x		x			
Maalainen paha rikas	x	x	x		1	1		x	
Etninen paha rikas	x		x	x		x			
Itsekriittinen paha rikas	x	x	x		x				
Mediae	+4	+3	-5	-2	-1	+3	-1	+1	+2
Yleinen rikas perijä	x	x	x					x	x
Kaupunkilainen rikas perijä	x		x	x		x			
Maalainen rikas perijä	x	x	x			x			
Etninen rikas perijä			x	x		x			
Itsekriittinen rikas perijä	x	x	x		x		x		x
Dextrae		1	1	4	1,5	2,5	4	3	4
Yleinen laiska työntekijä				x			x	x	x
Maalainen laiska työntekijä		x					x	x	x
Kaupunkilainen laiska työntekijä				x	1	1	x	x	x
Etninen laiska työntekijä			x	x		x	x		
Itsekriittinen laiska työntekijä				x	x	x			x
Puolueen vasemmistoarvo	9	6	0	0	0,5	5,5	-1	2	0
Puolueen oikeistoarvo	0	2	-4	2	0,5	5,5	3	4	6

Taulukossa on yhteenveto arvioitu, millaisia SMD-arvoja puolueet voivat saada. Taulukossa on huomioitu mediaen kiihdyttävä + vaikutus tai sitten mediaen maltillistava - vaikutus. VO-sijainnit muodostuvat lopullisen yhteenlaskun tuloksena.

8. Yhteenveto

Pääsääntöisesti eduskuntavaalitutkimuksissa VO-ulottuvuus määritellään proryhmien kautta, eli ryhmien, joiden etua ja asiaa halutaan ajaa. Tämä on tuntunut minusta riittämättömältä tavalta ymmärtää VO-ulottuvuuteen liittyviä ilmiöitä. Kehitin havaitsemaani tarpeeseen käsityksen antiryhmistä, eli ryhmistä, joita vastaan politiikkaa halutaan suunnata.

Työn tutkimustehtävä oli tiivistettynä: onko **antiryhmillä yhteys** politiikassa toimivien henkilöiden **puoluevalintoihin** ja **sijoittumiseen vasemmisto–oikeisto-akselilla**? Näytteenomaisessa aineistossa frekvenssianalyysin perusteella yhteys vaikuttaisi olevan mahdollinen. Koska haastateltavat olivat VO-ulottuvuuden äärimmäisistä puolueista, ei sinänsä ole ihme, että näin oli. Vasemmistoliittolaiset haastateltavat olivat VO-ulottuvuudella vasemmalla sekä heillä painottui paha rikas ja rikas perijä antiryhminä. Kokoomuslaiset olivat asteikossa oikealla ja heillä painottui ärsyttävyydessä laiska työntekijä suhteessa muihin antiryhmiin.

Haastatteluissa antiryhmä saatiin selville seuraavanlaisella kysymysparilla. Ensimmäinen kysymys, joka stimuloi haastattelijaa ajattelemaan SMD-ulottuvuuden antiryhmiä on ”Kumpi ärsyttää enemmän, henkilö, jolla on paljon rahaa vai henkilö, joka saa rahaa tekemättä töitä”. Valinta itsessään ei ole oleellinen, koska samat mielikuvat voivat syntyä kummasta tahansa kysymyksen valinnasta. Haastateltuja neuvottiin vastaamaan ensimmäiseen kysymykseen mahdollisimman nopeasti, mitä hänellä tulee ensimmäisenä mieleen. Haastateltavaa pyydetään itse keksimään ja kuvailemaan antiryhmät, ettei haastateltavaan vaikuteta tarpeettomalla tavalla. Nopea vastaaminen kertoo siitä, että haastateltavalla on vahva antiryhmä. Hidas vastaaminen voi kertoa heikosta antiryhmästä tai siitä, ettei antiryhmää ole henkilön ajattelussa. Oleellista on analysoida vastauksia kysyttäessä toinen kysymys ”millainen henkilö sinulle tuli mieleen?”, jolloin saadaan kuvausta antiryhmästä.

Ensimmäinen tutkimuskysymys oli: ”millaiseksi **haastateltavat kuvailevat** antiryhmiään?” SMD-ulottuvuuden antiryhmäkysymykseen saadut kuvaukset voitiin jakaa kolmeen antiryhmään, jotka ovat: laiska työntekijä, paha rikas ja rikas perijä. Laiska työntekijä tuottaa oikeistolaista ajattelua, josta syntyvää poliittista ryhmittymää kutsun dextraeksi. Vastaavasti vasemmistolaista ajattelua tuottava paha rikas taas luo sinistraen ja rikas perijä mahdollistaa eri suunnista vaikutteita valikoivasti ottavan mediaen. Jakautumisesta sinistraehen, mediaehen ja dextraehen muodostuu **SMD-ulottuvuus**, joka on antamani tarkempi määritelmä antiryhmien kautta muodostuvalle VO-ulottuvuudelle. Tutkimuskysymystä ”miten **antiryhmät** näkyvät

eduskuntavaalitutkimuskysymyksissä?” pohdittiin erityisesti keskittymällä aineiston kysymyksiin, jotka olivat **symmetrisiä** antiryhmän vaikutuksen suhteen. Näissä kysymyksissä oli selkein ero haastateltavien välillä ja vastausten erot voitiin selittää poikkeavilla antiryhmillä

Laiska työntekijä ärsyttää **dextraeta**. Laiskoissa työntekijöissä ärsyttää heidän mahdollisuutensa elää muiden työllä ilman, että heidän itsensä tarvitsee tehdä töitä. He eivät halua muuttua parantaakseen itse elämäänsä tai mennäkseen töihin. Dextraelle on tärkeää kaikessa politiikassa ottaa huomioon laiskan työntekijän olemassaolon mahdollisuus ja pyrkii siihen, että laiskat työntekijät eivät saa liian hyvää elintasoa tai että he pääsevät hyötymään muiden kustannuksella. Esimerkiksi julkisen sektorin supistaminen voi tarkoittaa sosiaaliturvien laskemista, jolloin laiskan työntekijän elintason laskiessa, hänen on pakko tai kannattavaa mennä töihin sosiaaliuilla elämisen sijaan.

Dextrae on aina olemassa ja sen koko on suhteellisen vakio, koska se on riippuvainen yleimmästä sosiaalisesta asemasta tai paremmasta ammattiluokasta. Tästä syystä äänestysaktiivisuuden lasku on edesauttanut erityisesti dextraeta, koska sen äänestäjäkunnan suhteellinen suuruus äänestäneistä on kasvanut. Westisen raioloissa ammattiluokka oli todella vahva yhteiskuntaa jatkava tekijä, joka tuottaa VO-ulottuvuuksilla toisistaan poikkeavia mielipiteitä, jolloin dextraeta löytää todennäköisemmin tietyistä ammattiluokista ja tietyissä ammateissa olevat todennäköisemmin kokevat laiskat työntekijät ärsyttäväksi. Dextrae ei erityisesti kärsi alaviiteryhmistä, vaan erilaisilla kriteereillä määriteltyihin laiskoihin työntekijöihin toimii samankaltaiset poliittiset tavoitteet, esimerkiksi sosiaaliturvien leikkaaminen osuu niin laiskoihin työttömiin maahanmuuttajiin kuin kaikkiin laiskoihin työntekijöihin.

Pahat rikkaat on **sinistraen** oleellinen antiryhmä. Pahoissa rikkaissa ärsyttää heidän muille aiheuttamansa haitta ja ahneus heidän pyrkiessä keräämään itselleen rahaa sekä resursseja muista välittämättä. Pahojen rikkaiden toiminnan seurauksena muut köyhtyvät ja muiden elämä huononee. Sinistraelle on tärkeää pyrkiä politiikassa heikentämään pahojen rikkaiden aiheuttamaa haittaa ja vaikutusvaltaa sekä pahoilta rikkailta kerätyillä varoilla on mahdollista tuottaa hyvää muille ihmisille. Sinistraelle esimerkiksi hallinnon ja politiikan vallan kasvattaminen on tärkeää, koska se haluaa puuttua pahojen rikkaiden mielivaltaiseen toimintaan ja ottaa heiltä muuten tuhlettavia resursseja tärkeämpään käyttöön.

Sinistrae tavallaan luo VO-ulottuvuuden, sillä ilman sitä on olemassa vain dextrae ja mediae. Sinistrae on kannatuksessaan tai poliittisessä merkittävytydessään hyvin vaihteleva ja herkkä

katoamaan tai heikkenemään. Sinistrae vastaa Westisen ammattiluokkarailossa niitä ammatteja, joissa syntyy enemmän taipumusta ajatella pahojen rikkaiden olevan merkittävä ongelma ja että heidän resursseillaan voitaisiin tehdä parempiakin asioita. Vasemmiston kannatuksen lasku politiikassa voidaan nähdä antiryhmän paha rikas yleisyyden laskuna ja äänestysaktiivisuuden lasku on näkynyt nimenomaan potentiaalisen sinistraen äänestämättömyytenä. Sinistrae myös kärsii erityisesti jakautumisesta alaviiteryhmiin, jolloin esimerkiksi pahojen rikkaiden etnisyyteen tai alueelliseen sijaintiin keskittyminen haittaa sinistraen yhteisen politiikan muodostumista.

Ärsytys **rikkaaseen perijään** synnyttää poliittiselle kentälle **mediaen**. Rikkaassa perijässä yhdistyy pahan rikkaan ja laiskan työntekijän ärsyttäviä ominaisuuksia. Siksi rikas perijä ei antiryhmänä ole poissulkeva vaan kulkee helposti toisen antiryhmän rinnalla. Rikkaaseen perijään kuuluu omia ominaisuuksiaan, jotka luovat omanlaistaan ärsytystä. Tästä syystä se muodostaa oman antiryhmänsä, joka voi olla muista erikseen. Rikkaassa perijässä ärsyttää hänen mahdollisuutensa elää perinnöllä tekemättä töitä. Rikkaan perijän ei tarvitse ansaita rikastumistaan teoillaan tai arvoillaan. Rikas perijä yliarvioi omien valintojensa ja ahkeruutensa merkitystä menestykselleen. Rikas perijä todistaa synnynnäisen paremmuutensa leventelemällä. Levennellässään rikas perijä tuhlaa rajallisia resursseja. Rikkaalla perijällä on automaattinen oikeus hyvin palkattuihin tehtäviin, joihin on muiden vaikea päästä.

Huolimatta rikkaan perijän ärsyttävien ominaisuuksien samankaltaisuuksista on mediae oma ryhmänsä, jolla on omia vahvoja poliittisia tavoitteita. Tämän myötä mediae voi liittoutua, mutta myös vastustaa sinistraen tai dextraen tiettyä politiikkaa. Esimerkiksi vasemmistoliitossa mediae radikalisoi puoluetta antamalla lisäkannatusta niille tavoitteille, jotka sillä on yhteistä sinistraen kanssa. Sen sijaan esimerkiksi Keskustassa mediae pyrkii karsimaan ja vastustamaan sellaisia hankkeita, joita se ei halua saman puolueen dextraen toteuttavan. Westisen railoissa esimerkiksi sosiaalinen asema on erilaisten mediaen ryhmittymien muodostama railo, mutta mediaen luonteesta johtuen siitä ei voi tulla vahvaa railoa. Mediae on sisäisesti erityisen hajainen ja alaviiteryhmillä on todella hajottava vaikutus, mistä syystä mediae ei voi sinänsä muodostaa yksin omaa poliittista ryhmittymäänsä. Se on kuitenkin todella tärkeä kompromissien ja liittoutumien luomisessa, kun erilaisissa poliittisissa leireissä olevat mediaet pyrkivät muodostamaan rajat ylittäviä poliittisia voimia. Mediaen huomioon ottamattomuus eduskunta-vaalitutkimuksessa on aikaisemman tutkimuksen merkittävin puute ja on aiheuttanut VO-olutuvuuden merkittävyyden analyttistä aliarviointia.

Teoreettisten pohdintojen myötä **Suomen puolueet** voidaan jakaa **SMD-ulottuvuudella** seuraavasti: **VAS-VIHR-SDP-KESK-KD-PER-RKP-LIIK-KOK**. Puolueiden sijaintiin vaikuttaa niiden sisäisten sinistriae ja dextrae -faktioiden suuruus, mutta myös mediaen erilainen rooli erilaisissa puolueissa. Joissakin puolueissa mediae saattaa radikalisoita ja kiihdyttää muita antiryhmiä ja näin liittoutua ja vahvistaa sinistraeta tai dextraeta. Toisissa puolueissa mediae taas pyrkii pikemminkin hillitsemään ja jarruttamaan sellaista antiryhmiin pohjautuvaa politiikkaa, jota se ei halua ajettavan, ja pyrkii liittoutumaan puoluerajojen yli samanmielisten mutta eri puolueisiin jakautuneen mediaen kanssa.

Opinnäytteessä hyödynnettiin mixed method -tutkimustapaa kahdesta syystä. Ensimmäiseksi käyttämällä laadullista haastattelua ja määrällistä lomaketta saatiin tuotettua kokonaisvaltaista ymmärrystä antiryhmistä aineistojen vertailulla. Toiseksi opinnäytetyössä testattiin antiryhmäkysymystä näytemäisesti, minkä jälkeen toisessa seuraavassa tutkimuksessa sitä voidaan käyttää isommalla aineistolla.

Opinnäytteen tavoitteena oli luoda aineistoon pohjautuva tapa havaita antiryhmät ja sinänsä todistaa niiden olemassaolo. Huomio kiinnitettiin äärimmäisimpiin VO- ja SMD-ulottuvuuden puolueisiin, eli Vasemmistoliittoon ja Kokoomukseen. Näiden puolueiden jäseniä voidaan pitää varmasti antiryhmältään vahvoina ja puolueiden jäsenet ovat myös politiikassa aktiivisia. Haastateltavilta tulikin nopeita valintoja ja selkeitä kuvauksia antiryhmistä. Tutkimuksessa rajattiin pois aikaisemmin havaitut muut mahdolliset muuttajat tai vastaajatyypit, kuten poliittisesti passiiviset, joilla ei ole antiryhmää; filosofit, jotka ajattelevat antiryhmistä hyvinkin monimutkaisesti; paradoksit, jotka eivät politiikassaan toimi vahvan antiryhmänsä mukaisesti; ja laskelmoijat, jotka tarkoituksella vastaavat ottaen huomioon antiryhmän mahdolliset vaikutukset haastattelutilanteessa. Haastatteluaineistona oli näytteenomainen määrä 9 vasemmistoliittolaista ja 5 kokoomuslaista, joita haastateltiin lomakkeella ja lyhyellä etähaastattelulla. Lomake muodostettiin VO-ulottuvuuteen vahvasti liittyvistä eduskuntavaalitutkimuksissa käytettävistä kysymyksistä, mikä mahdollistaa verrannollisuuden oman aineistoni ja eduskuntavaalitutkimusten välillä. Etähaastattelussa keskityttiin nimenomaan antiryhmiin ja lyhyitä kuvauksia käytettiin pohdintamateriaalina sisällönanalyysin avulla antiryhmien ominaisuuksien selvittämiseen.

Ominaisuuksien suuri vaihtelu ja erilaisuus pienissä yksityiskohdissa aiheuttaa sen, että antiryhmän saavuttaminen perinteisellä lomakekysymyksellä on haastavaa. Antiryhmä pitää instrumentissa määritellä jonkin tietyn ominaisuuden kautta, jolloin vastauksien määrä karsiutuu.

Siksi paras validiteetti ja reliabiliteetti saavutetaan käyttämällä stimuloivaa antiryhmäkysymystä, eikä yhteen ominaisuuteen sidotulla samaa/eri mieltä -instrumentilla. Tämä on oleellisin havainto ja hyöty, jonka haastateltujen antiryhmien kuvauksista voi tehdä eduskuntavaalitutkimuksien kysymyksen kehittämisen suhteen.

Eduskuntavaalitutkimusten suhteen minua kiinnosti erityisesti kysymysten validiteetti SMD-ulottuvuuden suhteen ja miten SMD-ulottuvuuden antiryhmät vaikuttavat mahdollisesti vastauksistaan. Keskityin opinnäytetyön tekstissä niihin lomakekysymyksiin, joissa antiryhmät ohjaavat haastateltavia vastaamaan symmetrisesti sen sijaan, että vain tietty antiryhmä ohjaa vastaamaan tietyllä tavalla tai antiryhmät voivat aiheuttaa hyvinkin samankaltaista vastaamista mutta erilaisista argumenteista. Osittain eduskuntavaalitutkimuksissa on ongelmana, että vahvat antiryhmät ja niiden aiheuttamat erot politiikassa näyttäytyvät todellisuutta lievemmillä, koska antiryhmiä ei ole otettu kunnolla huomioon vastausten taustalla.

Tutkimuskysymyksellä ”kuinka **SMD-teoria** antiryhmistä vertautuu **Westisen railoteoriaan** suomalaisista ristiriitailottuvuuksista?” halusin pohtia aineistosta johdettuja havaintoja kirjallisuuden kanssa. Symmetrisistä kysymyksistä muodostin ryhmän, jonka nimesin tulonjako ja -jakamattomuus ryhmäksi ja joka on läheinen Westisen alueellinen ja sosioekonominen tasarvo -asenne/arvo-ulottuvuuden kanssa. Toinen symmetrinen ryhmä oli talouden ja ihmisten sääätely, joka oli lähellä Westisen taloudellinen oikeisto ja autoriteetia. Kuitenkin Westisen käyttämässä aineistossa on se ongelma, että arvo/asenne-ulottuvuuden reliabiliteetti syntyy ensisijaisesti sinistraen, eli vasemmiston kautta. Parempi nimi sille olisikin taloudellinen vasemmisto ja anarkia. Monet kysymykset ohjaavat haastateltavia dextraen kannalle, jolloin sen kannatus näyttäytyy suurempana kuin onkaan, vaikka validiteetin kannalta kyse ei ole lainkaan dextraen antiryhmästä laiska työntekijä.

Kaiken kaikkiaan SMD-ulottuvuuden huomiotta jättäminen tekee sen, että VO-ulottuvuus näyttää heikompana kuin se onkaan. Laimeutta aiheuttavat niin mediae, kuin antiryhmältään heikkojen tai sen puuttuvien mukanaolo haastatteluaineistossa ilman, että niitä pystytään erittelemään. Myös monet kysymykset pyrkivät mittaamaan oikeistolaisuutta proryhmien kautta ilman, että laiskaa työntekijää pyritään mittaamaan, kun taas piilotettu peruste vastata vasemmistolaisesti monessa kysymyksessä on paha rikas, mihin ei kuitenkaan kysymyksissä mitenkään vihjata.

Tässä opinnäytetyössä tutkittiin VO-ulottuvuutta talouspolitiikkaan painottuneena sektoriulottuvuutena. Vaihtoehtona olisi ollut nähdä VO-ulottuvuus esimerkiksi yleisenä kaikki poliittiset aiheet kattavana superulottuvuutena. Lijphart–Paloheimo–Westinen-tutkimusperinteessä on politiikka jaettu erilaisiin sektoreihin, joista talouspolitiikka ja VO-ulottuvuus ovat vain yksi osa. VO-ulottuvuuden näkeminen juuri talouspolitiikan kannalta toimi sopivana rajauksena sille aineistolle ja omalle teorialleni ja analyysille, jota käytin.

GAL–TAN-ulottuvuus on ollut pitkään erityisen muodissa ollut analyttinen ilmiö ja sen on odotettu nousevan ohi VO-ulottuvuudesta. SMD-ulottuvuuden kannalta ohitus ei ole mahdollinen, vaan GAL–TAN-ulottuvuus näyttäytyy pikemminkin mediaen sisäisenä jakolinjana, jossa alaviiteryhmät ovat jakoja tekevänä osana. Mediaen luonteesta johtuen ei tämä ulottuvuus voi muodostua kaikista merkittävimäksi.

Mielenkiintoisesti antiryhmät on otettu aikaisemmin Nousiaisen, Lijphartin ja Paloheimon teorioissa paremmin huomioon kuin Westisen railoteoriassa. Tätä näkökulmaa en kuitenkaan lähtenyt avaamaan sen enempää, vaan rajasin teoreettisen analyysin ja vertailun vain Westisen teorian kanssa keskustelemiseen.

Jatkotutkimuksissa aineisto olisi hyvä olla isompi, jolloin antiryhmäkysymyksen vastausta voidaan verrata paremmin eduskuntavaalitutkimusten aineistoihin. **Merkittävintä olisi, että antiryhmäkysymys otettaisiin osaksi eduskuntavaalitutkimusten kysymyspatteria.** Antiryhmien ominaisuuksia hyödyntämällä voidaan analysoida poliittisia ilmiöitä, jolloin saadaan uusi näkökulma esimerkiksi levottomuuksien tai sosiaalisten muutosten läpiviennin poliittiseen arviointiin. Erilaisia teoreetikkoja ja kirjailijoita voidaan arvioida heidän SMD-sijoittumisensa perusteella, jolloin voidaan nähdä niiden talouspolitiikkaan vaikuttavat kannattimet.

Antiryhmiä on mahdollista hyödyntää politiikassa monella tavalla. Ne voidaan ottaa poliittisen toiminnan keskiöön, mikä on ainakin sinistraen kannatukselle ja olemassaololle tärkeää. Sen sijaan taas esimerkiksi dextraen ei välttämättä kannata kaikissa yhteyksissä puhua liikaa omasta antiryhmästään, koska se saattaa karkottaa tarpeettomasti potentiaalisia äänestäjiä. Mediae auttaa ymmärtämään kompromissien ja liittoumien ja näennäisesti epäselvien ideologioiden olemassaoloa ja mahdollisuuksia. Tuotettaessa poliittista ohjelmaa tai virkamiesten valmistellessa lakeja ja niiden toimeenpanoa, voidaan antiryhmät ottaa huomioon arvioitaessa toimenpiteen rationaalisia ja ideologisia vaikutteita.

VO-ulottuvuus oli pitkään paitsiossa länsimaalaisessa politiikassa Neuvostoliiton hajoamisen jälkeen. Kuitenkin Suomessa Sipilän hallituksen myötä on tapahtunut kehitystä, jossa Perussuomalaisten kannatuksen nousu ja pääsy hallitukseen on tuonut Kokoomuksen dextraelle hyödyllisen mediae-liittolaisen ja mahdollistanut todella merkittävän poliittisen trendin suunnanmuutoksen. Tämä on herättänyt aikaisemmin unessa olleessa potentiaalisessa sinistraessa hyvin perinteisiä työväenluokkaisia tunteita, jotka ovat lisänneet sinistraen voimistumista ja radikalisoitumista. Enää ei suomalainen politiikka ole aatteetonta ja sitä pidetä merkityksettömänä, vaan etenkin hitaan taloudellisen kasvun ja inflaation aikana tulee yhä oleellisemmaksi päättää, ei vain kenen etua halutaan ajaa, vaan keneltä ollaan etuja valmiita ottamaan pois.

9. Viitteet

9.1 Lähteet

Albrekt Larsen, Christian. 2006. *The Institutional Logic of Welfare Attitudes. How Welfare Regimes Influence Public Support*. Aldershot: Ashgate Publishing Limited.

Anderson, Nels. [1923] 1988. *Kulkumiehet: Hobojen elämää 20-luvun Amerikassa*. Kääntänyt Leevi Lehto. Helsinki: Valtion painatuskeskus.

Berndtson, Erkki. 2013. ”Eurooppalaisuus, maailmanpolitiikka ja yhteiskuntatieteiden murros. Katsaus suomalaiseen politiikan tutkimukseen vuonna 2013.” *Politiikka* 55:3, 180–191.

Borg, Sami ja Heikki Paloheimo. 2009. *Vaalit yleisödemokratiassa*. Tampere: Tampere University Press.

Borg, Sami. 2012. *Muutosvaalit 2011*. Oikeusministeriön julkaisu 2012:16 Selvityksiä ja ohjeita. Helsinki: Oikeusministeriö.

Borg, Sami, Elina Kestilä-Kekkonen ja Hanna Wass. 2020. *Politiikan ilmastonmuutos. Eduskuntavaalitutkimus 2019*. Oikeusministeriön selvityksiä, ohjeita ja julkaisuja 2020:5. Helsinki: Oikeusministeriö.

Creswell, John ja David Creswell. 2018. *Research Design. Qualitative, quantitative & mixed method approaches. 5th edition*. London: Sage Publications.

Fukuyama, Francis ja Mathilde Fastling. 2021. *After the End of History: Conversations with Francis Fukuyama*. Washington DC: Georgetown University Press.

Fukuyama, Francis. 1992. *Historian loppu ja viimeinen ihminen*. Suomentanut Heikki Eskelinen. Helsinki: WSOY.

Gauchet, Marcel. 1992. ”Right and Left.” Teoksessa *Realms of Memory. The Construction of the French Past. Volume 1: Conflicts and Divisions, toim.* Nova Pierre. Kääntänyt Lawrence D. Kritzman ja Arthur Goldhammer. New York: Columbia University Press, 241–298.

Gottfried, Fitzer. [1968] 1983. *Mitä Luther todella sanoi*. Suomentanut Taisto Nieminen. Helsinki: WSOY.

Grönfors, Martti. 1982. *Kvalitatiiviset kenttätutkimusmenetelmät*. Helsinki: WSOY.

Grönlund, Kimmo ja Hanna Wass. 2016. *Poliittisen osallistumisen eriytyminen. Eduskuntavaalitutkimus 2015*. Oikeusministeriön julkaisu 2016:28 Selvityksiä ja ohjeita. Helsinki: Oikeusministeriö.

Grönlund, Kimmo ja Jussi Westerinen. 2012. ”Puoluevalinta.” Teoksessa *Muutosvaalit 2011*, toim. Sami Borg. Oikeusministeriön julkaisu 2012:16 Selvityksiä ja ohjeita. Helsinki: Oikeusministeriö, 156–190.

Heikki Paloheimo ja Aino Tiihonen. 2020. ”Sosiaalidemokraattisten puolueiden kannatuspohjan muutos Länsi-Euroopassa.” Teoksessa *Politiikan ilmastonmuutos. Eduskuntavaalitutkimus 2019, toim.* Sami Borg, Elina Kestilä-Kekkonen ja Hanna Wass. Oikeusministeriön selvityksiä, ohjeita ja julkaisuja 2020:5. Helsinki: Oikeusministeriö, 288–306.

Isotalo, Veikko ja Theodora Järvi. 2020. ”Ehdokkaiden arvomaailmat.” Teoksessa *Ehdokkaat vaalikentillä: Eduskuntavaalit 2019*, toim. Elina-Kestilä Kekkonen ja Åsa von Schoultz. Oikeusministeriön julkaisuja. Selvityksiä ja ohjeita. 2020:16. Helsinki: Oikeusministeriö, 172–201.

Isotalo, Veikko, Theodora Järvi, Åsa von Schoultz ja Peter Söderlund. 2019. *Suomalainen äänestäjä 2003-2019*. Helsinki: Oikeusministeriö.

Isotalo, Veikko, Josefina Sipilinen ja Jussi Westinen. 2024. ”Sukupuolikiulu arvoissa ja puoluevalinnassa 2000-luvulla.” Teoksessa *Pääministerivaalit polarisaation aikakaudella. Eduskuntavaalitutkimus 2023*, toim. Elina Kestilä-Kekkonen, Lauri Rapeli ja Peter Söderlund. Oikeusministeriön julkaisuja, Selvityksiä ja ohjeita 2024:10. Helsinki: Oikeusministeriö, 245–274.

Isotalo, Veikko, Peter Söderlund ja Åsa von Schoultz. 2020. ”Polarisoituuko politiikka Suomessa? Puolueiden äänestäjäkuntien arvosiirtymät 2003–2019.” Teoksessa *Politiikan ilmastonmuutos. Eduskuntavaalitutkimus 2019*, toim. Sami Borg, Elina Kestilä-Kekkonen ja Hanna Wass. Oikeusministeriön selvityksiä, ohjeita ja julkaisuja 2020:5. Helsinki: Oikeusministeriö, 288–306.

Kallio, Johanna. 2010. *Hyvinvointipalvelujärjestelmän muutos ja suomalaisten mielipiteet 1996–2006*. Sosiaali- ja terveysturvan tutkimuksia 108. Helsinki: Kelan tutkimusosasto.

Kawecki, Daniel ja Arto Kekkonen. 2024. ”Affektiivinen polarisaatio ja puoluevalinta.” Teoksessa *Pääministerivaalit polarisaation aikakaudella. Eduskuntavaalitutkimus 2023*. Oikeusministeriön julkaisuja, Selvityksiä ja ohjeita 2024:10. Helsinki: Oikeusministeriö, 224–243.

Kestilä-Kekkonen, Elina; Rapeli, Lauri & Söderlund, Peter (toim. 2024) *Pääministerivaalit polarisaation aikakaudella. Eduskuntavaalitutkimus 2023*, toim. Elina Kestilä-Kekkonen, Lauri Rapeli ja Peter Söderlund. Sarjassa Oikeusministeriön julkaisuja, Selvityksiä ja ohjeita 2024:10. Helsinki: Oikeusministeriö.

Lewis, Oscar. 1966. *La Vida: A Puerto Rican Family in the Culture of Poverty*. New York: Random House.

Lijphart, Arend. 1984. *Democracies: Patterns of Majoritarian and Consensus Government in Twenty-One Countries*. London: Yale University Press.

Lijphart, Arend. 2012. *Patterns of Democracy: Government Forms & Performance in Thirty-six Countries, Second Edition*. New Haven: Yale University Press.

Lipset, Seymour Martin ja Stein Rokkan. 1967. "Cleavage Structures, Party Systems, and Voter Alignments." Teoksessa *Party Systems and Voter Alignments: Cross-National Perspectives*, toim. Seymour Martin Lipset ja Stein Rokkan. New York: The Free Press, 1–64.

Malthus, Thomas Robert. [1914] 1973. *An Essay on the Principle of Population*. London: J.M. Dent & Sons Ltd.

Mannerheim, Gustaf. 1954. *Suomen marsalkan muistelmat. Muistelmien I-II kansanpainos*. Helsinki: Otava.

Marx, Karl ja Friedrich Engels. 1958 osa I, 1959 osa II. *Valitut teokset kahdessa osassa*. Petroskoi: Karjalan ASNT:n valtion kustannusliike.

Mattila, Mikko. 2024. "Taloudellinen äänestäminen." Teoksessa *Pääministerivaalit polarisaation aikakaudella. Eduskuntavaalitutkimus 2023*, toim. Elina Kestilä-Kekkonen, Lauri Rapeli, ja Peter Söderlund. Oikeusministeriön julkaisuja, Selvityksiä ja ohjeita 2024:10. Helsinki: Oikeusministeriö, 275–289.

Mickelsson, Rauli. 2007. *Suomen puolueet: historia, muutos ja nykypäivä*. Tampere: Vastapaino

Morris, Lydia. 1994. *Dangerous Classes: The Underclass and Social Citizenship*. London: Routledge.

Nousiainen, Jaakko. 1998. *Suomen poliittinen järjestelmä*. Helsinki: WSOY.

- Paloheimo, Heikki ja Tapio Raunio. 2008. ”Puolueiden rooli ja tehtävät demokratiassa.” Teoksessa *Suomen puolueet ja puoluejärjestelmä*, toim. Heikki Paloheimo ja Tapio Raunio. Helsinki: WSOY, 11–25.
- Paloheimo, Heikki ja Jan Sundberg. 2005. ”Puoluevalinnan perusteet.” Teoksessa *Vaalit ja demokratia Suomessa*, toim. Heikki Paloheimo. Helsinki: WSOY, 169–201.
- Paloheimo, Heikki ja Matti Wiberg. 2004. *Politiikan perusteet*. Helsinki: WSOY.
- Paloheimo, Heikki. 1988. ”Eduskuntavaalien 1987 kannatussiirtymät. Viitekehys ja tulosten tulkintaa.” *Politiikka* 30:1, 65–77.
- Paloheimo, Heikki. 2008. ”Ideologiat ja ristiriitautuvuudet.” Teoksessa *Suomen puolueet ja puoluejärjestelmä*, toim. Heikki Paloheimo ja Tapio Raunio. Helsinki: WSOY, 27–59.
- Paloheimo, Heikki. 2024. ”Puoluevalinta eri äänestäjäryhmissä.” Teoksessa *Pääministerivaalit polarisaation aikakaudella. Eduskuntavaalitutkimus 2023*, toim. Elina Kestilä-Kekkonen, Lauri Rapeli ja Peter Söderlund. Oikeusministeriön julkaisuja, Selvityksiä ja ohjeita 2024:10. Helsinki: Oikeusministeriö, 124–162.
- Paloheimo, Heikki. 2005. *Vaalit ja demokratia Suomessa*. Helsinki: WSOY.
- Platon. 2001. *Valtio*. Suomentanut Marja Itkonen-Kaila. Teokset. Neljäs osa. 2. painos. Helsinki: Otava.
- Raamattu 1. *Toinen kirje Tessalonikalaisille*. 3. luku, 6–15 jae. XII yleisen Kirkolliskokouksen vuonna 1938 käytäntöön ottama suomennos.
- Raamattu 2. *Evankeliumi Matteuksen mukaan*. Luku 19, jae 16–26. Suomen evankelis-luterilaisen kirkon kirkolliskokouksen vuonna 1992 käyttöön ottama suomennos.
- Raamattu 3. *Evankeliumi Matteuksen mukaan*. Luku 6, jae 19–24. Suomen evankelis-luterilaisen kirkon kirkolliskokouksen vuonna 1992 käyttöön ottama suomennos.
- Raamattu 4. *Evankeliumi Luukkaan mukaan*. Luku 6, jae 24–26. Suomen evankelis-luterilaisen kirkon kirkolliskokouksen vuonna 1992 käyttöön ottama suomennos.
- Reunanen, Esa ja Pertti Suhonen. 2009. ”Kansanedustajat ideologisella kartalla.” Teoksessa *Vaalit yleisdemokratiassa*, Sami Borg ja Heikki Paloheimo. Tampere: Tampere University Press.

Richard, Cobb ja Colin Jones. 1988. *The French Revolution: Voices from a momentous epoch: 1789-1795*. Lontoo: Simon & Schuster Ltd.

Pikkala, Sari. 2020. ”Naiset eduskuntavaaleissa ja sukupuolen merkitys äänestämässä.” Teoksessa *Politiikan ilmastonmuutos. Eduskuntavaalitutkimus 2019*, toim. Sami Borg, Elina Kestilä-Kekkonen ja Hanna Wass. Oikeusministeriön selvityksiä, ohjeita ja julkaisuja 2020:5. Helsinki: Oikeusministeriö, 80–102.

Schmitt, Carl. [1932] 2015. *Poliittisen käsite*. Suomentanut Arto Kuusterä ja Jussi Palmusaari. Helsinki: Tutkijaliitto.

Töttö, Pertti. 2012. *Paljonko on paljon? Luvuilla argumentoinnista empiirisessä tutkimuksessa*. Tampere: Vastapaino.

Vaalitutkimuskonsortio. 2023. *Suomalainen äänestäjä 2003-2023*. FNES Vaalivälähdykset 2023:13. Verkkosivu. <https://www.vaalitutkimus.fi/suomalainen-aanestaja-2003-2023/>. Luettu 8.3.2025.

Wass, Hanna, Ilkka Kärrylä, Riku Luostari ja Veikko Isotalo. 2024. ”Äänestäjät ja ehdokkaat blokkiutuvassa politiikassa.” Teoksessa *Pääministerivaalit polarisaation aikakaudella. Eduskuntavaalitutkimus 2023*, toim. Elina Kestilä-Kekkonen, Lauri Rapeli ja Peter Söderlund. Oikeusministeriön julkaisuja, Selvityksiä ja ohjeita 2024:10. Helsinki: Oikeusministeriö, 44–65.

Westinen, Jussi & Keskilä-Kekkonen, Elina. 2015. ”Perusduunarit, vihervasemmisto ja porvarit: Suomalaisen äänestäjäkunnan jakautuminen ideologisiin blokkeihin vuoden 2011 eduskuntavaaleissa.” *Politiikka* 57:2, 9–14.

Westinen, Jussi. 2011. *Yhteiskunnallisten ristiriitailottuvuuksien ja puoluevalinnan suhde eduskuntavaaleissa 1991–2007 - tilastollinen analyysi*. Pro Gradu -tutkielma. Tampere: Tampereen yliopisto.

Westinen, Jussi. 2015. *Cleavages in Contemporary Finland. A Study on Party-Voter Ties*. Turku: Åbo Academy.

Westinen, Jussi, Ville Pitkänen ja Elina Kestilä-Kekkonen. 2020. ”Perussuomalaisten äänestäjäkunnan muutos 2011–2019.” Teoksessa *Politiikan ilmastonmuutos. Eduskuntavaalitutkimus 2019*, toim. Sami Borg, Elina Kestilä-Kekkonen ja Hanna Wass. Oikeusministeriön selvityksiä, ohjeita ja julkaisuja 2020:5. Helsinki: Oikeusministeriö, 308–329.

Zetterberg, Seppo. 2003. *Suomen historian pikkujättiläinen*. Helsinki: WSOY.

Zetterberg, Seppo. 2006. *Maailmanhistorian pikkujättiläinen*. Helsinki: WSOY.

9.2 Lomakkeet

9.2.1 Nettilomake

Unkurin Vasemmisto–oikeisto-ulottuvuuden tutkimuslomake

Lomake ja etähaastattelu ovat osa Klaus Unkurin Pro Gradu -opinnäytetyötä Lapin yliopistossa politiikkatieteiden pääaineessa. Lomakkeen täyttöön menee aikaa 5–10 minuuttia. Tämä on testattu kesto aika. Kysymysosioita on neljä. Yhteystietoja käytetään vain etähaastattelun järjestämiseen. Etähaastattelu nauhoitetaan aineiston analyysiä varten. Yhteystiedot eivät jää osaksi aineistoa. Lomakkeessa ja etähaastattelussa ei kysytä arkaluonteisia kysymyksiä. Lomakkeen kysymykset ovat samat kuin vaalitutkimuskonsortion eduskuntavaalitutkimuksissa käyttämät. Yhteensopivuuden vuoksi kysymykset voivat tuntua hassuilta tai kysymyksissä on toistoa.

Kysymykset:

Sukunimi

Mikä puolue?

Etunimi

Suomen Sosiaalidemokraattinen Puolue/Kansallinen kokoomus/Perussuomalaiset/Suomen Keskusta/Vihreä liitto/Vasemmistoliitto/Suomen ruotsalainen kansanpuolue/Suomen Kristillisdemokraatit/Sininen tulevaisuus/Ei mikään

Puolue

Sähköpostiosoite

Puhelinnumero

Puoluepoliittinen sitoutuminen

Oletko jonkin poliittisen puolueen jäsen?

Katsotko yleensä olevasi lähellä jotakin poliittista puoluetta?

Olen/En ole, mutta olen ollut aikaisemmin/En ole koskaan ollut minkään poliittisen puolueen jäsen.

Kyllä/En

Edustaako jokin Suomen puolueista näkemystäsi suhteellisen hyvin?

Mikä puolue?

Kyllä/Ei

Suomen Sosiaalidemokraattinen Puolue/Kansallinen kokoomus/Perussuomalaiset/Suomen Keskusta/Vihreä liitto/Vasemmistoliitto/Suomen ruotsalainen kansanpuolue/Suomen Kristillisdemokraatit/Sininen tulevaisuus/Ei mikään

Koetko tämän puolueen erittäin läheiseksi, melko läheiseksi, vai et kovinkaan läheiseksi?

Erittäin läheiseksi/Melko läheiseksi/Ei kovinkaan läheiseksi/En koe mitään puoluetta läheiseksi

Minkä puolueesi luottamustehtäviin olet tullut valituksi varsinaiseksi tai varajäseneksi?

Paikallisjärjestön hallitus/Paikallisjärjestön puheenjohtajisto/Piirijärjestön hallitus/Piirijärjestön puheenjohtajisto/Valtakunnallisen järjestön valtuusto/Valtakunnallisen järjestön hallitus/Valtakunnallisen järjestön puheenjohtajisto/Puolueen valtuusto/Puolueen hallitus/Puolueen puheenjohtajisto

Missä vaaleissa olet ollut ehdolla?

Kunnallisvaalit/Eduskuntavaalit/Europarlamenttivaalit/Presidentinvaalit

Missä vaaleissa olet tullut valituksi?

Kunnallisvaalit/Eduskuntavaalit/Europarlamenttivaalit/Presidentinvaalit

Miten sijoittaisit itsesi vasemmisto–oikeisto-ulottuvuudella?

Vasemmisto 1–10 Oikeisto

Seuraavassa on lueteltu eräitä ehdotuksia, joihin monien mielestä tulisi panostaa Suomessa tulevaisuudessa. Mitä mieltä olet näistä ehdotuksista?

Erittäin huono ehdotus 0–10 Erittäin hyvä ehdotus

Suomi, jossa on enemmän yksityisyritystä ja markkinataloutta

Suomi, jossa on pienemmät tuloerot

Ympäristöystävällisempi Suomi, vaikka se tarkoittaisi alhaista talouskasvua tai ei kasvua ollenkaan

Suomi, jossa ihmiset ovat työelämässä pidempään

Suomi, jossa on alhaisempi verotus

Suomi, jossa on suurempi julkinen sektori

Suomi, jossa on enemmän lakia ja järjestystä

Suomi, jossa on pienemmät kehityserot eri alueiden välillä

Mitä mieltä olet seuraavista ajankohtaisia poliittisia kysymyksiä koskevista väittämistä?

Täysin samaa mieltä/Jokseenkin samaa mieltä/Jokseenkin eri mieltä/Täysin eri mieltä/En osaa sanoa

Koko Suomi on pyrittävä pitämään asutettuna kustannuksista huolimatta

Työehdot ja palkat pitäisi sopia paikallisesti ilman keskusjärjestöjä

Suomen talouden tasapainottamiseksi on leikattava julkisia palveluita

Kerjääminen tulee kieltää

Kuinka tärkeiksi itsellesi koet seuraavat aiheet?

Erittäin tärkeä/Melko tärkeä/Ei juurikaan tärkeä/Ei lainkaan tärkeä

Terveystieteiden ja sairaanhoidon tason turvaaminen

Vanhusten hoidon tason turvaaminen

Työttömyyden vähentäminen

Köyhien aseman parantaminen

Valtion velan pienentäminen

Työttömien toimeentulon parantaminen

Julkisten palveluiden tason turvaaminen

Verotuksen keventäminen

Julkisen sektorin kasvun pysäyttäminen

Asumisolujen parantaminen

Politiikan ja hallinnon rajoittaminen niin, että ihmiset voivat vapaammin itse päättää omista asioistaan

Markkinavoimien hillitseminen

Yrittäjyyden edellytysten parantaminen

9.2.2 Etähaastattelu

Antiryhmäkysymys

EOK Nimi

Rikollisuuden vähentäminen

Terveystieteiden resurssien lisääminen

Alueellisten kehityserojen vähentäminen

Euroopan unionin yhdyntymisen edistäminen

Vanhusten aseman parantaminen

Nuorten ja lapsiperheiden aseman parantaminen

Opiskelijoiden aseman parantaminen

Kiitoksia osallistumisestasi kyselyyn!

Otan myöhemmin yhteyttä ehdottaaksesi aikaa etähaastattelulle. Etähaastattelu sisältää avoimia kysymyksiä, joten haastattelun arvioitu kesto-aika on 5–20 minuuttia.

Yhteystietoni ovat:

Klaus Unkuri

040 XXXXXXX

kirjainyhdistelmä@ulapland.fi

Lapin yliopisto, politiikkatieteet

Voit halutessasi kuvailla tähän, milloin sinulle sopisi etähaastattelu.

EIK Lomakenumero

E2K Vastaa tähän kysymykseen niin kuin sinulle tulee ensimmäisenä mieleen niin nopeasti kuin mahdollista. Kumpi ärsyttää enemmän, henkilö, jolla on paljon rahaa vai henkilö, joka saa rahaa tekemättä töitä?

E3K Vastaamiseen mennyt aika

E4K Millainen henkilö sinulle tuli mieleen?

E5K Tuleeko muita ärsyttäviä henkilöitä mieleen joilla on paljon rahaa tai jotka saavat rahaa tekemättä töitä?

E6K Kuvailenko vielä vähän lisää näitä ärsyttäviä henkilöitä?

E7K Kuinka ärsyttävinä pidät näitä henkilöitä asteikolla 0–5. 0 ei ärsytä lainkaan, 5 ärsyttää todella paljon.

E8K Miten koet, että nämä ärsyttävät henkilöt vaikuttavat poliittisiin mielipiteisiisi?

E9K Sopiihan sinulle, että nettilomakkeesi vastaukset, etähaastattelun vastaukset sekä

etähaastattelun ääniraita säilytetään Yhteiskuntatieteellisessä tietoarkistossa, jossa se on muidenkin tutkijoiden käytettävissä? Yhteystietosi eivät jää osaksi tätä aineistoa. Suostun nettilomakkeen säilyttämiseen/ Suostun etähaastattelun vastausten säilyttämiseen/ Suostun etähaastattelun ääniraidan säilyttämiseen

E10K Jos teen jatkossa samasta aiheesta syventävää tutkimusta, niin haluaisitko jäädä osaksi tutkimukseni jatkopaneelia? Säilyttäisin yhteystietosi ja antamasi vastaukset tätä tarkoitusta varten eri aineistossa, kuin siinä mikä menee Yhteiskuntatieteelliselle tietoarkistolle. Kyllä/Ei

E11K Kiitoksia osallistumisestasi! Haluaisitko antaa vielä jotain palautetta?

E12K Haluaisitteko lähettää haastattelukutsua eteenpäin tutuillenne?